

ΚΥΤΤΑΡΟ

Ιερισσού

www.kyttaro.eu

πολιτισμικό περιοδικό έντυπο

Τεύχος 04/2010

Θεοφάνεια στην Ιερισσό του 1954 [φωτογραφία του Σ. Μπλέ]

Παιδικές χριστουγεννιάτικες αναμνήσεις στην Ιερισσό

Κείμενο : ANNA Γ. ΛΑΓΟΝΤΖΟΥ

Καθώς πλησιάζουν και φέτος τα Χριστούγεννα, νομίζω ότι δεν πρόκειται να αποφύγω και πάλι ένα «flash back» στις μνήμες των παιδικών μου χρόνων. Αυτό γίνεται ασυναίσθητα... Σαν να ανοίγει αυτόματα το κουμπί των παιδικών μου αναμνήσεων που με ξαναγυρίζουν εκεί... κάπου στα τέλη του '60 με αρχές της δεκαετίας του '70...

Το σκηνικό εντελώς διαφορετικό από το σημερινό... Το ηλεκτρικό μόλις έχει φτάσει στο χωριό μου, και τα σπίτια μικρά και μονώροφα. Τα κοτέτσια αλλά και τα κουμάσια για τα γουρουνόπουλα που θα θυσιάζονταν στις γιορτές, ήταν συνηθισμένο να υπάρχουν σε πολλές αυλές σπιτιών. Οι δρόμοι χωρίς άσφαλο, με δεντροστοιχίες από

ακακίες. Ακόμη και ο καιρός ήταν διαφορετικός... Από τον Οκτώβρη όταν περπατούσες στο δρόμο, μύριζες στον αέρα την κάπνα από τα αναμμένα τζάκια (καλοριφέρ ούτε για δείγμα...)

Κι ο Χειμώνας; Θαρρείς κι ήταν πιο κρύος από τώρα... Αρκετές χρονιές το χιόνι το 'στρωνε πριν τις γιορτές...

Παραμονές Χριστουγέννων λοιπόν στα τέλη του '60... Τηλεοράσεις υπήρχαν ελάχιστες, η εμπορευματοποίηση των εορτών δεν είχε ξεκινήσει και τα παιδιά της τάξης μου θα 'πρεπε να συναγωνιστούν στο ποιος θα κατασκευάσει την καλύτερη φάτνη. Τα υλικά; Κάποιο άδειο χάρτινο κουτί, βαμβάκι, αλλά και σκαλιστά χάρτινα αγγελάκια και καμπανούλες που αγοράζαμε από το ψιλικατζίδικο της Φρόσως. Αν είχαμε και κάποιο μικρό κουκλάκι και λίγα άχυρα τα προσθέταμε στο εσωτερικό

του κουτιού... Αφού τις κατασκευάζαμε τις αραδιάζαμε στα παράθυρα της αίθουσας της τάξης και τις αξιολογούσαμε με τα παιδικά μας μάτια. Αν και έχουν περάσει τόσα χρόνια δε θυμάμαι να έχω δει πιο όμορφη φάτνη, από εκείνες των παιδικών μου χρόνων...

Το γεγονός όμως που μένει ανεξίτηλο στη μνήμη μου είναι η τραυματική εμπειρία από το σφάξιμο του γουρουνιού στη διπλανή αυλή του σπιτιού μου, την παραμονή των Χριστουγέννων. Αυτό επαναλαμβάνονταν βέβαια κάθε χρονιά τέτοια μέρα... Αν το έπαιρνα είδηση νωρίς, - από την κίνηση που υπήρχε δίπλα - φρόντιζα να εξαφανιστώ από το σπίτι. Κάποιες φορές όμως δεν προλάβαινα... και τότε, μόλις έβλεπα δυο τρεις άντρες να κάθονται στην πλάτη του γουρουνιού με τα μαχαίρια στο χέρι και άκουγα τα πρώτα

συνέχεια στην σελ. 3 >>

σελ. **7** ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ
Κείμενο: Σοφία Υψηλάντη

...Η ίδια η θάλασσα ήταν η πραγματική ξελογιάστρα, η μάγισσα της Ιερισσού.

σελ. **16** ΜΙΑ ΑΥΘΕΝΤΙΚΗ ΠΑΡΑΜΥΘΟΥ ΑΝΑΜΕΣΑ ΜΑΣ
Κείμενο: Μαριάννα Ρίτσαρντς

Ο τόπος που ζούμε, η Ιερισσός μας, πέρα από το φυσικό της κάλλος ...

σελ. **20** ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΧΩΡΙΟ
Κείμενο: Κώστας Υψηλάντης

Στο άκουσμα της φράσης «Πάμε στο παλιό χωριό» όλοι στην Ιερισσό και οι ...

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 1** Παιδικές χριστουγεννιάτικες αναμνήσεις στην Ιερισσό
Άννα Γ. Λαγόντζου
- 3** Οι καλικάντζαροι του Δωδεκαημέρου
Αλκιβιάδης Κούμαρος
- 4** Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Χαλκιδικής (Ι.Λ.Ε.Χ.) 50χρονα
Γεώργιος Ζαγκλιβερινός
- 5** Άγιος Μακάριος επίσκοπος Ιερισσού
*Αρχιμ. Χρυσόστομος Μαϊδώνης, Πρωτοσύγκελλος-Ιεροκήρυκας
Ι. Μ. Ιερισσού*
- 6** Έθιμα Ιερισσιώτικα ολοκλήρου του εορταστικού Δωδεκαημέρου
Γιάννης Π. Μαρίνος
- 7** «Περιμένοντας την Άνοιξη»
Σοφία Υψηλάντη
- 7** Ταξίδι διά θαλάσσης
Δημήτρης Ζουμπάς
- 8** Γιώργος Ρίζος Last chance for art
Ευαγγελία Ρίζου
- 10** Η περιοχή της Ιερισσού στα μέσα του 19ου αιώνα με τα μάτια ενός περιηγητή
Χρήστος Καραστέργιος
- 12** ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
- 14** Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης Ο κοσμοκαλόγερος της λογοτεχνίας μας
Γιώργος Κριθαρίδης
- 15** Το χωριό μου
Αργυρή Σαραϊδάρη-Ψέμμα
- 16** Μια αυθεντική παραμυθού ανάμεσά μας
Μαριάννα Ρίτσαρτς
- 17** Συμπληρωματικές πληροφορίες για την εκπαίδευση στην Ιερισσό στα χρόνια της τουρκοκρατίας
Δημήτριος Θ. Κύρου, Φιλολόγος
- 18** Μαμά, υπάρχει Άγιος Βασίλης;
Ειρήνη Κορδερά, Ψυχολόγος
- 19** Η Εικόνα των Τριών Εποχών
Αστέριος Γ. Κεφαλάς
- 19** Κουραχάνια της Ιερισσού
τ' Λάκη τ' Θύμα
- 20** Το παλιό χωριό
Κώστας Υψηλάντης
- 21** Μια πραγματικά χριστουγεννιάτικη ιστορία
Χρήστος Ματζώνας
- 22** Η Σημασία της Διατροφής στην Πρόληψη και Αντιμετώπιση των Καρδιαγγειακών Νοσημάτων
Άννα Κολοβού, Διαιτολόγος Διατροφολόγος
- 23** Οίνος ευφραίνει καρδίαν...
Βιβή Λεμπίδα • Θανάσης Γκιόρσος
- 23** Βασιλόπιτα (Παραδοσιακή Ιερισσιώτικη)
Δημήτριος Χρυσούλης

Η Ιερισσός και τα τραγούδια της

Το ισχυρότερο στοιχείο ταυτότητας της πολιτιστικής μας κληρονομιάς είναι τα τραγούδια μας, τα οποία διατηρούν μεγάλη μουσική και φιλολογική αξία.

Τα τρία CD, στα οποία είναι ηχογραφημένα πενήντα οκτώ τραγούδια της Ιερισσού, μπορεί κανείς να τα προμηθευτεί από τον κύριο Δημήτρη Χρυσούλη, στο τηλέφωνο 6979650849.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Το περιοδικό μας ενίσχυσαν οικονομικά:

Σύλλογος ποντίων και φίλων, Δήμου Σταγείρων-Ακάνθου, «Ακρίτες του Άθω» Παναγιώτα Αθανασίου, Χρήστος Δάλλας, Κυριάκος Κεσκεσιάδης, Ανδριάντα Νικολοπούλου, Βασίλειος Πάππας

Η ομάδα του "Κύτταρο" ευχαριστεί για το φωτογραφικό υλικό, που μας παρέδωσαν οι:

Βαγγελιώ και Τούλα Λαγόντζου, Σωκράτης Χαλκιάς, Δημήτρης Χρυσούλης.

Ιδιοκτήτης:

Ομάδα «Κύτταρο» του πολιτιστικού συλλόγου Ιερισσού «Κλειγένης»

Εκδότες:

Γιάννης Βεργίνης
Χρήστος Καραστέργιος

Συντακτική ομάδα:

Γιάννης Βεργίνης
Χρήστος Καραστέργιος
Βιβή Λεμπίδα
Ολυμπία Μαρίνου
Ευαγγελία Ρίζου
Δημήτρης Χρυσούλης

Δημιουργικό - Σελιδοποίηση:

Αλέξης Κόνσουλας

Φιλολογική επιμέλεια ύλης:

Ολυμπία Μαρίνου

Γραμματειακή υποστήριξη:

Σοφία Υψηλάντη

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Διεύθυνση:

Ομάδα «Κύτταρο»
Πολιτιστικός σύλλογος Ιερισσού «Κλειγένης»
63075 Ιερισσός Χαλκιδικής

Τηλέφωνα:

6973041947 Κώστας Υψηλάντης
6979650849 Δημήτρης Χρυσούλης

Telefax:

23770 21003

e-mail:

magazin@kyttaro.eu

ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

Τηλέφωνα:

6974064085 Βασίλης Καλαϊτζής
6979650849 Δημήτρης Χρυσούλης

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

www.kyttaro.eu

* Τετράδραχμο (17.14 γρ.) της αρχαίας Ακάνθου, χρονολογείται στα 430-390 π.Χ.

γυρλίσματα, χωνόμουνα κάτω από το ντιβάνι της κουζίνας και έκλεινα τα αυτιά μου. Ευτυχώς όμως που οι παιδικές υποχρεώσεις (βλ. κάλαντα) με προσγειώναν γρήγορα στην πραγματικότητα. Έπρεπε με τη φίλη μου να φτιάξουμε γρήγορα τον κατάλογο με τα ονόματα των συγγενών που θα ψάλλαμε τα κάλαντα, αλλά και να βρούμε το βιβλιάρκι μας, να θυμηθούμε τα λόγια...

Για τα κάλαντα βγαίναμε πάντα απόγευμα, ποτέ πρωί όπως τώρα.

Άσε που έπρεπε σε κάθε σπίτι να ψάλλουμε μέχρι και τον τελευταίο στίχο, να πούμε τις απαραίτητες ευχές στους νοικοκυραίους για να πάρουμε με τον κόπο μας το χαρτζιλίκι. Πάντα είχαμε μαζί μας μια σακούλα για τα γλυκά όπως «σαλιγκάρια» (μικρά γλυκά σε σχήμα μισοφέγγαρου γεμιστά με καρύδι και πασπαλισμένα με ζάχαρη), και τα φρούτα όπως χαρούπια (ξυλοκέρατα), πορτοκάλια κ.ά.

Το χρηματικό κομπόδεμα; Πενιχρότατο... το δίφραγκο δυσεύρετο... οι δραχμές και τα πενήντάλεπτα είχαν την τιμητική τους. Πολλές φορές η νύχτα της παραμονής των Χριστουγέννων μας εύρισκε ακόμη στο δρόμο... όμως η χαρά και ο ενθουσιασμός, ότι αυτό που κάναμε ήταν πολύ σπουδαίο, μας έκανε να μη νιώθουμε κούραση. Γυρνούσαμε στο σπίτι, αδειάζαμε τις τσέπες και τα σακουλάκια μας και αρχίζαμε το μοίρασμα... Ευτυχώς – λέω μετά από τόσα χρόνια – που ο καταναλωτισμός δεν είχε φτάσει ακόμη... προκλήσεις για αγορές παιχνιδιών δεν υπήρχαν και έτσι αρχίζαμε δειλά-δειλά να μαθαίνουμε τα καλά της αποταμίευσης. Μετά το μέλωμα και το κόψιμο του Χριστόψωμου το βράδυ της παραμονής, θα έπρεπε να κοιμηθούμε νωρίς, γιατί τα χαράματα – γύρω στις 4:30' με 5:00' – θα χτυπούσαν χαμόσυνα οι καμπάνες και θ' ακολουθούσαμε τους γονείς μας στην εκκλησία. Ούτε λόγος για τεμπελιές... Δε θυμάμαι αν μας το επέβαλαν ή πηγαίναμε με τη θέλησή μας, όμως αυτό που θυμάμαι είναι ότι η εκκλησία,

εκτός από μεγάλους γέμιζε και από παιδιά... Μόνο οι ανήμποροι μένανε στο σπίτι.

Αφού παρακολουθήσαμε με κατάνυξη τη χριστουγεννιάτικη ακολουθία και ακούγαμε τα γιορταστικά τροπάρια, όταν γλυκοχάραζε επιστρέψαμε στο σπίτι... Ποτέ δεν πρόκειται να ξεχάσω τα χαρούμενα πρόσωπα των δικών μου, των γειτόνων και των συγγενών που περπατούσαν στο δρόμο... Αντάλλασαν ευχές, συζητούσαν χαρούμενα και εμείς παιδιά τότε, αισθανόμασταν αυτή τη γλυκιά έξαψη της ξεχωριστής ημέρας. Ακόμη και σήμερα, κάθε φορά που γυρνάω από την εκκλησία τέτοια μέρα, ψάχνω να βρω αυτή τη χαρά και την ασφάλεια των παιδικών μου χρόνων, που έπαιρνα από τα αγαπημένα μου πρόσωπα...

Ενώ χάραζε, το τραπέζι στην κουζίνα είχε στρωθεί μ' όλα τα καλά. Μετά από μέρες νηστείας, μία κοτόσουπα και η τηγανιά που θ' ακολουθούσε, μαζί με κόκκινο χύμα κρασί, ήταν ό,τι έπρεπε για να πάρουμε δυνάμεις... (το έθιμο της γαλοπούλας δεν υπήρχε τότε σε κανένα σπίτι). Ακόμα θυμάμαι ότι έπαιρνα ένα γλυκό υπνάκο μέχρι να ξημερώσει για τα καλά και να με φωνάξουν τα κορίτσια της γειτονιάς, για να κουνηθούμε στην αυτοσχέδια κούνια που έστηναν στην ακακία. Επειδή τύχαινε να είμαι από τις πιο μικρές από τα κορίτσια αυτά, δε συμμετείχα στην κατασκευή της κούνιας, όμως έπαιρνα μέρος στην τελετουργία του κουνήματος. Η γειτονιά μας τότε έπηζε από κοριτσόκοσμο... Η Ρούλα, η Ευγενία, η Βασιλεία, η Άννα, η Βαγγελιώ, η Καίτη, η Γίτσα και άλλα κορίτσια που πιθανόν να ξεχνάω, αποτελούσαν την παρέα της κούνιας της γειτονιάς. Ο κανόνας απλός... όση ώρα διαρκούσε ένα χριστουγεννιάτικο τραγούδι κουνιόταν η καθεμιά. Με το τελείωμα τη θέση της έπαιρνε άλλη. Ενώ το κρύο έσφιγγε για τα καλά, εμείς δεν το αισθανόμασταν. Νιώθαμε τόσο ζεστά, τόσο όμορφα καθώς τραγουδούσαμε και μας κουνούσαν οι φίλες μας... Σκεφτείτε ότι πήγαινε απόγευμα κι όταν κόντευε να βραδιάσει, έβγαιναν οι μάνες

μας στο δρόμο και μας φώναζαν να το διαλύουμε. Αυτή θα πρέπει να είναι στην κυριολεξία η παιδική ξενισία, που αναφέρεται και στα βιβλία για τα παιδιά... Κάπως έτσι – στο ίδιο μοτίβο – κούρουν και οι υπόλοιπες μέρες των γιορτών, ανάμεσα σε εκκλησία, κούνιες, επισκέψεις σε συγγενείς και καμιά βόλτα στην αγορά, στα λίγα μαγαζάκια που υπήρχαν τότε. Στην ψυχαγωγία μας ακόμη, μπορούσε να προστεθεί και η παρακολούθηση κάποιων ταινιών (κατάλληλης πάντα) στο σινεμά του χωριού.

Οι μέρες την περίοδο των γιορτών τρέχουν σαν νερό. Έτσι χωρίς καλά-καλά να το καταλάβουμε φτάναμε στην παραμονή της πρωτοχρονιάς. Όπως σε κάθε σπίτι έτσι και στο δικό μου επικρατούσε αναστάτωση. Έπρεπε γρήγορα να ετοιμαστούν τα ποδαράκια του γουρουνιού για τον καθιερωμένο πατσά της Πρωτοχρονιάς, αλλά και να ζυμωθεί και η πρωτοχρονιάτικη πίτα (πάντα αλμυρή, τυρόψωμο με λίγδα ζυμωμένο). Τα έθιμα έπρεπε να τηρηθούν στο έπακρο, το κλαδάκι της ελιάς στη μέση... το νόμισμα στη θέση του. Η μασίνα θα έπρεπε να έχει την κατάλληλη θερμοκρασία για το ψήσιμο. Όλοι γύρω μου ήταν σε εγρήγορση. Όμως εμένα με απασχολούσε το πρωτοχρονιάτικο δώρο του Αϊ Βασίλη... Αφού λοιπόν οι τηλεοράσεις ήταν είδος πολυτελείας και διαφημίσεις δεν παρακολουθούσαμε, οι προσδοκίες ήταν περιορισμένες. Ό,τι και να 'φερνε θα ήταν καλοδεχούμενο... Εξάλλου ποιο παιδί εκείνα τα χρόνια περίμενε πλούσια δώρα; Τα χρόνια ήταν «φτωχά» και εμείς ολιγαρκείς... Είχαμε όμως άλλα. Είχαμε ό,τι ζητάει η παιδική ψυχή... αγάπη, ασφάλεια, θαλπωρή, ζεστασιά, φίλους. Αυτά είναι που ψάχνουν και θέλουν να ζήσουν – πιστεύω – και τα σημερινά παιδιά, καθώς πλησιάζουν πάλι οι Άγιες μέρες, όμως με άλλο τρόπο, πιο λαμπερό, διαφορετικό, της δικής τους εποχής. Μακάρι και τούτα τα παιδιά να ζήσουν ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ αυτές τις μέρες εμπειρίες μοναδικές. Εμπειρίες που θα τους αφήσουν γλυκές αναμνήσεις για την υπόλοιπη ζωή τους. ■

Οι καλικάντζαροι του Δωδεκαημέρου

Κείμενο : ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ ΚΟΥΜΑΡΟΣ

Μια φωτογραφία της παλιάς γραφικής Ιερισού μου έφερε στο νου ένα σωρό αναμνήσεις λες και ήταν θαμμένες μέσα μου. Ήλθε η σκέψη μου στην παιδική μου ηλικία που ζούσα σε εκείνο το παλιό χωριό. Το χωριό των πολύτεκνων, των διψασμένων, των φτωχών, αγράμματων, κατά μεγάλο ποσοστό κατοίκων. Το χωριό των στενών και σκοτεινών σοκακιών, που τις ασέλγηες νύχτες γέμιζαν με φαντάσματα, στοιχειά, κακές νεράιδες, στρίγες και καλικάντζαροι.

Αυτοί οι καλικάντζαροι βγαίνουν από το βάθος της γης τα Χριστούγεννα και επέστρεφαν του Σταυρού (Θεοφάνεια). Μας τους παρουσίαζαν σαν μικρά ανθρωπάκια με μεγάλα αυτιά και μακριές ουρές.

Ήταν τα πειραχτήρια!

Ανέβαιναν πάνω στις σκεπές, και ρίχνανε καπνιές από τις καμινάδες μέσα στις κατσαρόλες, την ώρα που μαγειρεύονταν τα γιορτινά φαγητά.

Όλες οι νοικοκυρές μάζευαν στάχτη και την έριχναν γύρω από τα σπίτια για να μην μπορούν να μπουν μέσα. Αυτά όμως τα πειραχτήρια, πηδούσαν από στέγη σε στέγη και από τις καμινάδες κατουρούσαν τα λουκάνικα που στέγγωναν μέσα στα τζάκια (τα λουκάνικα κατά το στέγνωμα έβγαζαν ένα υγρό αυτό λέγαν πως ήταν τα ούρα του καλικάντζαρου). Αυτά τα λουκάνικα δεν τρώγονταν ποτέ πριν τα Θεοφάνεια· έπρεπε πρώτα να τα φωτίσει ο παπάς.

Την παραμονή των Φώτων, του Σταυρού, ήταν μεγάλη νηστεία. Βγαίνουν οι παπάδες με τα πετραχήλια, κρατώντας στο ένα χέρι το μπακρατσούδ' με τον αγιασμό και στο άλλο ένα μικρό μπουκέτο βασιλικό. Γυρνούσαν όλα τα σπίτια του χωριού και "ράντιζαν" ανθρώπους και λουκάνικα. Εμείς φιλούσαμε το σταυρό και ρίχναμε στο μπακρατσούδ' κάτι δεκάρες ή μισή δραχμή. Φεύγοντας, όσοι νοικοκύρηδες μπορούσαν, έδιναν και στον παπά ένα λουκάνικο.

Με τον αγιασμό των Φώτων εξαφανίζονταν οι καλικάντζαροι. ■

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (Ι.Λ.Ε.Χ.)

50ΧΡΟΝΑ

Κείμενο : ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΓΚΛΙΒΕΡΙΝΟΣ

Πενήντα χρόνια διαχρονικής προσφοράς στην πνευματική, πολιτιστική και κοινωνική ζωή της Χαλκιδικής (1960-2010).

Πρόκειται για τη μόνη επιστημονική Εταιρεία της Χαλκιδικής, με ενεργό δράση από το 1960. Ιδρύθηκε από επίλεκτα τέκνα της, με έδρα τη Θεσσαλονίκη και σκοπό «**την πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη της Χαλκιδικής, με την περισυλλογή και διάσωση του ιστορικού, λαογραφικού, γλωσσικού και αρχαιολογικού υλικού, την έρευνα και μελέτη της προγενέστερης και της σύγχρονης ιστορίας, της λαϊκής τέχνης και κάθε κοινωνικής εκδήλωσης, καθώς και την περισυλλογή των παλαιών εθίμων και παραδόσεων της Χαλκιδικής.**»

Στα ιδιόκτητα γραφεία της στην Θεσσαλονίκη (Αλ. Σβάλου 10, ΤΚ 546 22) στεγάζονται τα Γραφεία και η βιβλιοθήκη της, αίθουσα διαλέξεων, καθώς επίσης και τα κεντρικά Γραφεία του Κέντρου Αριστοτελικών Ερευνών και Μελέτης των Αρχαίων Σταγείρων και του Κέντρου Έρευνας της εταιρείας, τα οποία λειτουργούν ως Παραρτήματά της. Ακόμη, η εταιρεία έχει ιδρύσει 2 Παραρτήματά της, στον Πολύγυρο και την Ιερισσό.

Με το διεθνώς αναγνωρισμένο περιοδικό σύγγραμμα της «ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ», που αριθμεί σήμερα 53 τόμους, τις δημοσιεύσεις αυτοτελών μελετών, την πραγματοποίηση πανελληνίων και διεθνών συνεδρίων (και την έκδοση των πρακτικών τους), διαλέξεων, καταγραφών, συμποσίων, εκδρομών και εκδηλώσεων (με έμφαση στη νεολαία της Χαλκιδικής), συμβάλλει στην επιτυχία των πνευματικών και κοινωφελών σκοπών της. Εκδήλωση-σταθμό αποτέλεσε η Αδελφοποίηση της Χαλκιδικής με τη νήσο Άνδρο (2009), ένας δεσμός 27 αιώνων που έβαλε γέφυρες επικοινωνίας της Άνδρου με Αρχαία Στάγειρα, Αρχαία Άκανθο και Σάνη Χαλκιδικής, γέφυρες ιστορικές, πολιτιστικές, εμπορικές, τουριστικές.

Το πρώτο διοικητικό συμβούλιο. Καθιστοί από αριστερά: Αθ. Καραγκάνης, Βασ. Βασιλικός, Αθ. Φιλίππιδης. Όρθιοι από αριστερά: Βασ. Καλογεράς, Ιηπ. Πάχτας, Πέτρ. Ζαφειρίου, Στέφ. Κότσιανος, Νικ. Πάππας

Ήδη, σε θεσμό έχει εξελιχθεί η εκδήλωση (Πολύγυρος), προς τιμή των εισαχθέντων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση της χώρας (ΑΕΙ και ΤΕΙ) που απεφοίτησαν από τα Λύκεια της Χαλκιδικής, όπως επίσης και οι πολιτιστικές «Εκδηλώσεις Μύλου» του Παραρτήματος Ιερισσού.

Σταθμό στην ανοδική πορεία της εταιρείας αποτέλεσε η έγχρωμη ταινία της (Νέστ. Μάτσα, 40') «Μικρό οδοιπορικό στη Χαλκιδική» που αναφέρεται στην ιστορία, λαογραφία, τέχνη και παράδοση της Χαλκιδικής και του Αγίου Όρους.

Οι δεσμοί της εταιρείας με την Ομογένεια είναι και παραμένουν άρρηκτοι. Ίονιμες και δημιουργικές χαρακτηρίζονται οι αποστολές του προέδρου της εταιρείας Βασίλη Πάππα σε πολλές πόλεις και των 5 ηπείρων, όπου υπάρχει έντονο το ελληνικό στοιχείο. Με σκοπό την ανάδειξη της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς που διαθέτει η Χαλκιδική και το Άγιον Όρος και την σύσφιξη των σχέσεων με τον Ελληνισμό της Διασποράς. Παράλληλα, προβλήθηκε εκεί από τον ίδιο, το παρόν της Χαλκιδικής, οι ασχολίες των κατοίκων της, ο ανεκμετάλλετος τουρισμός, τα προϊόντα της, οι δυνατότητες και τα μελλοντικά της σχέδια.

Επίτιμα μέλη της εταιρείας έχουν ανακηρυχθεί μέχρι σήμερα άνθρωποι της Εκκλησίας, των Γραμμάτων και της Τέχνης, αναγνωρισμένες προσωπικότητες.

Παρέλαση στη Ν. Υόρκη με το Σύλλογο Χαλκιδικέων "Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ"

Για το έργο της η εταιρεία βραβεύεται καθημερινά. Σημαντικές βραβεύσεις χαρακτηρίζονται: από την Ακαδημία Αθηνών (2 φορές) για τις εκδόσεις και τη δράση της, από την Ακαδημία Αθηνών (2 φορές) για επιστημονικές εργασίες του επιτ. μέλους της Χρ. Μπαλόγλου («Η Οικονομική Σκέψη των Αρχαίων Ελλήνων» και «Ο Μ. Αλέξανδρος και η φιλοσοφία»), από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, από την Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, από διεθνώς αναγνωρισμένους Οργανισμούς και από εθνικοτοπικές μας Οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό.

Εργασίες του 6^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου στην Ιερισσό

Στους άμεσους στόχους της εταιρείας συγκαταλέγονται:

α) Η ολοκλήρωση της υλικοτεχνικής υποδομής του Κέντρου Έρευνας της, η δημιουργία του οποίου προέκυψε από την ελλιπή πληροφόρηση και την απουσία συγκροτημένων τοπικών ιστοριών. Ήδη

ολοκληρώθηκε η παρουσίαση του έργου και της δράσης της εταιρείας σε ηλεκτρονική μορφή.

β) Η λειτουργία του Λαογραφικού Μουσείου της οικογενείας Στεφ. Αθ. Κότσιανου (Πολύγυρος), σε ιδιόκτητο κτίριό της (δωρεά Αικ. Στεφ. Κοτσιάνου) υπό την μορφή πολυμουσείου. Ήδη το ανωτέρω δωρήθηκε από την εταιρεία στον Δήμο Πολυγύρου.

γ) Η ανέγερση, σε χώρο της βόρειας Χαλκιδικής, οικήματος για τη στέγαση του Κέντρου Αριστοτε-

Μακέτα του Κέντρου Αριστοτελικών Ερευνών & Μελέτης των Αρχαίων Σταγείρων

λικών Ερευνών και Μελέτης των Αρχαίων Σταγείρων. Η ίδρυση του Κέντρου αυτού υιοθετήθηκε από τους Συνέδρους του Β' Πανελληνίου Συμποσίου της εταιρείας, με θέμα «Η Αριστοτελική Σκέψη» (με πρόταση του προέδρου της Βασίλη Πάππα), αποτελεί αίτημα των κατοίκων του Νομού Χαλκιδικής, ανάγκη του πνευματικού κόσμου της χώρας.

5.4.2008, ΗΠΑ, Ν. Υόρκη, εκφώνηση πανηγυρικού από το βουλευτή και πρόεδρο της ΙΛΕΧ Βασίλη Πάππα στα αποκαλυπτήρια της προτομής του φιλοσόφου Αριστοτέλη.

Το 2008 έγιναν με μεγάλη επισημότητα τα αποκαλυπτήρια της προτομής του Σταγειρίτη φιλοσόφου Αριστοτέλη στην «Αγορά των Αθηνών» (περιοχή Αστόρια της Νέας Υόρκης, ΗΠΑ), με χορηγό τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χαλκιδικής και κεντρικό ομιλητή τότε τον βουλευτή-Γραμματέα Απόδημου Ελληνισμού και Πρόεδρο της ΙΛΕΧ Βασ. Πάππα, με την παρουσία εκπροσώπων της Ελληνικής Βουλής, Γερουσιαστών-Ομοσπονδιακών βουλευτών των ΗΠΑ και πλήθος Ομογενών μας.

Ακόμη, η εταιρεία, ίδρυσε το ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ, με την επιστημονική φροντίδα του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και την συμβολή του Πρυτάνεως Ηλ. Κουσκουβέλη. Δίδεται κατ' αυτόν τον τρόπο η ευκαιρία, σε άτομα της Χαλκιδικής, άσχετα με ηλικία, φύλο, μόρφωση, επάγγελμα και ενδιαφέροντα, να διευρύνουν τη σκέψη τους με σειρά μαθημάτων, σε διάφορους τομείς, από πανεπιστημιακούς δασκάλους.

Κλείνοντας, θα πρέπει να υπογραμμισθεί, η διαχρονική άριστη συνεργασία της εταιρείας με όλους ανεξαίρετως τους φορείς πολιτισμού στη Χαλκιδική, την υπόλοιπη Ελλάδα και το εξωτερικό. ■

ΑΓΙΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΙΕΡΙΣΣΟΥ

Κείμενο: ΑΡΧΙΜ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΜΑΪΔΩΝΗΣ, Πρωτοσύγκελλος-Ιεροκήρυκας Ι. Μ. Ιερισσού

Ο Άγιος Μακάριος επίσκοπος Ιερισσού ήκμασε κατά τους χρόνους του Μεγάλου Κωνσταντίνου και Θεοδοσίου και έκοιμήθη επί της βασιλείας Άρκαδίου (395-408 μ. Χ.). Έχρημάτισε ίσως ο πρώτος Έπίσκοπος Ιερισσού.

Είναι ο πρώτος γνωστός σέ μας Έπίσκοπος. Τους τρεις πρώτους αιώνες η Έκκλησία του Χριστού ηγωνίζετο. Η ειδωλολατρία αντιδρούσε². Άς μή λησμονούμε, ότι η Ιερισσός, ή όποια έλέγετο και Άπολλωνία, ήταν φημισμένη γιά τήν λατρεία του θεού Άπολλωνος. Μάλιστα κατά τόν Μανουήλ Γεδεών³ τό όνομα «Ιερισσός» τό έλαβε από τίς ιέρισσες του Ναού του Άπολλωνος.

Όπως είναι φυσικό μετά τό διάταγμα των Μεδιολάνων, τό 313 και τήν έλευθερία των χριστιανών, οί κατά τόπους, Έκκλησίες άρχισαν νά οργανώνονται σέ Έπισκοπές και νά αποκτούν Έπισκόπους.

Αυτό έγινε και στην περιοχή της Ιερισσού. Οί Χριστιανοί οργανώνονται και η Ιερισσός σαν μεγαλύτερη πόλι της Βορ. Χαλκιδικής αποκτά Έπίσκοπο. Η επισκοπή τότε περιελάμβανε τίς περιοχές Ιερισσού, Σταγείρων και του Άθωνος, όπου υπήρχαν ακόμη κωμοπόλεις. Ο Άγ. Μακάριος αναφέρεται ως «ποιμήν Ιερισσού και Σταγείρων». Η Έπισκοπή υπήγετο εις τόν Μητροπολίτην της Θεσσαλονίκης, όπως και οί περίξ της Θεσσαλονίκης Έπισκοπές «Ητο έπίσκοπος εις πόλιν Ιερισσόν, των Σταγείρων όνομαζομένην και έν τοις του Άθωνος έρημικότεροις χωρίοις, όπου τότε εύρίσκοντο, ότε Παλαιόχωρα εκείθεν του Έσφιγμένου, τό Ξηρόκαστρον, Φραγκόκαστρον και Αδιαλλάβα».

Ο Άγιος έπιμελήθηκε τήν όργάνωσι της Έπισκοπής και τήν πρόοδο των χριστιανών στην κατά Χριστόν ζωή.

Οί περί Άγιου Μακαρίου πληροφορίες αναφέρονται σέ χειρόγραφο κώδικα της Ιεράς Μονής Κωνσταμονίτου άρ. 123, 196-197, συγγραφέντα υπό Δοσιθέου Λεσβίου Κωνσταμονίτου 1845.

Κατά τόν Δοσιθέον «Ο Άγιος Μακάριος Έπίσκοπος Ιερισσού ήκμασεν έν έτει από κοσμογονίας 5872 επί της Βασιλείας Θεοδοσίου τε και Άρκαδίου, έν έτει, από Χριστού 364. Ούτινος ή εικών όράται, έν τῷ άριστερῷ μέρει του καθολικού ναού κατά τά γεροντικά πλησίον της θύρας». Αυτή είναι μία σύντομη αναφορά του Δοσιθέου και αναφέρει τήν ύπαρξι της εικόνας του Άγιου στο Παλαιό Καθολικό, τό όποιο όμως κατεστράφη από πυρκαιά. Προσθέτει δέ και τήν έξηξ ενδιαφέρουσα πληροφορία γιά τόν σύγχρονο του Άγιου Μακαρίου, Άγιον Μάρκο Έπίσκοπο Άρεθουσίων, «ούτος λοιπόν ό έν Αγίοις Πατήρ ήμῶν Μακάριος ήτο σύγχρονος μέ τόν Άγιο Μάρκο Άρεθουσίων».

Άλλα γενεαλογικά στοιχεία γιά τόν Άγιον Μακάριον δέν γνωρίζομεν.

Ήταν νεοχειροτονημένος Έπίσκοπος, όταν συναντήθηκε ό Άγιος μέ τόν Άγιον Κωνσταντίνον. Ούτος κατά τήν προτροπήν των Θεσσαλονικέων ήλθε στην Ιερισσό, αναζητώντας τοποθεσίαν, γιά νά κτίση τήν Νέαν Ρώμην.

«... στοχαζόμενος έν ποιῶ χώρῳ τήν τοιαύτην πόλιν οικόδομηση και σκεψάμενος εξέλεξατο τόν ακάνθινον ισθμόν, όν ό Ξέρξης τό πάλαϊ ήβουλήθη διακόψαι και διαπεράσαι τά πλοία, όπου ή παραθαλάσσιος πόλις Σίγγος, άφ' ής ό κόλπος Σιγγιτικός εκλήθη ... όθεν ώρισεν αρχιτέκτονα και κτίσας οικόδομησαι τήν πόλιν· εύρίσκειτο δέ τότε άγιος Μακάριος επίσκοπος εις τό πολύχιον, άνήρ πάση άρετῇ κεκοσμημένος»⁴. Τα άνωτέρω αναφέρει ό εκκλησιαστικός ιστορικός Μανουήλ Γεδεών, δεχόμενος ως ιστορικό γεγονός τήν έπίσκεψιν του Άγ. Κωνσταντίνου εις Ιερισσόν⁵, τά σχεδιά του και τήν συνάντησιν μετά του Άγιου Μακαρίου.

Ο Άγιος Μακάριος, κατά τόν Δοσιθέον, άπήντησε στον εύσεβη αυτοκράτορα, ότι ό Άθως είναι κλήρος της Παναγίας και τόπος ήσυχίας των μοναχών. Έπρότεινε δέ νά παραιτηθῆ από τήν απόφασίν του. Ο Άγιος Κωνσταντίνος έθαύμασε γιά τό γεγονός και άμέσως παρατήθηκε της άποφάσεως του.

«Ακούσας δέ ταύτα ό θεόπνευστος βασιλεύς από τόν Άγιον Μακάριον θαύμασε»⁶.

Ο Άγιος Κωνσταντίνος έκτισε, κατά τήν παράδοσιν⁷, τρεις ναούς στον Άθωνα, του Πρωτάτου, του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου της Μονής Βατοπεδίου και του Άγιου Στεφάνου της Μονής Κωνσταμονίτου⁸.

Κατά τους χρόνους του Ιουλιανού του Παραβάτου ό Άγιος κατεδιώχθηκε και αναγκάσθηκε νά καταφύγη στον απομακρυσμένο Άθωνα, όπου «έκρύπτετο, διά τόν επικείμενον κίνδυνον»⁹.

«Ο Παραβάτης Ιουλιανός απέστειλε στρατιώτας ό μιανός έως εδώ ... τας Μονάς και Έκκλησίας κατέκαυσαν έν πυρί...»¹⁰. Τότε κατεστράφη και ό ναός του Άγιου Στεφάνου, εκεί όπου σήμερα ή Ιερά Μονή Κωνσταμονίτου.

Η παράδοσις αναφέρει ότι ό Ιουλιανός ό Παραβάτης κατέστρεψε τήν του Μονήν Κωνσταμονίτου, τήν του Βατοπεδίου και τόν Ναόν του Πρωτάτου¹¹.

«Ο έν Αγίοις πατήρ ήμῶν Μακάριος ελθών ένταυθα και ιδών τήν έδαφιαίαν έρήμωσιν της παρούσης Μονής έλυπήθη κατά πολλά όθεν εξανάκτισεν αυτήν ως ήδυνήθη και εγκαινιάσας τήν Έκκλησίαν ελειτούργει»¹². Γι' αυτό τό λόγο και ό Άγιος Μακάριος θεωρείται ό δεύτερος κτήτορας της Μονής μετά από τόν Άγιο Κωνσταντίνον. Η εικόνα του εύρίσκεται πάνω από τήν πύλην της εισόδου της Μονής· άριστερά του Άγιου Στεφάνου. Φορεϊ μανδύα, μοναχικό κουκούλι και κρατάει ποιμαντορική ράβδο. Υπάρχει δέ και ή έπιγραφή πάνω από τήν κεφαλή του «Άγιος Μακάριος Έπίσκοπος Ιερισσού».

Υπάρχει ζωγραφισμένη ή εικόνα του, στον παλαιόν Ναό. Ός φαίνεται έσωθεν της μικρής πύλης της παρούσης Μονής κατά τό άριστερόν μέρος του Καθολικού του ναού, γράφων επάνωθεν «Ερισσού Μακάριος»¹³. Μέ τήν ανακαίνισιν της Μονής ό πόθος της έρημικής μοναχικής ζωής γεννιέται μέσα στην καρδιά του Άγιου Έπισκόπου, «Και διατρίψας χρόνους αρκετούς και άγωνισάμενος καλῶς και θεοφιλῶς έκοιμήθη έν ειρήνῃ έν ταύτῃ τῇ θείῃ Μονῇ»¹⁴, στους χρόνους της βασιλείας του Άρκαδίου (395-408). Έγινε ένας άσκητής επίσκοπος,

οπως ήταν οί Έπίσκοποι της άρχαίας Έκκλησίας μας. Η άσκητική ζωή τόν εκαθάρισε και ό δωρεοδότης Κύριος τόν άγιασε και τόν έθέωσε.

Μέ τήν άγία του κοιμήσι προσετέθη στο νέφος των Άγιων του ουρανού. Πά μας όμως είναι ό Άγιος Έπίσκοπος μας, ό Άγιος Πατέρας μας. Έγινε τό πρότυπο, που μας δείχνει τήν πορεία προς τόν ουρανό, τήν πορεία προς τήν άγιότητα, τήν πορεία προς τόν Χριστόν.

Μετά από 1700 χρόνια ό διάδοχος του Άγιου, ό σημερινός Έπίσκοπος Ιερισσού κ. Νικόδημος, έτίμησε τόν πρώτον Έπίσκοπο της Ιερισσού μέ τήν φανέρωσι του στους χριστιανούς, μέ ιστόρησι φορητής εικόνας στον Καθεδρικό Ναό της Παναγίας Ιερισσού και τήν καθιέρωσιν της μνήμης του στις 19 Ιανουαρίου.

Άπολυτίκιον

Ήχος πλ. α'. Τόν συνάναρχον λόγον.

Ήσαγγέλωσ βιώσας, σοφέ Μακάριε, Ιερισσού ποιμενάρχα, της Έκκλησίας φωστήρ, ανεδείχθης και πατέρων ακροθίνιον, σύ γάρ εκόσμησας λαμπρῶς τόν σόν θρόνον διδαχαίς και πράξεσιν εύποιῶσ· και άρθείς προς σκηνώσεις θείας Χριστῶ πρεσβεύεις υπέρ πάντων ήμῶν.

Κοντάκιον

Ήχος πλ. δ'. Τῇ Υπερμάχῳ.

Ιερισσού τόν ιεράρχην τόν σοφώτατον και των όσιων άσκητῶν του Άθω σύσκηνον, τόν ασθένειαν βαστάσαντα των μερόπων και δειχθέντα εύσεβείας άστρον άδυτον όμοφώνως, οί φιλέορτοι, τιμήσωμεν, ανακράζοντες· Χαίρε, όντως Μακάριε.

Μεγαλυνάριον

Σῶφρον ιεράρχα Ιερισσού, άξιον ύμνεϊν σε ως προπύργιον άρετῶν και χρηστοθηείας θησαύρισμα τό έμπνουν θεάμον της άρρήτου δόξης, Μακάριε.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 Πρβλ. Βασ. Άτέση, Μητροπολίτη Λήμνου, Έπισκοπικοί Κατάλογοι 1975, σελ. 96.

2 «Στήν Ιερισσό έλατρεούντο μυστικοί θεοί και δαίμονες της Έλληνιστικής Έποχής και έλατρεούντο και οί Κάβειροι προστάται των ναυτικών, που είσήχθησαν υπό των Φοινίκων» (Κονιδάρη Γερασίμου, Εκκλ. Ιστορία Έλλάδος Α, σελ. 243).

3 «Διά τό υπό παρθένων Ιερισσών κατοικίαν τό πολύχιον Ιερισσός εκαλέσθη, ως παρά του Έπισκόπου αυτού ύπογράφεται» (Μαν. Ι. Γεδεών, Ο Άθως έν Κων/πόλει 1885, σελ. 310).

4 Πρβλ. Μανουήλ Γεδεών, ένθ. άνωτ.

5 Ο Μανουήλ Γεδεών στο άνωτέρω προαναφερθέν ύπόμνημα του Άθως, σελ. 301, λέγει ότι ό Άγιος Κων/νος μετώμασε τήν πόλιν Ιερισσόν «και τήν πόλιν του Άπολλωνος Ιερισσόν μετωνόμασεν». Είναι πολύ σοβαρή αυτή ή μαρτυρία της άλλαγής του όνόματος της Απολλωνίας εις Ιερισσόν, που προηγουμένως ώνομάζετο Άκανθος.

6 Δοσιθέου Λεσβίου Κωνσταμονίτου, Χειρόγραφος Κώδικας Ιεράς Μονής Κωνσταμονίτου άρ. 123, σελ. 196-197, 1845.

7 Μαν. Γεδεών, ένθ. άνωτ. σελ. 301.

8 Θεωρείται ό Άγιος Κωνσταντίνος ό πρώτος κτήτορας της Μονής Κωνσταμονίτου, γι' αυτό ύπάρχει και ή εικόνα του πάνω από τήν πύλη της Μονής, δεξιά του Άγιου Στεφάνου. Τήν όνομασία όμως φαίνεται ότι έλαβε από τόν υιόν του Άγιου Κωνσταντίνου, τόν Κώνσταντα.

9 Δοσιθέου Λεσβίου, ένθ. άνωτ.

10 Δοσιθέου Λεσβίου, ένθ. άνωτ.

11 Γερασίμου Σμυρνάκη, Τῷ Άγιῷ Όρος, 1903, σελ. 683.

12 Δοσιθέου Λεσβίου, ένθ. άνωτ.

13 Δοσιθέου Λεσβίου, ένθ. άνωτ.

14 Δοσιθέου Λεσβίου, ένθ. άνωτ. ■

Έθιμα Ιερισιώτικα ολοκλήρου του εορταστικού Δωδεκαημέρου από Χριστούγεννα μέχρι Άη-Γιάννη

Κείμενο : ΓΙΑΝΝΗΣ Π. ΜΑΡΙΝΟΣ

Τα Χριστούγεννα, από τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους αποτελούσαν και αποτελούν μαζί και με τις υπόλοιπες γιορτές του 12ημέρου, τις πιο λαμπρές γιορτές της χριστιανοσύνης.

Στο χωριό μας την Ιερισό, οι πατεράδες μας, καθιέρωσαν και διατηρούσαν πολλά έθιμα σε όλη τη διάρκεια του 12ημέρου των εορτών Χριστούγεννων, Πρωτοχρονιάς, Θεοφανείων και Άη-Γιάννη.

Απαραίτητη προϋπόθεση για κάθε μεγάλη γιορτή όπως Χριστούγεννα, Πάσχα, Κοιμήσεως της Θεοτόκου, ήταν η αυστηρή τήρηση της νηστείας και η προετοιμασία για την Θεία Κοινωνία.

Το απόγευμα της παραμονής των Χριστούγεννων οι πιστοικάδες επισκεπτόταν τα σπίτια για να πουν τα κάλαντα. Μπροστά στο εικονοστάσι του σπιτιού ξεκινούσαν με το καθιερωμένο τραγούδι:

«Καλήν εσπέραν άρχοντες αν είναι ορισμό σας,
Χριστού τη Θεία γέννηση να
πω στ' αρχοντικό σας.

Χριστός γεννάται σήμερα εν Βηθλεέμ τη πόλει,
Οι Ουρανοί αγάλλονται, χαίρει η κτίσις όλη.
Εν τω σπηλαίω τίκτεται, εν φάτην των αλόγων,
Ο βασιλεύς των Ουρανών και ποιητής των όλων.
Πλήθος Αγγέλων ψάλλουσι το δόξα εν υψίστοις
Και τούτο άξιον εστί η των ποιμένων πίστις.

Εκ της Περσίας έρχονται τρεις μάγοι με τα δώρα,
Άστρο λαμπρό τους οδηγεί χωρίς να λείπει ώρα.
Φθάσαντες εις Ιερουσαλήμ με πόθο ερωτώσι,
Που εγεννήθη ο Χριστός να παν να τον ευρώσι.

Δια Χριστόν ως ήκουσε ο βασιλεύς Ηρώδης
Αμέσως εταράχθηκε και έγινε θηριώδης.
Έτι, πολλά φοβήθηκε δια την βασιλείαν,
Μη του τήν πάρει ο Χριστός και χάσει την αξίαν.
Κράζει τους μάγους και ερωτά
πού ο Χριστός γεννάται.

Εις βηθλεέμ ηξεύρουσι, ως η γραφή διηγάται.
Τους είπε να πάγωσι και όπου τον ευρώσι,
Αφού τον προσκυνήσουσι να πα να τον ειπώσι,
Όπως πάγει και αυτός για να τον προσκυνήσει,
Με δόλον όμως, ο άθλιος για να τον αφανίσει.

Βγαίνουν οι μάγοι, τρέχουσι
και τον αστέρα βλέπουσι,
Φως θεϊκό κατέβαινε και με χαρά προστρέχουσι,
Εν τω σπηλαίω έρχονται, βλέπουσι την Θεοτόκον

Κι εβάστα στας αγκάλας της
των Άγιόν της τόκον.
Γονατιστοί τον προσκυνούσι
και δώρα τον χαρίζουσι,
Σμύρναν, χρυσόν και λίβανον,
Θεόν τον ευφημίζουσι.

Την σμύρναν δε ως άνθρωπον,
χρυσόν ως βασιλέα,

Τον λίβανον δε ως Θεόν σ' όλην την ατμοσφαίραν.
Αφού των προσκύνησαν ευθύς πάλι μισεύουσι,
Και τον Ηρώδη μελετούν να πάνε για να έβρουν,
Πλην Άγγελος εξ Ουρανού
στέκει, τους εμποδίζει,
Άλλην οδόν να πορευθούσιν αυτός τους διορίζει.

Και πάλιν άλλος Άγγελος τον Ιωσήφ προστάζει
Εις Αίγυπτον να πορευθεί και εκεί να ησυχάζει.
Να πάρει και την Μαριάμ μαζί με τον υιόν της,
Γιατί ο Ηρώδης την ζητά τον τόκον τον δικόν της.
Μη βλέπων δε ο βασιλεύς τους
μάγους να γυρίζουσι,

Εις βηθλεέμ επρόσταξε παιδί να μην αφήσουσι.
Όσα παιδιά εύρωσι, δυο χρονών και κάτω,
Όλα να τα περάσωσι ευθύς απ' τα σπαθιά των.
Χιλιάδες δεκατέσσαρες σφάζουσι σε μιαν ημέρα,
Θρήνον κλαυθμό και οδυρμό είχε κάθε μητέρα.
Και επληρώθη το ρηθέν Προφήτου Ησαίου,
Μετά των άλλων προφητών και του Ιερεμίου,
Φωνή ηκούσθη εν Ραμμά Ραχήλ τα τέκνα κλαίει,
Παραμυθίαν ουκ ήθελε και την
χαράν αποτρέπουσι.

Ιδού όπως σας είπομεν όλην την υμνωδίαν,
Του Ιησού μας του Χριστού γέννησιν την αγίαν,
Και σας καληνυχίζομε, πέσατε κοιμηθείτε,
Ολίγον ύπνον πάρετε και ευθύς να σηκωθείτε.
Και βάλετε τα ρούχα σας, έμορφα εντυθείτε,
Στην εκκλησία τρέξατε, με προθυμία μπειτε,
Να ακούσετε με προσοχή όλην την υμνωδίαν,
Του Ιησού μας του Χριστού γέννησιν την αγίαν.
Ευθύς μόλις γυρίσετε εις το αρχοντικό σας,
Χρυσό τραπέζι στρώσατε, βάλτε το φαγητό σας,
Και το σταυρό σας κάνετε, γευθείτε, ευφρανθείτε,
Δότε και κανενός φτωχού ότι κι αν ημπορείτε,
Δότε κι εμας τον κόπο μας ότι είναι ο ορισμός σας,
Και ο Χριστός μας πάντοτε να είναι βοηθό σας.
«Καλησπέρα σας και χρόνια πολλά»

Στο βραδινό εορταστικό τραπέζι, ήταν απαραίτητη η ψωμεία Χριστόπιτα μελωμένη και πριν από το φαγητό η νοικοκυρά του σπιτιού φρόντιζε να θυμιάσει όλο το σπίτι. Την επαύριο της κυρίας ημέρας, ο εκκλησιασμός ολοκλήρου της οικογένειας αποτελούσε ιδιαίτερης προτεραιότητας μέλημα.

Τη δεύτερη μέρα ακολουθούσε η διαδικασία της σφαγής του γουρουνιού, που έτρεφαν, σχεδόν όλες οι οικογένειες και συμμετείχαν, προσκεκλημένοι από τον νοικοκύρη, συγγενείς και φίλοι, ένδειξη συνάφειας των ανθρώπων που αποτελούσε πράξη ιερή στις ανθρώπινες σχέσεις. Κάτι, που δυστυχώς δεν υπάρχει σήμερα αυτό το δέσιμο που είχαν μεταξύ τους παλιά οι άνθρωποι.

Τα απογεύματα του τριημέρου, γινόταν οι χοροί στο χοροστάσι που ήταν καθιερωμένο να γίνονται οι επίσημοι χοροί, στ'ν Μαρίν' τ'ν απολιάνια.

Οι κούνιες που άρχιζαν από την πρώτη μέρα των Χριστουγέννων τελείωναν την ημέρα εορτασμού του Άη-Γιάννη.

Ο εορτασμός της πρωτοχρονιάς ξεκινούσε από την παραμονή και αυτοί που έσφαζαν γουρούνια, το κεφάλι το διατηρούσαν μέχρι τότε, και μαγειρεμένο το μοίραζαν πιάτα σε συγγενείς και γείτονες.

Πριν από το γεύμα πάλι, όπως και τα Χριστούγεννα, η νοικοκυρά φρόντιζε να θυμιάσει όλο το σπίτι. Στο τραπέζι του δείπνου, κυριαρχούσε η βασιλόπιτα με ελιάς κλωνάρι στο μέσο της πίτας που αποτελούσε το κομμάτι του σπιτιού. Ένας από

τους συνδαιτυμόνες έλεγε την προσευχή και στη συνέχεια ο νοικοκύρης του σπιτιού, έκοβε την πίτα με προτεραιότητα το κομμάτι του Αγίου Βασιλείου. Ακολουθούσε ένταση για το σε ποιόν θα πέσει το φλουρί και εκείνος που το έβρισκε δεχόταν ευχές και κάποιο δώρο.

Όταν τελείωνε το γεύμα, καθόταν όλοι γύρο από την γωνιά του τζακιού και άρχιζε η διαδικασία, με τα φύλλα της ελιάς, που ο καθένας αφού σάλιωνε το φύλλο, το έβαζε στη φωτιά και αν πηδούσε το φύλλο ήταν ένδειξη ότι όλο το χρόνο θα ήταν γερός.

Αν υπήρχαν μωρά στην οικογένεια, η μάνα τα έβαζε να καθίσουν πάνω σε μια πλακερή πέτρα, για να είναι γερά όλο το χρόνο.

Η ώρα της αλλαγής του καινούργιου χρόνου ξεκινούσε με πυροβολισμούς και τις καμπάνες της εκκλησίας, οπότε ακολουθούσαν οι ευχές για τον καινούργιο χρόνο.

Την επαύριο ο εκκλησιασμός όλης της οικογένειας ήταν υποχρεωτικός και η νοικοκυρά πριν από το «δι'ευχών», έφευγε από την εκκλησία και πήγαινε στο σπίτι γιατί θα πήγαιναν τα «καλανταρέλια» τα οποία αποτελούνταν από τρία διαφορετικά σχήματα, το πρώτο, που έλεγε το τραγούδι μέσα στο σπίτι αποτελείτο από έναν ή δυο το πολύ και μπροστά στο εικονοστάσι του σπιτιού ξεκινούσε το τραγούδι:

Βασίλειος ο θαυμαστός, όπου είναι παρουσία,
Γράφει μας πνεύμα Άγιον τα ιερά βιβλία,
Γράφει μας πνεύμα Άγιον αμαρτωλούς να σώσει,
Το γένος των Χριστιανών να μας ελευθερώσει.

Ιουλιανέ παράνομε και μέγα παρραβάτη,
Πολύ με κακοφαινεται που βρίσκεσαι στα πάθη.
Μου μίλησες δια φιλία και μου έστειλες κριθάρι,
Μα θα σε στείλω και εγώ σπαθί με το κοντάρι.

Πολλά τα φοβερίσματα να πάει να γυρίσει,
Να κάψει την Καισάρεια και να την αφανίσει.
Σαν τ' άκουσε ο Βασίλειος, μαζεύει τον λαόν του,
Αρχιερείς και ιερείς και των υπηκουών του,

Και πάει μ προς την Παναγιά και κάνει λιτανεία,
Και στέλνει τον Μερκούριο με την μεγάλη βία
Και πάει και τον έφτασε μέσα εις την Περσία,
Και τον χτυπά μια κονταριά μέσα εις την καρδιά.

Δέξου Ιουλιανέ το χάρισμα, δέξου και αυτό με βία,
Που μ' έστειλε ο Βασίλειος από την Καισαρεία.

Αυτός είναι ο Βασίλειος, ο Μέγας Ιεράρχης,
Όπου μετά τους Έλληνες εστάθει πολεμάρχης.
«Καλή μέρα σας και χρόνια πολλά»

Το δεύτερο σχήμα, που έλεγε το τραγούδι έξω από το σπίτι, ήταν από τρεις και πάνω και η πλειοψηφία τους ήταν παιδιά ναυτικών. Ένας απ' αυτούς κρατούσε ένα караβάκι και ξεκινούσαν με το τραγούδι:

«Αρχιμηνιά, κι αρχή χρονιά,
Ψηλή μου δενδρολιβανιά,
Κι αρχή καλός μας χρόνος,
Εκκλησιά μετ' άγιος θρόνος.
Αρχή που βγήκε ο Χριστός,
Άγιος και πνευματικός,

»

Στη γη να περπατήσει,
Και να μας καλοκαρδίσει.
Άγιος Βασίλης έρχεται
Και δε μας καταδέχεται,
Από την Καισαρεία,
Συ εις' αρχόντισσα κυρία.
Βαστά εικόνα και χαρτί,
Ζαχαροκάντιο ζυμωτή,
Χαρτί και καλαμάρι,
Δες και με το παλικάρι.
Και νέο έτος αριθμεί,
Η του Χριστού περιτομή,
Και η μνήμη του Αγίου
Ιεράρχου Βασιλείου.
Του χρόνου μας αρχή καλή,
Και ο Χριστός μας προσκαλεί
Την κακίαν ν' αρνηθώμεν,
Με αρετάς να στολισθώμεν,
Να ζώμεν βίον τέλειον,
Κατά το Ευαγγέλιον,
Με αγάπην, με ειρήνην,
Και με την δικαιοσύνην.
Χρόνια πολλά και ευτυχή,
Με καθαράν και αγνήν ψυχή,
Και με θείαν ευλογίαν.
Σ' αυτό το σπίτι πού'ρθαμε,
Πέτρα να μη ραγίσει,
Κι ο νοικοκύρης του σπιτιού
Χρόνια πολλά να ζήσει,
Και να μας καλοκαρδίσει.
«Καλή μέρα σας και χρόνια πολλά»

Την τρίτη παρέα την αποτελούσαν τα μικρά παιδάκια που δεν ήξεραν το τραγούδι και κρατώντας κλωνάρια ελιάς στην εξώπορτα του σπιτιού, με τα κλωνάρια χτυπούσαν ρυθμικά την πόρτα τραγουδώντας το τραγούδι:

«Βάγια, βάγια κόλιντα,
για караβασία

χίλια αρνούδια,
χίλια κασκοούδια,
χίλια μτζούρια στάρ'».

Τα μπαξίσια συνήθως ήταν χαρούπια «ξυλοκέρατα» όπως τα λέμε εμείς, λιαστά σύκα και γκούγκουσες που ήταν ψωμένα κουλούρια και σπάνια έδιναν κάποιο χαρτζιλίκι.

Τις απογευματινές ώρες πάλι χορός στο αναφερόμενο χοροστάσι.

Τα σπίτια που είχαν ονομαστικές εορτές όπως και τα Χριστούγεννα, φεγγοβολούσαν και μέσα γινόταν χαμός με τα Ιερισιώτικα τραγούδια και τις χαρούμενες φωνές.

Τα Θεοφάνεια για το χωριό μας, αποτελούσαν και αποτελούν ένα ξεχωριστό εορταστικό γεγονός γιατί, έχουμε τη θάλασσα, όπου γίνεται ο καθαγιασμός των υδάτων με την ρίψη του τιμίου Σταυρού και ως εκ τούτου, η συμμετοχή ήταν και εξακολουθεί να είναι πάνδημη τόσο στον εκκλησιασμό, όσο και στην ιερή πομπή προς τη θάλασσα.

Για πολλά χρόνια αυτός που βουτούσε και έπαιρνε το Σταυρό με την παρέα του, ήταν ο Χριστόδουλος Τζιρλιάρης, πολλές φορές με αντίξοες καιρικές συνθήκες, ο οποίος είχε το παρατσούκλι «Νταίρ'ς». Ήταν ένα γεροδεμένο παλικάρι που πάλευε με τους παλαιστές όταν ερχόταν στο χωριό μας για επίδειξη, και τους νικούσε.

Η γιορτή του Αη-Γιάννη αποτελεί το μεγαλύτερο θηρίο όπως έλεγαν και ήταν η τελευταία εορτή του 12ημέρου. Και επειδή η Υπαπαντή του Κυρίου γιορτάζεται την 2^η Φεβρουαρίου λένε: «**Η Υπαπαντή τ'ς μαζεύ' μι τ' αντι**» δηλαδή μαζεύει τις γιορτές. Το αντί είναι εργαλείο του αργαλειού, που υφαίνουν οι γυναίκες.

Να προσθέσω ότι στα σπίτια που είχαν Γιάννηδες και Γιαννούλες γινόταν χαμός με τα γλέντια.

Ωραία έθιμα που δυστυχώς ελάχιστα τηρούνται από τους σημερινούς ανθρώπους. ■

Ταξίδι διά Θαλάσσης

Διά θαλάσσης θέλησε
Ζουμπάς να ταξιδέψει
μπροστά στη πλήρη κάθισε
κύμα να μη τον βρέξει.

Το κύμα ήταν φοβερό
Ζουμπάς δεν την γλυτώνει
από την πλήρη τον χτύπησε
τον πάει στο τιμόνι.

Όλοι οι επιβάτες γέλασαν
μα πάθανε τα ίδια
με ένα χωνί τους μάζεψε
Βελέντζας σαν τα γίδια.

Τους φώναζε να κατεβούν
όλοι μέσα στ' αμπάρι
τον Μιλτιάδη μάλωνε
που δεν ξέρι να κουμαντάρει.

Όμως καλά περάσαμε
βρέξιμο και καλαμπούρι
κι όσο να βγούμε στη στεριά
γίναμε καβούροι.

Δημήτρης Ζουμπάς

«ΠΕΡΙΜΕΝΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ»

Κείμενο : ΣΟΦΙΑ ΥΨΗΛΑΝΤΗ

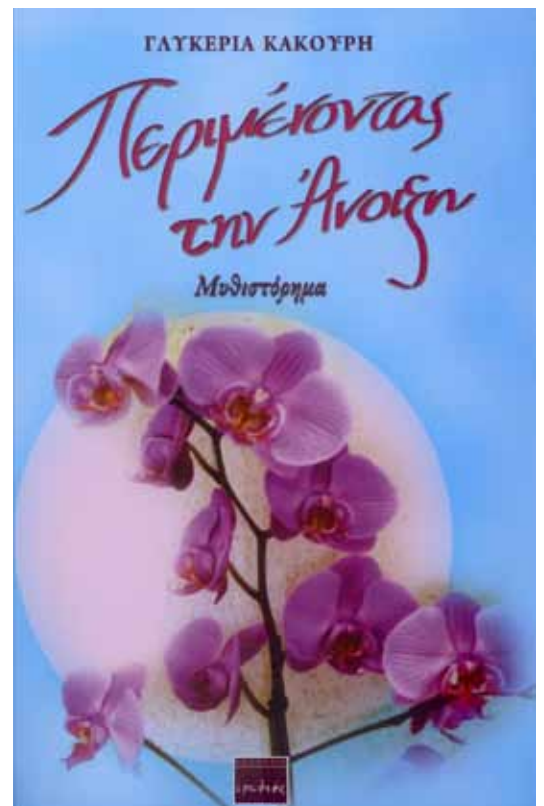
«...Η ίδια η θάλασσα ήταν η πραγματική ξελογιάστρα, η μάγισσα της Ιερισσού. Πεντακάθαρη, διάφανη γαλαζοπράσινη, κουβαλώντας τη δροσιά του Αιγαίου, πότε νανούριζε με το κύμα της, πότε μαγνητιζε με τη λεία επιφάνειά της. Σε έλκυε κοντά της μ' ένα τρόπο ανεξήγητο, σε καλούσε στα νερά της με το μυστικό μουρμουρητό της, που μόνο εκείνη ήξερε. Μπορούσε να προσφέρει ώρες έντασης το μεσημέρι με κόσμο, δυνατό ήλιο, φωνές, μουσική, θαλάσσια ποδήλατα κανό, αλλά και ώρες ηρεμίας το δειλινό, χωρίς κύμα, χωρίς φωνές με τα γλυκά χρώματα του ηλιοβασιλέματος να αγκαλιάζουν το διάφανο νερό και συ να χάνεσαι μέσα του, να γίνεσαι ένα μαζί του. Και το βράδυ, μικρά ψαροκάικα ν' αρμενίζουν στα βαθιά, αλιεύοντας τον πλούσιο θησαυρό της μέσα από τα σκοτεινά νερά, μελανούρια και σαρδέλες, δίνοντας έτσι ψωμί σε πολλές οικογένειες. Χίλιες μεταμορφώσεις μέσα σε μια μέρα και η ξελογιάστρα θάλασσα κάτεχε πώς να κρατάει κοντά της τους ανθρώπους, πώς να τους κάνει να την ερωτευτούν. Και κείνοι μαγεμένοι δεν την αποχωρίζονταν ποτέ».

Μετά την επιτυχία του πρώτου βιβλίου «**Ανάμεσα σε δύο κόσμους**», έρχεται το δεύτερο μυθιστόρημα της νέας αλλά πολλά υποσχόμενης συγγραφέως καταγόμενης από τον τόπο μας Γλυκερίας Κακούρη με τίτλο «**Περιμένοντας την Άνοιξη**», από τις εκδόσεις Ερωδιός.

Πρόκειται για ένα μυθιστόρημα κοινωνικό-συναισθηματικό με δυνατή πλοκή, που εστιάζει στις σχέσεις γηγενών και οικονομικών μεταναστών. Με φόντο την Ιερισσό αλλά και την ευρύτερη περιοχή, η ιστορία του κεντρικού ζευγαριού πλέκεται με τις ιστορίες των υπόλοιπων ηρώων, ανθρώπων απλών, καθημερινών που αγωνίζονται για την «**Άνοιξη**», μια άνοιξη που για τον καθένα μας είναι διαφορετική. Οι κορυφώσεις και οι εντάσεις εναλλάσσονται με στιγμές ηρεμίας και περιγραφικής δεινότητας, ενώ οι συναισθηματικές συγκρούσεις και το αδιέξοδο με το όνειρο και την ελπίδα.

Ένα βιβλίο που παρασύρει τον αναγνώστη και τον κρατά σε αγωνία μέχρι την τελευταία του σελίδα! Ένα βιβλίο που συγκινεί και προβληματίζει! ■

Απόσπασμα από το μυθιστόρημα «**Περιμένοντας την Άνοιξη**» σελ. 140-141

Γιώργος Ρίζος

Κείμενο : ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΡΙΖΟΥ

Παρατηρώντας έναν πίνακα του Γιώργου το πρώτο πράγμα που θα κάνεις είναι να προσπαθήσεις να συντονίσεις το μυαλό σου με αυτό που βλέπεις. Θα σε παραξενέψουν οι περίεργες φιγούρες του καθώς και τα αστικά τοπία – που μόνο αστικά δεν είναι – μιας και οι σχεδόν αποκαλυπτικοί ουρανοί, παρόμοια με τα ζωηρά χρώματα σε βάζουν σε ένα πανηγυρικό ταξίδι που δεν θέλεις ποτέ να τελειώσει. Μπαίνεις σε μια χώρα των θαυμάτων διαφορετική. Θα συναντήσεις ανθρωπόμορφα τέρατα και τερατόμορφους ανθρώπους, κόσμους απέραντους, πλανήτες, όνειρα, αντιλήψεις. Θα βρεις το δέντρο της ζωής ένα στενό πιο κάτω, στα σοκάκια κάποιας πόλης κι από κάποιο παραθυράκι από τα πολλά που θα βρεις μέσα σε κάποιον πίνακα, θα δεις τον εαυτό σου, να σε κοιτά κι αυτός με την ίδια απορία.

E.P. Πως και γιατί ξεκίνησες να ζωγραφίζεις;

Γ.Ρ. Απ' όσο θυμάμαι τον εαυτό μου ζωγραφίζω. Η ζωγραφική ήταν η λύση μου σε κάθε εμπόδιο που άρχισα να συναντώ μεγαλώνοντας. Έτσι βρήκα τον τρόπο να την ενσωματώσω αν θέλεις στην καθημερινότητα μου.

E.P. Έχεις κάνει κάποιες σπουδές πάνω στη ζωγραφική, στο σχέδιο ή σε κάποια άλλη τέχνη;

Γ.Ρ. Γενικά λατρεύω την τέχνη, δεν έχω σπουδάσει κάτι όσον αφορά την ζωγραφική ή το σχέδιο, είμαι

αυτοδίδακτος. Έχω παρακολουθήσει κάποια μαθήματα θεάτρου όμως για ενάμιση χρόνο σε μια σχολή θεάτρου στην Θεσσαλονίκη.

E.P. Έχεις κάνει κάποιες εκθέσεις, σκεπείς να κάνεις κάποιες εκθέσεις στο μέλλον;

Γ.Ρ. Τα πρώτα μου βήματα τα έκανα με μια έκθεση στο cafe DAM, εδώ στην Ιερισσό, στη συνέχεια, έκανα μια υπαίθρια έκθεση στην παραλία του χωριού μας- φορέας στην δεύτερη ήταν ο Πολιτιστικός Σύλλογος Ιερισσού "Κλειγένης". Επίσης έχω εκθέσει και στο Πολιτιστικό Κέντρο Ιερισσού. Μια μικρή έκθεση που κράτησε πολύ λίγο ήταν και στο Public cafe εδώ στην Ιερισσό. Έχω κλείσει δυο εκθέσεις σε δυο art-cafe της Θεσσαλονίκης, επειδή δεν είμαι σίγουρος για τις ημερομηνίες όμως δεν μπορώ να σας πω ακόμη.

E.P. Υπάρχει κάποια άλλη τέχνη που σε ενδιαφέρει/εξασκείς πέρα από την ζωγραφική;

Γ.Ρ. Όλες οι τέχνες με ενδιαφέρουν. Ασχολούμαι με κατασκευές και μουσική αλλά σε πολύ ερασιτεχνικό επίπεδο. "Παρεϊστικά." Η διακόσμηση και το κολάζ με ενδιαφέρουν επίσης και όπως ανέφερα και πριν το θέατρο.

E.P. Έχεις κάποιους αγαπημένους καλλιτέχνες που ίσως να σε επηρέασαν;

Γ.Ρ. Όχι. Υπάρχουν τόσα πράγματα που μπορούν να με επηρεάσουν θετικά και αρνητικά γύρω μου που το να επηρεαστώ από κάποιον άλλον καλλιτέχνη μοιάζει λίγο. Η ζωή και ο κόσμος στον οποίον ζούμε

είναι από μόνα τους τέχνη.

E.P. Ποιο είναι το αγαπημένο σου είδος τέχνης;

Γ.Ρ. Η ζωγραφική φυσικά.

E.P. Τι μεθόδους και υλικά χρησιμοποιείς;

Γ.Ρ. Όσον αφορά τις μεθόδους, τα πάντα. Από το να ζωγραφίζω με τα δάχτυλα μέχρι το να χρησιμοποιώ αντικείμενα γύρω μου, άδεια πακέτα τσιγάρων, ρούχα και ότι μπορεί να βρω χρήσιμο. Για υλικά χρησιμοποιώ συνήθως λάδια και ακρυλικά, καθώς επίσης, παρόμοια με τις μεθόδους, ότι άλλο μου φανεί χρήσιμο και δημιουργικό.

E.P. Έχεις κάποιο αγαπημένο θέμα;

Γ.Ρ. Όχι. Ανάλογα την εποχή (και δεν εννοώ αυτές του χρόνου). Ανάλογα το τι νιώθω και το πώς >>

Last chance for art

»

είμαι εγώ. Τα θέματα πηγάζουν από παντού και από το πουθενά.

E.P. Πως βλέπεις να έχει εξελιχθεί η τέχνη σου και ο εαυτός σου μέσα από τα χρόνια;

την τέχνη.

E.P. Υπάρχει κάποια τοποθεσία στο διαδίκτυο που μπορεί κάποιος να δει τα έργα σου;

Γ.Ρ. Υπάρχει το <http://rizos.tumblr.com/> που είναι

E.P. Τι μουσική ακούς όταν ζωγραφίζεις;

Γ.Ρ. Ακούω σχεδόν τα πάντα, ότι με ηρεμεί και με ωθεί προς την δημιουργία. Έχω μια ιδιαίτερη προτίμηση όμως στους νεοκλασικούς. Max Richter,

Γ.Ρ. Σίγουρα όσο ζωγραφίζω το μυαλό μου και το χέρι μου απελευθερώνονται. Βρίσκω τον εαυτό μου να δημιουργεί πράγματα που πριν από δυο ή τρία χρόνια ούτε καν είχε φανταστεί να τα δημιουργεί. Η τέχνη έχει την ικανότητα είτε να σε ανεβάζει είτε να σε κατεβάζει σαν άνθρωπο. Το θέμα είναι να διαλέξεις προς τα πού θα πας. Πάνω ή κάτω. Όλα είναι θέμα επιλογής.

E.P. Έχεις κάποια αγαπημένα κομμάτια;

Γ.Ρ. Όλα είναι αγαπημένα, αλλά σαφώς υπάρχουν κάποια που ξεχωρίζουν.

E.P. Πως θα αποκαλούσες το στυλ σου;

Γ.Ρ. Είμαι κάπως σουρεαλιστής στην τέχνη μου και στην ζωή μου. Φυσικά υπάρχουν κι άλλα στοιχεία που παρεμβαίνουν από καιρό σε καιρό.

E.P. Σου έχει έρθει ποτέ να τα παρατήσεις;

Γ.Ρ. Όχι.

E.P. Πως νιώθεις όταν ο κόσμος ερμηνεύει τους πίνακες σου διαφορετικά από σένα;

Γ.Ρ. Δεν με ενοχλεί γιατί ο καθένας έχει τον δικό του ξεχωριστό τρόπο να βλέπει τα πράγματα και

μια δουλειά σε εξέλιξη.

E.P. Έχεις κάποια συμβουλή να δώσεις σε νέους ζωγράφους και λοιπούς καλλιτέχνες που ξεκινάνε τώρα;

Γ.Ρ. Μην αφήσεις ποτέ κανένα να σου πει πως δεν μπορείς να τα καταφέρεις. Όλοι έχουμε δικαίωμα στην τέχνη.

E.P. Πόσο σημαντικό είναι το διαδίκτυο για την προβολή ενός καλλιτέχνη στις μέρες μας;

Γ.Ρ. Είναι πολύ σημαντικό γιατί καλώς ή κακώς

στις μέρες μας το διαδίκτυο και οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές είναι πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας μας.

E.P. Αγαπημένο χρώμα;

Γ.Ρ. Όλα.

Ludovico Einaudi κλπ.

E.P. Μια από τις αγαπημένες σου ταινίες;

Γ.Ρ. "Η νύχτα των βρικολάκων" του Roman Polanski.

E.P. Ένα μέρος, μια πόλη ή μια τοποθεσία που σε εμπνέει ή σε έχει εμπνεύσει στο παρελθόν;

Γ.Ρ. Ένα ταξίδι, μια αλλαγή παραστάσεων, οι νέες εικόνες είναι πράγματα ζωτικής σημασίας όχι μόνο για έναν καλλιτέχνη αλλά και για τον κάθε σκεπτόμενο άνθρωπο. Οπότε προσπαθώ να επισκέπτομαι όσο πιο συχνά μπορώ νέα μέρη και πράγματα και κάθε τι που συναντώ είναι και μια πηγή έμπνευσης για μένα.

E.P. Έχεις κάποιον να ευχαριστήσεις;

Γ.Ρ. Θα ήθελα να ευχαριστήσω την ακαδημία... (γέλια). Ε, τα κλασσικά, το περιοδικό Κύτταρο, τους φίλους μου, εσένα, την οικογένειά μου. ■

Η περιοχή της Ιερισσού στα μέσα του 19^{ου} αιώνα με τα μάτια ενός περιηγητή

Κείμενο : ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΡΑΣΤΕΡΓΙΟΣ • Μετάφραση : ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΟΚΚΟΡΑ¹

Στο 2^ο τεύχος του “ΚΥΤΤΑΡΟΥ”, στο άρθρο που επιμελήθηκα με τον συνεργάτη και φίλο μου Κώστα Υψηλάντη “ΠΕΡΙΗΓΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΙΕΡΙΣΣΟ”, βρίσκουμε τη διαπίστωση του Γκρίζεμπαχ, ότι στα μέρη μας παρατηρείται την εποχή αυτή (το 1839) ένας υψηλός βαθμός ευμάρειας και εργατικότητας (Τεύχος 02/2010, σελ. 27).

Μπορούμε να συμπεράνουμε από τους Οθωμανικούς φορολογικούς καταλόγους, ότι αυτή συνεχίζεται και στα μέσα του 19^{ου} αιώνα.

Συγκεκριμένα το 1862 βρίσκουμε την Ιερισσό να έχει 224 φορολογήσιμα σπίτια, τη στιγμή που τα γειτονικά χωριά, όπως το Γομάτι είχε 63, η Στρατονίκη 93, ο Στανός 80, η Βαρβάρα 83, η Αρναία 178, η Μεγάλη Παναγία 141 και το Παλαιοχώρι 90.

Αυτή τη περίοδο, συγκεκριμένα το 1861, περνά από τη περιοχή μας, ένας περιηγητής με τα αρχικά W.G.C που καταθέτει τις πολύτιμες παρατηρήσεις του στο αγγλικό περιοδικό “MACMILLAN’S MAGAZINE” τυπωμένο το 1863 στο Λονδίνο, υπό την επίβλεψη του David Masson.

Θα τον ακολουθήσουμε στο ταξίδι του από τον Άθωνα στη Θεσσαλονίκη, παίρνοντας από αυτό πολύτιμες πληροφορίες για την τοπογραφία, την παράδοση, τη λαογραφία και την ιστορία του τόπου μας.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΘΩ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Τα παρακάτω είναι αποσπάσματα ενός χρονικού γραμμένου κατά τη διάρκεια μιας περιοδείας το καλοκαίρι του 1861.

Αυτό το χρονικό γράφτηκε μέρα με την ημέρα σε κάθε ευκαιρία ενώ τα περιστατικά ήταν ακόμη νωπά στη μνήμη. Η ομάδα αποτελούνταν από το συγγραφέα, έναν Άγγλο φίλο, και τον υπηρέτη του, το Θεοδόσιο (καλούμενο Γιώργο για συντομία), Έλληνα, σβέλτο στα χέρια και στη γλώσσα. Μεταξύ άλλων αυτοβιογραφικών ιστοριών, μας είπε πως πήρε το δεύτερο όνομά του. Ένας Άγγλος αξιωματικός, με προορισμό την Κριμαία, τον προσέλαβε ως υπηρέτη του. Όταν άκουσε το όνομά του, αναφώνησε: «**Θεό – τι; Ποτέ δεν άκουσα τέτοιο παράξενο όνομα! Θα είσαι ο George!**» Και George έγινε.

Είχαμε έρθει με καράβι από την Κωνσταντινούπολη στο όρος Άθως και με άλογα κάναμε το γύρο της χερσονήσου και επισκεφτήκαμε κάπου δεκαέξι από τα εικοσιένα μοναστήρια καθ’ οδόν, ξεκινώντας με το Ρωσικό και τελειώνοντας με το Χιλλιανδάρι. Από εκεί ήμασταν έτοιμοι να ξεκινήσουμε κατά μήκος της ακτής για τη Θεσσαλονίκη.

Σεπτέμβριος, 13. Αφήσαμε το μοναστήρι κατά το μεσημέρι. Οι πατέρες μάς εφοδίασαν με μουλάρια κι έναν οδηγό, ένα Βούλγαρο, πολύ αδαή και πολύ ανόητο, μετά βίας ικανό να μιλήσει μια λέξη Ελληνικά αλλά και μια λέξη σε οποιαδήποτε άλλη γλώσσα που να γνωρίζουμε εμείς.

Ακολουθώντας ένα αμμώδες ρυάκι, πυκνά καλυμμένο με πλατάνια, σύντομα φτάσαμε στη θάλασσα, κοντά στην άκρη της οποίας στεκόταν ένα κτίριο μοναστηριακό, τώρα πια εγκαταλειμμένο και ερειπωμένο². Από εκεί ο δρόμος μας οδήγησε ανηφορικά και κατηφορικά μέσα από

πευκοδάση, σε αμμώδες έδαφος. Όποτε φτάναμε σε ξέφωτο, βλέπαμε στο δεξί μας χέρι τη βαθιά μπλε θάλασσα σε αντίθεση με το έντονο πράσινο των πετρόπευκων και τις λευκές αμμουδιές της παραλίας.

Γυρνώντας το κεφάλι μας κάθε τόσο, είχαμε την υπέροχη θέα της κορυφής του Άθω να υψώνεται άσπρη, γυμνή και απότομη πάνω από τα διαδοχικά επίπεδα των δασωμένων κορυφογραμμών που διατρέχουν το ακρωτήριο και υψώνονται όλο και ψηλότερα καθώς πλησιάζουν την κορυφή. Στη 1:50 περάσαμε ένα μικρό φυλάκιο όπου ήταν δύο άνδρες με ελληνική φορεσιά³ – τμήμα της αστυνομικής δύναμης που διατηρούσαν οι μοναχοί. Αυτό δείχνει το όριο του Άγιου Όρους. Παρόλα αυτά, δεν αφήσαμε πίσω μας τους λόφους για κάμποση ώρα. Στις 3:30 φτάσαμε σε ένα μικρό πηγάδι με ακάθαρτο νερό, καθώς κατεβήκαμε τον τελευταίο λόφο. Εκεί ξεκουραστήκαμε και φάγαμε το μαύρο μας ψωμί (αυτό ήταν ό, τι είχαμε) για σχεδόν μισή ώρα. μετά, ξαναρχίζοντας το ταξίδι μας, φτάσαμε σε ένα επίπεδο, ελώδες έδαφος με μια χαμηλή γραμμή λόφων ακόμη στα αριστερά μας. Από τη στιγμή αυτή, καθώς περάσαμε κάθε ύψωμα και κατεβήκαμε στη χορταριασμένη πεδιάδα, συνέχεια κοιτούσαμε ανυπόμονα για τα ίχνη από το Κανάλι του Ξέρξη. Επιτέλους, λίγο πριν δύσει, φτάσαμε σε μια πεδιάδα όπου το έδαφος ήταν τελείως επίπεδο, ανάμεσα σε θάλασσα και θάλασσα, και την οποία διέσχιζε σε ευθεία γραμμή, κάτι που έμοιαζε με εγκαταλελειμμένη κοίτη ποταμού, κάπου 20 γυάρδες πλάτος (18,20 μέτρα).

«**Επιτέλους, είναι το Κανάλι!**» (Κατά την επανάσταση του 1821, οι επαναστάτες έσκαψαν ξανά ως ένα βαθμό το κανάλι.)

Μόλις είχαμε φτάσει σ’ αυτό το συμπέρασμα όταν ο οδηγός μας φώναξε, με ξεκάθαρο λόγο, «**εδώ είναι ο Προύλακας**».

Τώρα ο Προύλακας είναι προφανώς ο Προαύλακας (Πρόβλακας), όπως αναφέρει ο Leake. Εδώ, συνεπώς, ήταν το σημείο που ψάχναμε καιρό. Από το ψηλό αυτό σημείο πάνω από την κοιλάδα μπορούσαμε ξεκάθαρα να δούμε όλη την πορεία του καναλιού. Αρχίζοντας στα βόρεια από ένα στρογγυλό δασωμένο λόφο στον Σιγγιτικό κόλπο – την Ακρόπολη, αναμφίβολα, της αρχαίας Σάνης – συνεχίζει για λίγες εκατοντάδες γυάρδες⁴ σε ευθεία πορεία, μετά στρίβει στα δεξιά, και κατόπιν, ξανά πηγαίνει παράλληλα με την πρώτη του κατεύθυνση στο Αιγαίο Πέλαγος. Η απόσταση είναι λιγότερο από ενάμιση μίλι⁵ – δώδεκα στάδια κατά τον Ηρόδοτο, και το έδαφος, που χρειαζόταν κόψιμο, σε καμιά περίπτωση περισσότερο από 50 πόδια⁶ πάνω από το επίπεδο της θάλασσας. Η πορεία του καναλιού μπορεί να εντοπιστεί από μια γραμμή θάμνων, δέντρων και πιο πράσινη χλόη. Εάν άξιζε τον κόπο, θα μπορούσε να ανοιχθεί ξανά χωρίς μεγάλο κόστος. Ο μεγάλος θαυμασμός του Juvenal που αρνιόταν να το πιστέψει, είχε ξεπεραστεί ξανά και ξανά από τους συμπατριώτες του. Η εκτέλεση του έργου ήταν πολύ εύκολη λαμβάνοντας υπόψη τους πόρους που ο Ξέρξης είχε στην υπηρεσία του και πιθανώς, ήταν πολύ σοφό εγχείρημα. Ο Ξέρξης,

φυσικά, σκόπευε να προσθέσει τη Θράκη και την Ελλάδα και όλη τη μεταξύ θάλασσα, μόνιμα κάτω από την κυριαρχία του. και στους άτολμους πλοηγούς της εποχής, των οποίων τα σχέδια ήταν πάντα να αγκαλιάζουν την ακτή, δεν ήταν μικρό κέρδος να γλιτώσουν την ανάγκη να περνάνε δύο φορές το ακρωτήριο του Άθω, έτσι όπως είναι εκτεθειμένο στα μανιώδη μελέμια και τόσο ελλιπώς εφοδιασμένο με λιμάνια. Δεν μπορώ παρά να σκεφτώ ότι ο Juvenal⁷ πρέπει να είχε μεπρδέψει στο μυαλό του το κανάλι του Ξέρξη και το σχέδιο του τρελού καλλιτέχνη που ήθελε να σμιλέψει στον Άθω το άγαλμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου⁸.

ΣΤΗΝ ΙΕΡΙΣΣΟ

Θαυμάσαμε το σκηνικό όσο κράτησε το φως⁹ ύστερα, παίρνοντας το δρόμο με τα πόδια, καθώς μας είχε κουράσει η σέλα, φτάσαμε στην Ιερισσό καθώς έβγαινε το φεγγάρι στις 7:30. Δεν είναι πάνω από δύο μίλια από το κανάλι. Είχαμε ένα γράμμα από τον Ηγούμενο της Εσφιγμένου για κάποιον Αναγνώστη Μαρίνο, στον οποίου το σπίτι οδηγήθηκε από το πρώτο άτομο που βρήκαμε στο δρόμο. Ο ίδιος ο Αναγνώστης είχε φύγει για τη Θάσο εκείνη τη μέρα να φροντίσει τα μελίσσια του, αλλά μας υποδέχτηκε με μεγάλη προθυμία η γυναίκα του και η οικογένειά του οι οποίοι αμέσως κινητοποιήθηκαν να μας φέρουν δείπνο και να ετοιμάσουν το καλύτερο δωμάτιο για να κοιμηθούμε. Τα σπίτια είναι όλα στο ίδιο σχέδιο. Ο κάτω όροφος, χτισμένος από ακατέργαστη πέτρα, καταλαμβάνεται από σιτοβολώνα, αποθήκη και στάβλους. Ο πάνω όροφος, χτισμένος από ξύλο και λάσπη ασβεστωμένη (τσατμάς), αποτελείται από δύο ή τρία δωμάτια που ανοίγουν σε ένα μεγάλο χολ όλο από ξύλο, εκτεινώντας έτσι το μήκος του σπιτιού (σαχνισί), και στηρίζεται σε φουρούσι⁹ που εξέχει πολύ πιο πέρα από τον κυρίως τοίχο. Το δωμάτιο όπου κοιμηθήκαμε είχε τα όπλα και τα ασπρόρουχα του νοικοκυριού καθώς και μια ποσότητα από διάφορα μικροεμπορεύματα σε βαρέλια και βάζα¹⁰. Δεν ξεκουραστήκαμε καθόλου χάρη στις ασταμάτητες επιθέσεις από τις σκνίπες που δεν κάνουν τον προειδοποιητικό ήχο των κουνουπιών, αλλά των οποίων το τσίμπημα είναι επαρκώς οδυνηρό να σε ξυπνήσει και από τον πιο βαθύ ύπνο. Χαρήκαμε πολύ όταν ήρθε το πρωί.

Σεπτέμβριος, 14. Με το που ξημέρωσε, σηκώθηκα και πήγα να ψάξω στο σύγχρονο χωριό, την Ιερισσό, για ίχνη της αρχαίας πόλης, της Ακάνθου. Δε μου πήρε ώρα να βρω ό, τι απομένει από αυτή-14 σειρές γρανιτένιων πετρών, τετραγωνισμένων και χτισμένων κατά τον Ελληνικό τρόπο χωρίς τσιμέντο. Οι πέτρες δεν είναι ψηλές συγκριτικά με το μήκος και το πλάτος τους. Ένας που μέτρησα (όντας θεμέλιος λίθος μπόρεσα να τον μετρήσω) ήταν πέντε πόδια σε μήκος, τρία και μισό σε πλάτος και μόνο ένα πόδι κι ένα τέταρτο σε ύψος¹¹. Αυτή ήταν προφανώς η τοποθεσία της Ακρόπολης που μεταγενέστερα μετατράπηκε σε μεσαιωνικό φρούριο, τώρα πιο κατεστραμμένο από το Ελληνικό.

Ο λόφος πάνω στον οποίο στέκεται βυθίζεται απότομα προς τη πλευρά της θάλασσας. Μεταξύ λόφου και θάλασσας είναι λίγες εκατοντάδες γυάρδες επίπεδου εδάφους. Η θάλασσα είναι λίγες >>

Λεπτομέρεια της περιοχής της Ιερισσού από τον χάρτη του Γ. Κατελούζου, Βουκουρεστί 1867

» εκατοντάδες γυάρδες μακριά και σκέφτηκα ότι μπορούσα να δω πού πρέπει να ήταν τα “μακρά τείχη” της Ακάνθου που συνέδεαν την άνω πόλη με το λιμάνι. Η φύση πράγματι δεν πρόσφερε “λιμάνι”, αλλά είναι συγκριτικά εύκολο να χτίσεις ένα σε θάλασσα χωρίς παλίρροια. Μέσα στους αιώνες οι καταγίδες έχουν αναμφίβολα θάψει τις αποβάθρες βαθιά στην άμμο και, με εξαίρεση του προαναφερθέντος τοίχου, δεν υπάρχουν ορατά ίχνη της αρχαίας πόλης.

Η ΦΟΡΕΣΙΑ¹²

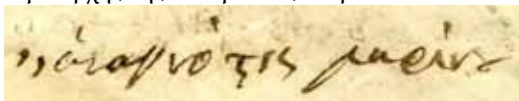
Οι γυναίκες της Ιερισσού φοράνε χρωματιστά μαντήλια δεμένα έτσι ώστε να κάνουν ένα είδος τουρμπανιού στο κεφάλι και για φόρεμα το βαρύ μάλλινο σαν κουβέρτα ύφασμα που βλέπεις εξοκλήρου στην Ελλάδα. Οι άνδρες φοράνε ένα χιτώνα (μια φορεσιά) μέχρι το γόνατο με ζωνάρι στη μέση, το οποίο είναι για την αλβανική “φου-στανέλα”¹³ ό,τι και τα μισοφόρια είναι για τα κρινολίνα¹⁴ της Δυτικής Ευρώπης, τέτοια όπως αυτή που φορούσαν οι προγονοί τους στις μέρες του Ξέρξη, υπολείμματα από κεντημένο ύφασμα, ένα ζωνάρι τυλιγμένο πολλές φορές γύρω από τη μέση, ένα γιλέκο και στο κεφάλι ένα κόκκινο “φες” (φέσι) με ένα μαντήλι σαν κι αυτό των γυναικών.

Εδώ σταματάμε λίγο τη περιήγηση και με την αφορμή που μας δόθηκε από την αναφορά στον Αναγνώστη Μαρίνο, θα μιλήσουμε λίγο για τη γνωστή Ιερισσιώτικη οικογένεια των Μαρινάδων.

ΜΑΡΙΝΑΔΕΣ (Μαρ’νάδες στη ντοπιολαλιά)

Στην επανάσταση του 1821, μεταξύ των αγωνιστών ηρώων από το Γομάτι, βρίσκουμε και το όνομα του καπετάν Στεριανού Μαρίνου. Ο Στεριανός αφού πολέμησε ως οπλαρχηγός στον ξεσηκωμό της Χαλκιδικής με το Βασίλειο Αποστόλου ή Αποστολάρα, πέρασε στη Σκόπελο και συνέχισε τον αγώνα στη νότια Ελλάδα¹⁴. Ήταν πληρεξούσιος της Χαλκιδικής στην Α’ Εθνοσυνέλευση Ανατολικής

Χέρσου Ελλάδος. Το 1828 χτίζει την εκκλησία των Αγίων Αναργύρων στη Γλώσσα της Σκοπέλου¹⁵. Το ίδιο έτος επιστρέφει στη Χαλ/κή και αναλαμβάνει τη συνοριακή φύλαξη του Αγίου Όρους ως αρχισερδάρης¹⁶. Εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Ιερισσό με την οικογένειά του όπου και απεβίωσε το 1854-55. Οι απόγονοί του κατοικούσαν στην Ιερισσό κατά το 1878, όπως αναφέρει ο διδάσκαλος Ν. Βουλγαρελίδης στα «Μαδεμοχωριακά»¹⁷. Πιθανότατα είναι ο γενάρχης της οικογένειας Μαρίνου.

Υπογραφή του Αναγνώστη Μαρίνου σε έγγραφο του 1854, αρχείο του Π. Δεολή

Τον Αναγνώστη Μαρίνο βρίσκουμε σε μια σειρά εγγράφων να υπογράφει ως ένας από τους προεστούς της Ιερισσού. Η σχέση του με το Α. Όρος ίσως να οφείλεται στη δράση εκεί του Στεριανού Μαρίνου.

Ανάμεσα στα τέκνα του είναι και ο μεγάλος πατριώτης της Ιερισσού, Ιωάννης Μαρίνος. Ο Ιωάννης γεννημένος το 1848 είχε έντονη δράση κατά των Τούρκων πρωτοστατώντας στην προετοιμασία της εξέγερσης στην Ιερισσό το 1878 επικεφαλής μιας πλειάδας Ιερισσιωτών πατριωτών. Οι ενέργειές του προδόθηκαν και καταδικάστηκε με απαγχονισμό στη Θεσ/κη. Γλύτωσε την τελευταία στιγμή με την παρέμβαση φίλου του Πασά.

Όταν το 1931 σκοτώθηκε σε ατύχημα ο γιος του Πέτρος Μαρίνος σε ηλικία 27 χρ., η εφημερίδα «η φωνή της Χαλκιδικής», τόνισε τη γνωστή σε όλη τη Χαλ/κή πατριωτική δράση του πατέρα του.

Έτσι λοιπόν φτάνουμε στον γιο του Πέτρου, το γνωστό μας Ιωάννη Μαρίνο, φίλο και συνεργάτη του περιοδικού, με σημαντικό έργο στη λαογραφία και την παράδοση του τόπου μας.

ΥΓ: Η οικογένεια εκτός από προεστούς ανέδειξε επίσης μετά την απελευθέρωση, κοινοτάρχες, δασκάλους και γιατρούς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

¹ Η Γεωργία Κοκκόρα είναι εκπαιδευτικός της αγγλικής φιλολογίας στο λύκειο Ιερισσού και στο γυμνάσιο του Στρατωνίου. Την ευχαριστούμε.

² Εννοεί το κάθισμα του Αγίου Βασιλείου, αλλιώς Παλιομοναστήρι. Παλιό μοναστήρι που ιδρύθηκε στο τέλος του 9ου αιώνα από το μοναχό Βασίλειο, μαθητή του οσίου Ευθυμίου.

³ Σερδάρηδες

⁴ 1 γυάρδα=0,91μέτρα, 1 μίλι=1,61χιλιόμετρα, 1 πόδι=30,48 εκατοστά.

⁵ 2,41 χιλιόμετρα

⁶ 15,20 μέτρα

⁷ Ο Juvenal είναι Ρωμαίος σατυρικός ποιητής στις αρχές του 2ου μ.Χ. αιώνα.

⁸ Εννοεί τον Δεινοκράτη

⁹ Σκαλωσιά όπου στη Χαλκιδική χρησιμοποιείτε με χρήση στραβόξυλου.

¹⁰ Μας δίνει μια σημαντική πληροφορία και υπέροχη εικόνα της Ιερισσιώτικης οικίας του 1861.

¹¹ 5 πόδια=1,52 μέτρο μήκος, 3,5=1,07 μέτρα πλάτος, 1,25=0,38 μέτρο ύψος.

¹² Μπορούμε να ανατρέξουμε στην επίσης ενδιαφέρουσα περιγραφή της φορεσιάς το 1839, στον Γκριζεμπαχ, 2ο τεύχος του ΚΥΤΤΑΡΟΥ, σελ. 27

¹³ Κρινολίνο: φαρδιά φούστα που προεξέχει, ενισχυμένη με άλλη δύσκαμπτη φούστα, μεσοφόρι ή σύρμα ή μπανέλα. Διάσημη στις περιόδους του Ροκοκό και του Μπαρόκ.

¹⁴ Πληροφορία από έρευνα του Δουμπιώτη φίλου μου Νίκου Παπαοικονόμου.

¹⁵ Θεσσαλικό Ημερολόγιο 41 του 2002 Πατήρ Κ. Καλιανός από τη Σκόπελο.(Στερινός εκ Χόρας ΓΟΜΑΤΙ).

¹⁶ Πληροφορία από έρευνα του Χαλκιδικιώτη αρχαιολόγου και ιστορικού Ι. Παπάγγελου.

¹⁷ Η πληροφορία αυτή είναι παρμένη από τα «Μαδεμοχωριακά» του δασκάλου Ν. Βουλγαρελίδη, δημοσιευμένη για πρώτη φορά στο περιοδικό «ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ ΤΗΣ ΑΡΝΑΙΑΣ» το 1976. Το σημαντικό αυτό έργο για την ιστορία της περιοχής μας βρίσκεται στα αρχεία του συνεργάτη μας από Αρναία και φίλου Δ. Κύρου. Ένα μέρος του θα το εκδώσει ως άρθρο στο επόμενο τεύχος του ΚΥΤΤΑΡΟΥ. ■

Το μαγαζί του Σίμου Αϊβαζίδη [φωτογραφία του Σ. Αϊβαζίδη]

Πάρτυ στο σπίτι του "Μπουστράκα" [φωτογραφία του Α. Παντελή]

Τα «παλικάρια» εν ώρα «δράσης» [φωτογραφία του Δ. Μπλέ]

[φωτογραφία του Β. Στρούνη]

[φωτογραφία του Α. Αϊβαζίδη]

Το "Κολάτσι" μορφώνεται! [φωτογραφία του Δ. Μπλέ]

Στη κουζίνα του "Κολάτσι" [φωτογραφία του Δ. Μπλέ]

Ιερισσός 1958,
μετά την
θριαμβευτική νίκη
επι της ομάδας
των Σταγείρων

[φωτογραφία του Σ. Αίβαζ(ίδη)]

Μαθητεύομενες μοδίστρες [φωτογραφία του Μ. Παντελή]

Στο καφενείο τ' Παντελή τ' "Θύμκα" [φωτογραφία του Μ. Παντελή]

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Ο κοσμοκαλόγερος της λογοτεχνίας μας

Κείμενο : ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΡΙΘΑΡΙΔΗΣ

Τρία χριστουγεννιάτικα διηγήματα

Το Χριστόψωμο

Το διήγημα «Το Χριστόψωμο» δημοσιεύτηκε στις 26 Δεκεμβρίου 1887 στην εφημερίδα «Εφημερίς». Ο Παπαδιαμάντης με την εισαγωγή του προσπαθεί να προϊδεάσει τους αναγνώστες για το τι πρόκειται να διαβάσουν. «**Μεταξύ των πολλών δημωδών τύπων, τους οποίους θα έχωσι να έκμεταλλευθώσιν οι μέλλοντες διηγηματογράφοι μας, διαπρεπή κατέχει θέσιν ή κακή πενθερά, ως και ή κακή μητριά. Περί μητριάς άλλωστε θα άποπειραθώ να διαλάβω τινά, προς έποικοδόμησιν των άναγνωστών μου. Περί μιάς κακής πενθεράς σήμεραν ό λόγος.**» Περί κακιάς πεθεράς, λοιπόν, το ανάγνωσμα. Αυτή η γριά Καντάκαινα έχει μια νύφη, τη Διαλεχτή. «**Η Διαλεχτή ήτο άγαθωτάτης ψυχής νέα.**» Καλόψυχη μεν, άτεκνη δε. Επτά χρόνια παντρεμένη με τον μοναχογιό της Καντάκαινας και το χαρμόσυνο νέο της εγκυμοσύνης δεν ερχόταν ποτέ. Και τι δε δοκίμασε η καμμένη η Διαλεχτή: «**Είχε νυμφευθή πρό έπταετίας, έκτοτε δις μετέβη εις τά λουτρά της Αιδηψού, πεντάκις τής έδωκαν να πίνη διάφορα τελεσιουργά βότανα, εις μάτην, ή γή έμμενεν άγονος. Δυό ή τρεις γύφτισσαι τής έδωκαν να φορέση περιαιπτα θαυματοργά περι τας μασχάλας, είπούσαι αύτη, ότι τούτο ήτο τó μόνον μέσον, όπως γεννήση, και μάλιστα υιόν. Τέλος καλόγηρός τις Σιναΐτης τή έδώρησεν ήγιασμένον κομβολόγιον, είπών αύτη να τó βαπτίξη και να πίνη τó ύδωρ. Τά πάντα μάταια.**» Δοκίμασε ιαματικά νερά, θαυματοργά βότανα, παγανιστικά και χριστιανικά σύμβολα. Μα το καλό νέο δεν ερχόταν. Αν όμως η Διαλεχτή άρχισε να έχει ήσυχη τη συνειδήσή της μετά από τις πολλές προσπάθειες απόκτησης παιδιού «**τό αυτό όμως δέν έφρόνει και ή γραΐα Καντάκαινα, ή πενθερά της, ήτις έπέρριπτεν εις τήν νύμφην αύτης τó σφάλμα τής μη άποκτήσεως εγγόνου δια τó γήρας της.**» Μάλιστα. Η πεθερά θεωρεί τη νύφη αποκλειστικά υπεύθυνη για τη στειρότητα και την μη απόκτηση παιδιών. Θα χαθεί το γένος αφού η γριά δεν έχει άλλα παιδιά. Ο Παπαδιαμάντης (άτεκνος κι ο ίδιος) σχολιάζει μάλλον δηκτικά: «**Περίεργον, δέ, ότι πώς Έλλην τής έποχής μας ιερώτατον θεωρεί χρέος και υπεράττην άνάγκην τήν διαιώνισιν τού γένους του.**»

Παραμονή Χριστουγέννων του έτους 186... Ο καπετάν Καντάκης-ο σύζυγος της Διαλεχτής-έχει πάει στο απέναντι νησί με τη βρατσέρα του(μικρό ιστιοφόρο πλοίο) και με φορτίο αμνοεριφίων. Υπολογίζει ότι θα επιστρέψει για να γιορτάσει τα Χριστούγεννα στο σπίτι του. Τα πράγματα όμως εξελίσσονται άσχημα με τα πλοία καθηλωμένα στους όρμους εξαιτίας των βοριάδων. Στο μεταξύ, στο σπίτι του, η γυναίκα του δέχεται την επίσκεψη της πεθεράς της «**άσυνήθως φιλόφρονος και**

μηδιώσης, ήτις τή εύχήθη τó άπαραίτητον «καλό δέξιμο», και δια χιλιοστήν φορά τó στερεότυπον «μ' έναν καλό γυιό». Μαζί με τις ευχές η πεθερά προσφέρει στη νύφη κι ένα Χριστόψωμο με την παρότρυνση να το φάει πριν από τα Φώτα. «Πώς τώπαθε ή πεθερά μου και μου έφερε χριστόψωμο», αναρωτήθηκε η νύφη και κοιμήθηκε χωρίς για να πάει τα μεσάνυχτα στην εκκλησία. Είπαμε, παραμονή Χριστουγέννων στο νησί.

Οι καμπάνες χτυπούν. Μεσάνυχτα. Κόσμος συρρέει στον Άγιο Νικόλαο, την εκκλησία του χωριού. Μαζί και η Διαλεχτή. Δεν περνάει πολλή ώρα και την ειδοποιούν να πάει σπίτι. Ο άντρας της έχει επιστρέψει. Μετά το πρώτο ξάφνιασμα, η Διαλεχτή πηγαίνει σπίτι για να ετοιμάσει φαγητό, ν' ανάψει φωτιά και να δώσει στεγνά ρούχα στον άντρα της. Αυτός είναι σε κακή κατάσταση, μισοπνιγμένος από το ναυάγιο του πλοίου του. Αφού έγιναν όλα αυτά, ο καπετάν Καντάκης είπε στη γυναίκα του, απρόθυμα, να πάει στην εκκλησία αφού ήθελε να κοινωνήσει.

- Μα τώρα είναι τρόπος να πās έσθ στην έκκλησία, και να με αφήσεις μόνον;

- Να μεταλάβω κι έρχομαι, άπήνησεν ή γυνή.

Ο Καντάκης δέν έτόλμησε ν' άντείπη τι, διότι ή άπάντησις θα ήτο βλασφημία.

Η γυναίκα φεύγει αφήνοντας τον άντρα της να καταβροχθίζει την μπριζόλα και το Χριστόψωμο, δώρο της πεθεράς στη νύφη. Κατά το ξημέρωμα η Διαλεχτή επιστρέφει από την εκκλησία και βρίσκει την πεθερά της «**περιβάλλουσαν δια τής ώλένης τó μέτωπον τού υιού αύτης και γοερώς θρηνούσαν.**» Ο Καντάκης είναι νεκρός. Η νύφη παρατηρεί την απουσία του Χριστόψωμου από το μέρος που το είχε βάλει και καταλαβαίνει τι έχει παιχτεί. «**Ο Καντάκης έφαγε τó φαρμακωμένο χριστόψωμο, τó όποιον ή γραΐα στρίγλα είχε παρασκευάσει δια τήν νύμφην της.**»

Η υπόθεση του θανάτου του Καντάκη έκλεισε γρήγορα. Γιατρός δεν υπήρχε στο νησί, νεκροψία δεν πραγματοποιήθηκε. Έλεγαν ότι ο Καντάκης πέθανε από κρυσπαγήματα εξαιτίας του ναυαγίου. Η γριά, γνωρίζοντας όλη την αλήθεια, υπερασπιζόταν τη νύφη της απέναντι στις συκοφαντίες του κόσμου.

Η Ντελησυφέρω

Σ' αυτό το διήγημα κεντρικό πρόσωπο είναι η θεια-Μαριώ η Χρήσταινα-η Ντελησυφέρω. Γυναίκα που στάθηκε όρθια στις τραγικές συγκυρίες της ζωής. Πρώτα έμεινε χήρα και μεγάλωσε τα παιδιά της ολομόναχη. Χρόνια αργότερα ένα άλλο χτύπημα της μοίρας βρήκε την οικογένεια. Χάνει το γιο της και πρέπει τώρα να μεγαλώσει τα ορφανά εγγόνια της. Δε χάνει το κουράγιο της, η δίψα της για ζωή είναι άσβεστη. Αλλά γι' αυτήν η ζωή είναι ένας συνεχής πόλεμος. «**Πόλεμον εις τήν οικίαν δια να επιβάλλη τήν πειθαρχίαν εις τά τέκνα της ή εις τήν νύμφην της, ή εις τά τέκνα των τέκνων της, πόλεμον εις τήν αύλην και εις**

τόν δρόμον δια να σωφρονίση τήν γειτόνισαν ήτις τήν ένωχλούσε-πόλεμον εις τόν φούρνον δια τά ψωμιά, πόλεμον εις τόν έλαιώνα, με τούς κακούς γείτονας, πόλεμον εις τήν άγοράν με τούς άισχροκερδείς κατήλους και τοκογλύφους, πόλεμον εις τά δημόσια γραφεία και τ' άρχεία με τούς καταπιεστές ύπαλλήλους και εισπράκτορας, πόλεμον εις τήν έκκλησίαν δια τó στασιδί και δια τήν «άράδα της.**» Πόλεμος για το καθετί. Ακόμα και για το στασιδί στην εκκλησία. Καμιά δεν επιτρέπεται να καταλάβει το συγκεκριμένο στασιδί στην εκκλησία. Αυτό ανήκει στην θεια-Μαριώ τη Χρήσταινα. Έχει καταληφθεί από την ίδια με κόπους και αίμα! Παρότι ο Παπαδιαμάντης σκιαγραφεί θετικά τη θεια-Μαριώ ως ένα πρότυπο μαχητικότητας, αλτρουισμού και συμπόνιας, αντιμετωπίζει με μια κάπως περιπαιχτική διάθεση την εμμονή της θειας-Μαριώς να μην αφήνει καμιά να καταλάβει το «**δικό της στασιδί.**» Και ποια θα τολμούσε άλλωστε να το κάνει; «**Γυναΐκες είχε δείρει παραπολλάς εις τόν φούρνον και εις ένα αύλόγυρον, όπου άπλωναν τά πλυμένα ρούχα, και εις τήν έξοχήν, κι άλλου, και μίαν εις τήν έκκλησίαν.**» Φόβος και τρόμος η θεια -Μαριώ.**

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Κάτι παράξενο συνέβη εκείνα τα Χριστούγεννα. Η καμπάνα για την Ακολουθία των Χριστουγέννων χτύπησε πολύ νωρίτερα -βαθιά μεσάνυχτα. Η θεια-Μαριώ η Χρήσταινα βρέθηκε απροετοίμαστη και άρον-άρον ετοιμάστηκε για την εκκλησία. Πήρε μαζί της και το εγγόνι της και σε λίγη ώρα βρέθηκε στην εκκλησία. Το στασιδί της ήταν κατειλημμένο, όχι όμως για πολύ. Η νεαρή κοπέλα φάνηκε ενδοτική και παραχώρησε αμέσως τη θέση στην θεια-Μαριώ. Το ζήτημα έληξε γρήγορα και αναίμακτα.

Ενώ όμως όλα αυτά συνέβαιναν στο γυναικωνίτη, κάτι άλλο γινόταν στη νοτιοδυτική πλευρά του ναού. Σ' αυτό το κομμάτι του διηγήματος η χιουμοριστική διάθεση του Παπαδιαμάντη απογειώνεται. Δύο παράξενοι γέροι ακούγονται συνεχώς. Ο γερο-Νταραδήμος και ο καπετάν Πώργος ο Κονόμος. Ο πρώτος έχει τη μανία να απαγγέλει τροπάρια, ψαλμούς, μέρη ακολουθίας πριν ακόμα τα πει ο παπάς ή τ' απαγγείλουν οι ψάλτες. Ο δεύτερος είναι αυτός που ενοχλείται από τη συμπεριφορά του πρώτου και απαντάει με σκωπτικά >>

» και ειρωνικά σχόλια εκφράζοντας τη δυσφορία του. Έλεγε ο Νταραδήμος:

- «**Ο Θεός, ό Θεός μου, πρὸς σέ ὀρθρίζω. Ἐδίψησέ σε ἡ ψυχὴ μου**».

Και ο Κονόμος απαντούσε:

- Τ' ἀκούτε, χριστιανοί;... τ' ἀκούσατε; καὶ δὲν ξέραμε νὰ τὸν παίρναμε ἀποβραδὺς στὰ σπίτια μας, νὰ μᾶς τὰ πῆ ὄλα!... Ὁ θὰ γλυτώναμε ἀπ' τὸν κόπο νὰ ῥθούμε στὴν ἐκκλησιά.

Με πολὺ δυσκολία συγκατοῦσαν οἱ πιστοὶ τὰ γέλια τους. Ὁ γερο-Νταραδήμος ἀπτόητος καθοδηγούσε τὸν ιερέα καὶ τοὺς ψάλτες, ἐνῶ ο γερο-Κονόμος τὸν χλεύαζε γιὰ αὐτὴν του τὴ συνήθεια. Τὰ σχόλια του δευτέρου ἰδιαίτερως καυστικά.

- Τ' ἀκούσατε, χριστιανοί; Δυὸ λειτουργίες κάνομε τώρα... Πᾶνε καὶ σκοτίζονται καὶ πληρώνουν γιὰ νὰ γένουν παπαδες... δὲν βάζουν τὸν Νταραδήμο, ποὺ εἶναι ὁ ἴδιος καὶ παπᾶς καὶ διάκος καὶ ψάλτης.

Ἀκόμα καὶ τὴν ὥρα τῆς θείας Κοινωνίας οἱ δυο γραφικοὶ τύποι ξεσπαθώνουν. Ὁ Νταραδήμος, ὡς συνήθως, προηγείται τοῦ ιερέως στὸ «**Μετὰ φόβου Θεοῦ πιστεῶς...**». Κι ἐδῶ ο γερο-Κονόμος δὲν τὸν αφήνει σε χλωρὸ κλαρί.

- Κύριε ἐλέησον... προσκυνᾶτε, χριστιανοί!... καταδῶ, κατὰ τὸν Νταραδήμο, γυρίστε!

Ἐξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησία ο γερο-Κονόμος νιώθοντας ἀσχημα γιὰ τὴν συμπεριφορὰ του μέσα στὴν ἐκκλησία ἀπέναντι στὸν Νταραδήμο, τὸν καλεῖ στὸ σπίτι του γιὰ φαγητό. Μαζὶ κι ἡ θεια-Μαριώ ἡ Χρήσταινα ποὺ προσφέρεται νὰ τους πᾶει τὶς τηγανίτες τῆς. Οἱ καρδιές μαλακώνουν, ἡ συμφιλίωση ἔρχεται με μερικά ζεστὰ λόγια. Ὅτι προτάσσει κι ἡ πίστη μας τὶς ἅγιες αὐτές ἡμέρες. Οἱ γραφικοὶ ἥρωες τοῦ Παπαδιαμάντη ἔχουν τὴν ἀφέλεια καὶ τὸν αυθορμητισμὸ τοῦ Ἑλληνα χωρικοῦ ποὺ δὲν κρατᾶει κακία καὶ ξέρεי νὰ συγχωρεῖ.

Στο Χριστό στο Κάστρο

«**Στὸ Χριστὸ στὸ Κάστρο**» τὸ πρόβλημα τίθεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἀπὸ τὸν παπα-Φραγκούλη τὸ βράδυ τῆς 23ης Δεκεμβρίου αἰφνιδιάζοντας τὸν ἀναγνώστη:

- Τὸ Γιάννη τὸ Νυφιώτη καὶ τὸν Ἀργύρη τῆς Μυλωνοῦς τοὺς ἔκλεισε τὸ χιόνι ἀπάν' στὸ Κάστρο.

Σε μια ἀπόκριμηνη περιοχὴ τοῦ νησιού-στο Κάστρο- βρίσκονται ἀποκλεισμένοι ἀπὸ τὰ χιόνια δυο χωρικοί. Ἐκεῖ βρίσκεται καὶ ο ναὸς τῆς Γεννήσεως στὸν ὁποῖο ἔχει νὰ λειτουργήσῃ ἱερέας ἀρκετὰ χρόνια. Ὁ παπα-Φραγκούλης κάνει σύσκεψη με συγχωριανούς του γιὰ νὰ βρουν ἕναν τρόπο νὰ πλησιάσουν καὶ νὰ σώσουν τοὺς ἀποκλεισμένους συγχωριανούς τους καὶ παράλληλα νὰ λειτουργήσῃ στὴν μισοερειπωμένη ἐκκλησιά. Τὸ σχέδιο μόνο εὐκόλο δὲν εἶναι. Ἀπὸ στεριά οἱ δρόμοι εἶναι ἀπάτητοι ἀπὸ χιόνι. Ἀπὸ τὴ θάλασσα, δυνατοὶ ἀέρηδες λυσομανοῦν, ἡ πλεύση καθίσταται ἐξαιρετικὰ επικίνδυνη. Ἡ συζήτηση γίνεται ἐντονη, υπάρχουν διαξιφισμοὶ γιὰ τὴ σκοπιμότητα τοῦ εγχειρήματος, οἱ ἀπόψεις διαμετρικὰ ἀντίθετες. Ὁ παπα-Φραγκούλης προσπαθεῖ νὰ πεῖσει με κάθε τρόπο:

Ἔπειτα, πὼς θέλεις νὰ κάμῃ ὁ Χριστὸς καλὸν καιρὸ, ἀφοῦ ἄλλες χρονιές ἔκαμε καὶ ἡμεῖς ἀπὸ ἀμέλεια δὲν πῆγαμε νὰ τὸν λειτουργήσουμε;»

Ὁ ιερέας θέλει με κάθε τρόπο νὰ λειτουργήσῃ στὴν ἐκκλησιά στὸ Κάστρο τὴ μέρα τῆς Γεννήσεως. Πρῶτα, ὅμως, θέλει νὰ βοηθήσῃ τοὺς ἀποκλεισμένους χριστιανούς ἀδελφούς του.

Ὅταν ἐμελλον νὰ ἐπιβιβασθῶσιν, εὐρέθησαν δεκαπέντε ἄτομα. Ἡ ἀπόφασίς τοῦ παπᾶ καὶ ἡ γυναιότης τοῦ μπαρμπα-Στεφανῆ, μετὰ τὴν πρώτην ἐκπληξιν, ἐνέβαλε θάρρος εἰς ἄνδρας καὶ γυναῖκας.

Τὸ θάρρος τοῦ παπᾶ δίνει κουράγιο στοὺς ἐπιβαίνοντες. Ὁ παπᾶς ἀστειεύεται συνεχῶς με τοὺς συγχωριανούς του μέσα στο πλοιάριο.

Ὁ παπᾶς δὲν ἔπαυε ν' ἀστειίζεται με ὄλας τὰς ἐν τῷ πλοιαρίου ἐνορίτισσάς του. Εἰς τὴν μίαν ἔλεγε: «**Μὰ κείνος ὁ Θεοδωρῆς**» —ἐννοῶν τὸν ἄνδρα τῆς— «**κοιμάται ὅταν τὰ φτιάνη αὐτὰ τὰ παιδιά;**» Εἰς τὴν ἄλλην: «**Μὰ δὲν εἶναι καμμία ποὺ νὰ μὴ θέλῃ παντρεῖ!** Ἐγὼ ἔχω στεφανωμένα, τριάντα χρόνια τώρα, παραπᾶν' ἀπὸ διακόσια ἀνδρόγυνα, καὶ καμμία δὲν εὐρέθη νὰ πῆ πὼς δὲν θέλει!»

Παρακάτω οἱ περιγραφές τοῦ Παπαδιαμάντη τὴν ὥρα ποὺ τὸ πλοιάριο ἐπιπλεῖ σαν καρυδότσουφλο, εἶναι συγκλονιστικές. Οἱ ἄνθρωποι, προ τοῦ αφανισμού, προσεύχονται ἢ βλασφημοῦν. Ὁ Παπαδιαμάντης μας υπενθυμίζει τὴν ἀσημαντότητά μας μπροστὰ στα στοιχεῖα τῆς φύσης.

Καὶ ἡ βαρκούλα τοῦ μπαρμπα-Στεφανῆ, με τὸ ἀνθρώπινον φορτίον τῆς, ἔχορευεν, ἔχορευεν ἐπάνω εἰς τὸ κύμα, πότε ἀνερχόμενη εἰς ὑγρὰ ὄρη, πότε κατερχόμενη εἰς ρευστὰς κοιλάδας, νῦν μὲν εἰς τὴν ἀκμὴν νὰ καταποντισθῇ εἰς τὴν ἄβυσσον, νῦν δὲ ἐτοιμὴ νὰ κατασυντριβῇ κατὰ τῆς κρημνώδους ἀκτῆς. Καὶ ὁ ἱερεὺς ἔλεγε μέσα τοῦ τὴν παράκλησιν ὄλην, ἀπὸ τὸ «**Πολλοὶ συνεχόμενος**» ἕως τὸ «**Πάντων προστατεύεις**». Κι ὁ μπαρμπα-Στεφανῆς ἐστενοχωρεῖτο, μὴ δυνάμενος ἐπὶ παρουσία τοῦ παπᾶ νὰ ἐκχυση ἐλευθερῶς τὰς ἀφελείας βλασφημίας του, τὰς ὁποίας ἔμασα κι ἔπνιγε μέσα του, ὑποτονθορυζων: «**Σκύλιασε ὁ διαολόκαιρος, λύσσαξε! Ὁ θὰ σκάσης, ἀντίχριστε, Τοῦρκο! Τὸ Μουχαμέτη σου, μέσα!**» Κι ἡ θειὰ τὸ Μαλαμῶ, ποιοῦσα τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ἔλεγε τὸ «**Θεοτόκε Παρθένε**», κι ἐπανελαμβάνεν: «**Ἐλα, Κ' στέ μ'! Βοήθα, Παναῖα μ'!**» Καὶ τὰ κύματα ἐπληττον τὴν πρῶραν, ἐπληττον τὰ πλευρὰ τοῦ σκάφους, καὶ εἰσορμώντα εἰς τὸ κύτος ἐκτυπων τὰ νῶτα, ἐκτυπων τοὺς βραχίονας τῶν ἐπιβατῶν. Καὶ ὁ ἥλιος ἐχαμήλωνεν, ἐχαμήλωνε. Καὶ ἡ βαρκούλα ἐκινδύνευε ν' ἀφανισθῇ.

Τέλος καλὸ, ὄλα καλὰ. Προσεγγίζουν λιμανάκι, ἀποβιβάζονται καὶ παίρνουν τὸ μονοπάτι γιὰ τὸ Κάστρο.

Ἐπλησίαζε μεσάνυκτα ὅταν ἔφθασαν ὑπὸ τὴν γέφυραν τοῦ Κάστρου, μισοπνιγμένοι, παγωμένοι, ἄλμυροι ἀπὸ θάλασσαν καὶ λευκοὶ ἀπὸ χιονα, μελανιασμένοι τὰ χεῖλη, ἀλλὰ θερμοὶ τὴν καρδίαν.

Ἡ στιγμὴ τῆς συνάντησης με τοὺς ἀποκλεισμένους εἶναι συγκινητικὴ. Ὅπως καὶ ἡ εἰσοδος στὸ ναὸ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ἱερεὺς ἐψιθυρισε μετ' ἐνδομύχου συγκινησεως τὸ «**Εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου**».

Ὁ Σκιαθίτης λογοτέχνης μας μέσα ἀπὸ τὰ διηγήματά του ἀναδεικνύει τὴν πολυπλοκότητα τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης. Τὰ πρόσωπα μπροστὰ ἀπὸ τὸ χριστουγεννιάτικο φόντο, χαίρονται, λυπούνται, οργίζονται, ἀστειεύονται καὶ συγκρούονται. Χαρακτήρες μοιραῖοι καὶ ἀντιφατικοί, ἀλαζονικοὶ ἢ καλοκάγαθοι, βρίσκονται ἀπροετοίμαστοι μπροστὰ στὸ ἀλυτὸ μυστήριον τῆς ὑπαρξης. Ὁ Παπαδιαμάντης εἶναι μᾶστορας στὸ ψυχογράφημα τῶν προσώπων. Τὸ σκιαθίτικο τοπίο παίζει σημαντικό ρόλο στὸ ἔργο του. Ἡ Σκιαθὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀποτελοῦν τὴ μήτρα ἀπὸ τὴν ὁποῖα ὁ μεγάλος συγγραφέας ἀντλεῖ τὴν ἐμπνευσή του. Με υποβλητικὲς εἰκόνες καὶ τὴ δύναμη τῶν χαρακτήρων τοῦ μας οδηγεῖ στὸ ζητούμενο ποὺ εἶναι- χωρὶς καμιά ἀμφιβολία-ἡ ἀναγνωστικὴ ἀπόλαυση. ■

Το χωριό μου

Θα 'θελα νὰ σὰς διηγηθῶ καὶ νὰ σὰς περιγράψω τὸν τόπο ποὺ γεννήθηκα καὶ πολυαγαπάω.

Ιερισσοῦ ονομάζεται τὸ ὄμορφο χωριὸ μου καὶ δίπλα τῆς εὐρίσκεται τὸ εὐλογημένο Ὄρος τὸ περιβόλι τῆς Παναγιάς ὅπως τὸ ονομάζουν.

Εἶναι μεγάλο τὸ χωριὸ μεγάλο σαν πολιτεία με τὴν ωραία θάλασσα καθὼς καὶ παραλία.

Οἱ ἄνθρωποι ὅλοι ἐκεῖ ἐμπνέονται σοφία καὶ ζοῦν με τὴν παράδοση καὶ με τὴν ἱστορία.

Λεβεντογέννα Ἰερισσοῦ λαβεντογέννα μᾶνα ποὺ ἀπ' τὰ σπλάχνα σου ἔβγαλες γενναῖα παλικάρια ὅπως τὸν καπετάν Γιαγλή μ' ὄλη τὴ φαμελιά του ποὺ στα βουνὰ ξεχύθηκαν νὰ βρουν τὴ λευτεριά τους.

Ὁ παππούς μου

Ἡμουν μικρὴ πολὺ μικρὴ δὲν πῆγαῖνα σχολεῖο καὶ ὁ παππούς μου μάθαινε τὸν Ἐθνικὸ τὸν Ὑμνο.

Ελα παιδί μου νὰ σου πω καὶ αὐτὸ μὴν τὸ ξεχάσεις καὶ στα ἐγγόνια σου κι ἐσύ νὰ λες καὶ νὰ καυχᾶσαι πὼς στὴ ζωὴ τρία πράγματα ἔχουν μεγάλη ἀξία ἡ πίστη μας πρὸς τὸ Χριστὸ Ἑλλάδα, Ἐλευθερία.

Ελα παιδί μου πες τὸ μου τραγούδισέ τὸ πάλι πες μου τὸν καπετάν-Γιαγλή ἔστω κι ἕνα στιχάκι.

Μα ἐγὼ ποὺ τόσο τ' ἄρεσα ποὺ τόσο τ' ἀγαπούσα τὸ ἀρχιζὰ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ στὸ τέλος σταματοῦσα.

Τὸ ποίημα εἶναι ἀφιερωμένο στὸν παπποῦ μου Ἀστέριο Ψέμμα τοῦ Δημητρίου, ποὺ ἦταν πρωτοπαλικάρο τοῦ καπετάν-Γιαγλή. Ἐμενε μαζί μας καὶ μου ἀφηγοῦνταν ἱστορίες ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ πολέμησαν μαζί.

Τὸν Ἐθνικὸ Ὑμνο μου τὸν ἔμαθε ὅταν ἦμουν σε ἡλικία 7 χρονῶν.

ΑΡΓΥΡΗ ΣΑΡΑΪΔΑΡΗ-ΨΕΜΜΑ

ΜΙΑ ΑΥΘΕΝΤΙΚΗ ΠΑΡΑΜΥΘΟΥ ΑΝΑΜΕΣΑ ΜΑΣ

Κείμενο : **MARIANNA ΡΙΤΣΑΡΝΤΣ**

Ο τόπος που ζούμε, η Ιερισός μας, πέρα από το φυσικό της κάλλος κρύβει και άλλου είδους ομορφιές, πολιτισμού και πνεύματος, ανόθευτες ακόμα... Φαίνεται πως σ' αυτή τη γη βρίσκουν έδαφος να καρποφορήσουν πνευματικές ανησυχίες, που εκφράζονται με διαφορετικό και ενδιαφέροντα τρόπο κάθε φορά. Ο ρόλος τους ποικίλει. Άλλοτε συνιστούν θεματοφύλακες μιας παράδοσης και άλλοτε εκφραστές γνήσιων ταλέντων, που μας αφυπνίζουν από τον πολιτιστικό μας λήθαργο και την πνευματική στειρότητα που μας χαρακτηρίζει.

Θέλω λοιπόν να σας γνωρίσω ή καλύτερα να σας ξανασυστήσω ένα τέτοιο άνθρωπο... Μια τυχαία συνάντηση, -μια ευχάριστη στιχομυθία, σε φέρνει αντιμέτωπο με τον εσωτερικό πλούτο που κρύβει ο καθένας αρκεί να κοιτάξεις δίπλα σου. Μια τέτοια λοιπόν τυχαία και γλυκιά συνάντηση μεταξύ εμού και της κυρίας Μαρίας Τσακνή Χαλκιά στάθηκε αφορμή για το σημερινό άρθρο. Δεν έχουμε τη τύχη κάθε μέρα να συναντάμε ανθρώπους που έχουν τη διάθεση να ξεκλειδώσουν ένα κομμάτι απ την ψυχή τους. Το θεωρώ κάτι σαν ιερή εξομολόγηση. Και το αμάρτημα ιδού. Η ενασχόληση της με τη συγγραφή παιδικών παραμυθιών και ποιημάτων. Και άφες υμίν κοινωνοί εσοίμεθα του αναγνώσματος!

Ένας θησαυρός στα χέρια μας σκέφτηκα και αμάρτησα. Και είναι τόσο γλυκός ο πειρασμός της ανακάλυψης. Αμέσως ζήτησα να μας εμπιστευτεί κάποιο δείγμα της δουλειάς της. Με έκπληξη πήρα στα χέρια μου ολάκερη συλλογή παραμυθιών που είχε γράψει. Κάποιος άλλος είχε ήδη ανακαλύψει το ταλέντο της όμως πολύ πιο μπροστά. Ο κύριος

Αστέριος Κεφαλάς κάποιο καλοκαίρι γύρω στο 2000 με τη γυναίκα του Margaret την ανακάλυψε το ίδιο τυχαία. Και το 2008 εξέδωσε με χορηγό τον ίδιο και το PARTHENON REAL ESTATE μια μικρή συλλογή παιδικών παραμυθιών με τίτλο «**ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΑΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ ΜΕΡΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΠΟ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΧΑΘΕΙ**». Ομολογουμένως πρόκειται για μια αξιόλογη προσπάθεια που έδωσε την ευκαιρία σε ένα χαρισματικό άνθρωπο να αποκαλύψει ένα δείγμα της δουλειάς του. Στον πρόλογο δίνονται πληροφορίες για την ζωή της και χαρακτηρίζεται από τον εκδότη ως «**δημιουργική μεγαλοφύα και φυσικό ταλέντο**». Φράση που συνοψίζει πολύ όμορφα τις ικανότητες της. «**Οι ιστορίες είναι το ίδιο αρωματικές και δελεαστικές, όπως η ρίγανη που φυτρώνει σ αυτό τον τόπο**» γράφει η MARGARET KEFALA στο ημερολόγιό της αντί εισαγωγής.

Η «**Μαρία μας**» (ας μου επιτραπεί) γεννήθηκε στο Γομάτι Χαλκιδικής. Απεφοίτησε από το δημοτικό σχολείο δίχως να συνεχίσει, για να ασχοληθεί με τη φροντίδα της οικογένειας και των άλλων αδελφών της. Μεγαλώνοντας κάποια στιγμή εργάστηκε ως υπάλληλος καθαριότητας σε κάποιο σχολείο. Όταν τελείωσε τη δουλειά της καθόταν σ ένα γραφειάκι και ξεφύλλιζε βιβλία. Έτσι άρχισε να γράφει μικρές ιστορίες για παιδιά και ποιήματα. Βλέπετε η δίψα ενός ανθρώπου για γνώση δε σταματά και η ανάγκη να εκφραστεί το δημιουργικό δαιμόνιο βρίσκει επιτέλους διέξοδο...

Το πήρα λοιπόν και με πολλή αγωνία το άνοιξα. Αμέσως ξεπήδησαν από μέσα πριγκίπισσες, φτωχοί βοσκοί, βασιλιάδες, μαγικά αυγά και φιδιά, μάγισσες, άλογα. Ένας ολόκληρος κόσμος! Ένα παραμυθιακό σκηνικό που έδινε πνοή σε αναμνήσεις από τα παιδικά μας χρόνια και αφηγήσεις της γιαγιάς. Και πίσω από τις λέξεις ηχηρά μηνύματα

που αφορούν αξίες διαχρονικές.

Εμείς προτείνουμε να τα αγαλιάσετε. Είναι σίγουρο ότι ο αυθεντικός λαϊκός χαρακτήρας των λόγων της θα σας συνεπάρει. Η παιδικότητα της ψυχής της διακρίνεται σε όλα τα παραμύθια καθώς και η αγάπη της για τα παιδιά. Πρόκειται για ευτρέπελες διηγήσεις διδακτικού χαρακτήρα τις περισσότερες φορές. Πάντα πίσω από τα παραμύθια ή το μύθο κρύβεται και ένα επιμύθιο.

Κάποιοι που γνωρίζει τα βασικά χαρακτηριστικά των νεοελληνικών παραμυθιών δεν μπορεί να παραβλέψει ότι τα παραμύθια στο σύνολό τους έχουν ως βασικό συστατικό το μαγικό στοιχείο, που στην περίπτωση της το βρίσκουμε παντού. Βρίσκουμε λοιπόν μαγικά μοτίβα που έχουν να κάνουν είτε με αντικείμενα, όπως το αυγό ή το ραβδί, είτε ζώα με μαγικές ιδιότητες, το φίδι, το άλογο. Επίσης μαγικοί αριθμοί, όπως ο αριθμός τρία χαρακτηριστικό το παραμυθιών συναντάται π.χ. τρεις αδερφές. Κάποια παραμύθια είναι πιο σύντομα και άλλα αποτελούνται από μικρά επεισόδια με πιο ολοκληρωμένη δομή και συνοχή. Κάποιο μάλιστα ήταν τόσο καλά δουλεμένο που μου θύμισε ένα απ τα παραμύθια της Π.Σ. Δέλτα για παιδιά που βασίζεται σε λαϊκές παραλλαγές του ίδιου παραμυθιού π.χ. ο πραγματευτής και οι τρεις αδερφές που είναι ένα απ τα καλύτερα της κ. Χαλκιά!

Η γλώσσα που χρησιμοποιεί είναι απλή, δημοτική και μοιάζει με τον καθημερινό προφορικό λόγο. Η απλότητα της γλώσσας της προσδίδει δυναμικότητα στη δράση. Θα μας άρεζε βέβαια να δούμε κάποια στοιχεία από το τοπικό ιερισσιώτικο ιδίωμα! Οι προτάσεις είναι περιεκτικές, σύντομες με δυναμική που βοηθάει στη γρήγορη πλοκή που ζητάει το παραμύθι απ τη φύση του. Αξιόλογη αφαιρετική ικανότητα και εικονοπλαστική δυνάμει που συντελεί στην περιγραφική διάσταση >>

ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ

- ▶ Αυτοκινήτων
- ▶ Σκαφών
- ▶ Δρόμων
- ▶ Φωτεινές
- ▶ Ξύλινες
- ▶ Πανό
- ▶ Κάλυψη τζαμαριών

ΚΑΡΤΕΣ - ΕΝΤΥΠΑ
ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΑ ΡΟΥΧΑ

6945.255403 | ΝΕΟΧΩΡΙ

ΓΥΨΟΔΟΜΗ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΞΗΡΑΣ ΔΟΜΗΣΗΣ

ΨΕΥΔΟΡΟΦΕΣ - ΧΡΩΜΑΤΙΣΜΟΙ

Ι. Παπαθεολόγης ΚΙΝ.: 6973017003
www.gipsodom.gr

ΑΔΙΑΤΑΡΑΚΤΗ ΚΟΠΗ

ΚΟΠΕΣ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΜΠΑΖΩΝ

ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΕΙΣ

ΚΙΝ.: 6973 017003
Ι. Παπαθεολόγης

» πραγμάτων.

Τα μηνύματα που συναντά κανείς είναι διαχρονικά και διδακτικά. Η αρχετυπική πάλη του καλού και του κακού συνιστά βασικό στοιχείο. Ο καλός πάντα επικρατεί και επιβραβεύεται! Η αίσια έκβαση των γεγονότων είναι χαρακτηριστικό των παραμυθιών άλλωστε. Επίσης φαίνεται η αγάπη της προς τη φύση και τα ζώα. Το τοπίο όπου λαμβάνουν χώρα τα δράματα, πολλές φορές μοιάζει ρομαντικό σχεδόν βουκολικό. Τέλος, καθημερινές ασχολίες και συνήθειες της αγροτικής ζωής πλαισιώνουν το σκηνικό.

Πραγματικά είναι πολύ δύσκολο, πιστέψτε με, να γράψει κανείς ένα παραμύθι και μάλιστα τόσο σωστά. Υπάρχουν άνθρωποι που μελετούν χρόνια τα παραμύθια και θα τους ήταν πολύ δύσκολο να γράψουν έστω και μια αράδα τηρώντας όλα αυτά τα δομικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα, έστω και μιας στοιχειώδους παραμυθικής αφήγησης.

Σε μια εποχή λοιπόν που οι συνθήκες δεν επιτρέπουν την προφορική αφήγηση και διάδοση των παραμυθιών, καθώς λάμβαναν χώρα κάτω από συγκεκριμένες επικοινωνιακές συνθήκες (τύπος, άλεσμα σταριού, «**νυχτέρια**», ψήσιμο ψωμιού, μάζεμα οικογένειας γύρω από το τζάκι συνήθως από κάποιον γηραιότερο) τέτοιες προσπάθειες πρέπει να αγκαλιάζονται από όλους μας. Το άκουσμα ενός παραμυθιού μπορεί να μας ανακουφίσει, να μας ενώσει ή να μας κάνει να έρθουμε πιο κοντά στην αλήθεια και την ομορφιά πραγμάτων που έχουμε θάψει στη μνήμη μας. Ιδού λοιπόν ...

Παρακάτω σας παρουσιάζουμε τον «**Μπαλωματή Και Το Καλικαντζαράκι**» που μας παρουσιάζει με τόσο γλυκό τρόπο την βοήθεια που λαμβάνει ένας φτωχός μπαλωματής από ένα καλικαντζαρο. Αξίζει να σημειωθεί ότι παρόμοιο μοτίβο όπου πλάσματα αποκτούν υπερφυσικές ιδιότητες και βοηθούν τον άνθρωπο βρίσκουμε στις ιστορίες της BEATRIX POTTER. Εκεί ένας ράφτης προλαβαίνει να ράψει το κουστούμι του δημάρχου εν μια νυκτί,

χάρη στη βοήθεια μικρών ποντικών που το ράβουν για να τον βοηθήσουν. Το συλλογικό υποσυνείδητο, η συλλογική μνήμη που έχει χαραχτεί στο DNA μας εκπλήσσει για άλλη μια φορά!

Μια φορά και έναν καιρό ήταν ένας γεροντάκος μπαλωματής. Είχε μια παλιά παραγκούλα και κάθε μέρα καθότανε μέσα και δούλευε. Διόρθωνε παλιά παπούτσια, περνούσε σόλες και τα έραβε. Ερχότανε Χριστούγεννα και η δουλειά που του πήγαν ήταν πολλή. Ξημεροβραδιάζονταν το γεροντάκι δεν ήξερε και η γυναίκα του να τον βοηθήσει. Κουραζόταν πολύ ο καημένος όλη μέρα και όλη νύχτα. Εκεί

λοιπόν που δούλευε ο γέρο μπαλωματής τη νύχτα να και παρουσιάστηκε ένα μικρό καλικαντζαράκι. Γεια σου παππού, είδα που έχεις πολλή δουλειά και ήρθα να σε βοηθήσω. Μα τι μπορεί να ξέρεις εσύ του λέει ο παππούς. Να απ' όλα ξέρω και αυτά που κάνεις εσύ τώρα τα ξέρω. Εσείς οι άνθρωποι δε μας συμπαθείτε εμάς, νομίζετε ότι είμαστε τόσο κακά. Λίγα είναι αυτά που δεν είναι εντάξει, εμείς είμαστε καλά. Τότε ο παππούς αφού άκουσε που είχε την καλή διάθεση να τον βοηθήσει του έφερε και καρέκλα να καθίσει εκεί κοντά στον πάγκο που είχε τα εργαλεία. Ο γεροντάκος έλεγε από μέσα του. Τι δουλειές θα μου κάνει τώρα αυτό;

Το καλικαντζαράκι κάθισε και άρχισε να δουλεύει με πολύ μεράκι. Όσο με έλεγε σε δυο ώρες τα έφτιαξε όλα και αμέσως εξαφανίστηκε. Ο γέρος δεν μπορούσε να πιστέψει στα μάτια του. Και έτσι πήγε αναπαυμένος να κοιμηθεί. Η γυναίκα του που τον είχε συνηθισμένο να πηγαίνει το πρωί της φάνηκε παράξενο. Καλά έκανες άντρα μου και ήρθες να ξεκουραστείς. Εμείς τελειώνουμε και η δουλειά δεν τελειώνει ποτέ. Τότε ο γέρος της τα πε όλα, πως του είχαν συμβεί. Ο γέρος είπε μετά και εγώ το είχα παρεξηγήσει το καημένο. Τότε η γυναίκα του λέει θα σου διηγηθώ μια μικρή ιστορία που μου την είπαν και εμένα όταν ήμουν μικρή. Πήγαινε μια μέρα στο βουνό η θεια μου να κόψει ξύλα. Είχε και το παιδί της φορτωμένο στην πλάτη. Και στο δρόμο που πήγαινε την αντάμωσε ένα καλικαντζαράκι και την λυπήθηκε. Της πήρε τότε το τσεκούρι και της είπε να πάει στο σπίτι της. Όσο για τα ξύλα πήγε τα έκοψε αυτό και τα έφερε στο σπίτι. Και μου το λέγε συνέχεια η θεια μου, αλλά μικρή καθώς ήμουνα δεν το πίστευα. Να που όμως βγαίνουν αληθινά.

...όλα βγαίνουν αληθινά αρκεί να το πιστέψουμε με όλη τη δύναμή μας.

Ευχαριστούμε θερμά την κυρία Μαρία Χαλκία που μας έκανε κοινωνούς του ταλέντου της και μας θύμισε έστω για λίγο ότι αίσιο τέλος δεν υπάρχει μόνο στα παραμύθια. ■

Συμπληρωματικές πληροφορίες για την εκπαίδευση στην Ιερισσό στα χρόνια της τουρκοκρατίας

Κείμενο : ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Θ. ΚΥΡΟΥ, Φιλολόγος

Μετά τη δημοσίευση του άρθρου για την εκπαίδευση στην Ιερισσό στα χρόνια της Τουρκοκρατίας (στα τεύχη 2 και 3 του περιοδικού) από τη συνεχιζόμενη έρευνα βρέθηκαν και οι παρακάτω πληροφορίες για το ίδιο θέμα, που θεωρούμε αναγκαίο να τις παρουσιάσουμε, έστω και εκτός χρονολογικής σειράς.

► Κατά το σχολικό έτος 1886-1887 δίδαξε ο δάσκαλος Νικόλαος Αγ. Μπέρος.¹

► Το 1887 η Ιερισσός «**μεθ' όλην την υλικήν των κατοίκων αυτής στενοχωρίαν φιλοτίμως συντηρεί ελληνικόν σχολείον, δημοτικόν και νηπιαγωγείον, εις α επέκεινα των 270 παιδίων φοιτών**» και επειδή δεν ήταν αρκετά αυτά και αναγνωρίζοντας την απόλυτη ανάγκη και παρθηναγωγείου «**ανέλαβε την ανέγερσιν καταλλήλου Παρθηναγωγείου**», αλλά η φτώχεια τους εμπόδιζε να το αποπερατώσουν. Γι' αυτό οι κάτοικοι σκέφθηκαν να αναζητήσουν την συνδρομή των ομογενών. Έτσι με παροτρυντική επιστολή² «**τοις απανταχού σεβαστοίς και φιλομούσις ομογενέσι και αξιοτίμοις ευεργέταις του ημετέρου έθνους**», η οποία έφερε την υπογραφή «**του θεοφιλεστάτου επισκόπου προέδρου Ιερισσού και Αγίου Όρους κ. Μελετίου**³ των εφόρων των σχολείων, των προκρίτων,

των ιερέων και των διδασκάλων⁴» και ήταν επικυρωμένη από τον Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης⁵, κάνουν γνωστό, «**ότι διώρισαν τριμελή επιτροπή εκ του αρχιμανδριτου Νεοφύτου⁶ και των κ. Γεωργίου Βασιλείου Πάπα⁷ και Γερασίμου παπά Σμυροπούλου⁸ προς συλλογήν συνδρομών**». Οι αναφερόμενοι επιτροποί, αφού πήγαν στην Κωνσταντινούπολη και αφού εφοδιάστηκαν «**και διά της νομίμου πατριαρχικής⁹ αδειας, όπως περιέλθωσιν εις την αρχιεπισκοπήν Κωνσταντινουπόλεως και επικαλεσθώσι την συνδρομήν των φιλομούσων ομογενών**», είχαν την πρόθεση «**να εκτελέσωσιν ήν ανέθηκαν αυτοίς εντολήν οι συμπατριώται αυτών¹⁰**».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

¹ Βλέπε, Βιβλίο Πρωτοκόλλου της Επισκοπής Ιερισσού και Αγίου Όρους (1907-1927), αρ.812/Δεκ.1917, όπου φαίνεται, ότι ο νικόλαος Αγ. Μπέρος «**ζητεί πιστοποιητικόν ότι εδίδαξεν εν Ιερισσώ κατά το έτος 1886-1887**» και ότι «**στέλλεται πιστοποιητικόν εφορίας Ιερισσού επικυρωθέν και υπό του επισκόπου**», δηλ. του Σωκράτη.

² Δεν έχουμε υπόψη μας την επιστολή αυτή. Ίσως να βρίσκεται στο Αρχείο της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, στον Φάκελλο της Επισκοπής Ιερισσού και Αγίου Όρους.

³ Ο επίσκοπος Μελέτιος αρχιεράτευε από το 1876 μέχρι το 1890.

⁴ Από τη λανθάνουσα μέχρι τώρα επιστολή θα μπορούσαμε

να πληροφορηθούμε τα ονόματα των εφόρων, των προκρίτων, των ιερέων και των δασκάλων της Ιερισσού της εποχής εκείνης. Από την άλλη πηγή γνωρίζουμε μόνο, ότι τότε (1887) δάσκαλοι ήταν ο Θωμάς Βαζματζίδης, ο μετέπειτα Μητροπολίτης Νευροκοπίου Θεοδώρητος. (Γι' αυτόν βλέπε στο Α' Μέρος του άρθρου για την εκπαίδευση στην Ιερισσό, στο τεύχος 2/2010, σελ. 12 και 13, σημ. 22).

⁵ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης ήταν ο Αθανάσιος Μεγακλής (1893-1903).

⁶ Δεν έχουμε πληροφορίες γι' αυτόν. Ίσως να ήταν Ιερισσιώτης μοναχός του Αγίου Όρους.

⁷ Ο Γεώργιος Βασιλείου Πάππας ήταν αδελφός των άοπλων Μακεδονομάχων Νικολάου και Χρήστου και θείος του δασκάλου Βασιλείου Νικ. Πάππα. [Για τα παραπάνω 4 ονόματα βλέπε ενδεικτικά: 1. Ανέκδοτη διαθήκη Βασιλείου Πάππα (1908) στο Αρχείο του Δασαρχείου Αρναίας και 2. Δημ. Κύρου, (α) Ο Μακεδονικός Αγώνας και η Χαλκιδική, ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ 48-49 (2005) 279-280, και β') Η εκπαίδευση στην Ιερισσό στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, εφημ. «ΚΥΤΑΡΡΟ ΙΕΡΙΣΣΟΥ» τεύχος 3/2010, σελ.10].

⁸ Δεν έχουμε άλλες πληροφορίες γι' αυτόν. Πιθανόν να είναι λαθεμένη η αναγραφή του επωνύμου και η ορθή αναγραφή να είναι Σπυρόπουλος και ο αναγραφόμενος μάλλον ήσαν Ιερισσιώτης, αν και το επώνυμο (και με τις δυο μορφές) δεν συναντιέται τώρα στην Ιερισσό.

⁹ Δεν έχουμε υπόψη μας το έγγραφο αυτό. Πατριάρχης τότε ήταν ο Διονύσιος Ε', ο Χαριτωνίδης (1887-1891), ο οποίος αντιστάθηκε με επιτυχία στις αξιώσεις της Βουλγαρικής Εκκλησίας για τα προνόμια του Πατριαρχείου.

¹⁰ Οι παραπάνω εκπαιδευτικές πληροφορίες του 1887 δημοσιεύονται στην εφημερίδα «**ΝΕΟΛΟΓΟΣ**» (Κωνσταντινουπόλεως) φ. 5461/13-8-1887, σ. 2, στη στήλη «**ΧΡΟΝΙΚΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΕΚΤΑ**». ■

ΜΑΜΑ, ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ;

Κείμενο : ΕΙΡΗΝΗ ΚΟΡΔΕΡΑ, Ψυχολόγος

Ο 7χρονος Παύλος γράφει γράμμα στον Άγιο Βασίλη ζητώντας του να μην τον ξεχάσει. Είναι ένα από τα εκατομμύρια παιδιά σε κάθε γωνιά της γης που περιμένουν με ανυπομονησία τον παχουλό ασπρομάλλη γέροντα να ξεκινήσει το μαγικό του ταξίδι στον κόσμο. Ο πιο αγαπημένος σίγουρα άγιος των παιδιών, σε παγκόσμια κλίμακα, αλλάζει όνομα ανάλογα με τη χώρα προέλευσης του παιδιού. Είναι ο Father Christmas των Άγγλων, ο Santa Claus των Αμερικανών, ο Père Noël των Γάλλων, ο Sinterklaas των Ολλανδών, ο Weihnachtsmann των Γερμανών, ο Babbo Natale των Ιταλών ή ο Άγιος Βασίλης των Ελλήνων.

Αργά ή γρήγορα όμως οι μικροί μπόμπιρες παρατηρούν ότι ο καλοκάγαθος παππούλης με τη μακριά γενειάδα μοιάζει όλως περιέργως πολύ στον μπαμπά ή στο θείο. Τι γίνεται τότε; Όλο και περισσότεροι γονείς αναρωτιούνται αν είναι καλό για το παιδί τους να πιστεύει στην ύπαρξη του Αγίου Βασιλή, φοβούμενοι ότι στη συνέχεια θα απογοητευθεί, ότι θα θυμώσει μαζί τους επειδή το εξαπάτησαν ή ότι το να συντηρούν την πίστη στον Άγιο Βασίλη δεν συνάδει με την προσπάθειά τους να διδάξουν στο παιδί τους να μην λέει ψέματα.

Οι έρευνες δείχνουν ότι τα περισσότερα παιδιά ανακαλύπτουν την αλήθεια σχετικά με τον Άγιο Βασίλη γύρω στα 6 ή 7 τους χρόνια. Και αν το δούμε από την σκοπιά της εξελικτικής ψυχολογίας υπάρχει εξήγηση στο γιατί τότε. Σύμφωνα με τον Piaget, είναι η περίοδος που τα παιδιά μεταβαίνουν από το «προεγνωστικό στάδιο» ανάπτυξης, όπου δεν είναι σε θέση να ξεχωρίσουν την πραγματικότητα από την φαντασία, στο στάδιο των «συγκεκριμένων λογικών διεργασιών» που τους επιτρέπει να κάνουν λογικούς συλλογισμούς σχετικά με τον κόσμο. Γι' αυτό και σ' αυτή την ηλικία αρχίζουν να αναρωτιούνται «πώς καταφέρνει ο Άγιος Βασίλης να επισκεφθεί όλα τα σπίτια σε μια νύχτα» ή «πώς χωράει από την καμινάδα». Πάντως όταν τα παιδιά ανακαλύπτουν την αλήθεια αυτοί που απογοητεύονται περισσότερο είναι

μάλλον οι γονείς! Αντίθετα, τα περισσότερα παιδιά αντιδρούν με θετικό τρόπο, νιώθοντας μάλιστα και ένα αίσθημα υπερηφάνειας, καθώς θεωρούν ότι η ανακάλυψή τους αυτή τα φέρνει πιο κοντά στον κόσμο των μεγάλων.

Όταν λοιπόν το παιδί μας ρωτάει αν υπάρχει πράγματι Άγιος Βασίλης, δεν χρειάζεται να επιμείνουμε στο ψέμα, προσβάλλοντας τη νοημοσύνη του, αλλά ούτε και να παρουσιάσουμε την ψυχρή αλήθεια των ενηλίκων, λέγοντας ένα ξερό όχι και ισοπεδώνοντας τη φαντασία του. Μπορούμε να αφήσουμε το παιδί να κάνει τη δική του αναζήτηση και να ενδιαφερθούμε να μάθουμε τη δική του άποψη, ρωτώντας για παράδειγμα «εσύ τι πιστεύεις;» ή «γιατί ρωτάς;». Αυτές οι ερωτήσεις μπορούν να αποτελέσουν το έναυσμα για πολύ ενδιαφέρουσες συζητήσεις ανάμεσα στα παιδιά και στους γονείς. Άλλωστε τα παιδιά έχουν την ικανότητα να μας δείξουν με τον δικό τους τρόπο πότε «δεν χρειάζεται» πλέον να πιστεύουν στον παχουλό άγιο, τουλάχιστον με τον τρόπο που πίστευαν ως τώρα, αρκεί εμείς να τα προσέξουμε. Ας έχουμε πάντως στο μυαλό μας ότι τα παιδιά έχουν ανάγκη, μέχρι κάποια συγκεκριμένη αναπτυξιακή φάση -που διαφέρει για το κάθε ένα- να πιστεύουν σε σύμβολα ή μύθους. Το πόσο ενθαρρύνουμε τα όνειρα ή και τις φαντασιώσεις τους, σχετίζεται με την μελλοντική τους δυνατότητα και επιθυμία να ονειρεύονται και να στοχεύουν ψηλά και αν η φαντασία χρειάζεται σε όλες τις ηλικίες, για τα παιδιά είναι απαραίτητη.

Η ιστορία του Αγίου Βασιλή όμως θα μπορούσε να αποτελέσει και ένα πολύτιμο εργαλείο στα χέρια των γονιών στην προσπάθειά τους να διδάξουν στα παιδιά τους αξίες και αρχές, να τους καλλιεργήσουν την επιθυμία να βελτιώνουν τη συμπεριφορά τους, να τα ενθαρρύνουν να ονειρεύονται ένα καλύτερο μέλλον, να προσδοκούν πράγματα και να προσπαθούν γι' αυτά. Στον δυτικό κόσμο η ιστορία του Αγίου Βασιλή είναι βασισμένη στη ζωή του Αγίου Νικολάου που δώρισε την περιουσία του στους φτωχούς, ενώ στη χώρα μας ταυτίζεται με τον Μέγα Βασίλειο από την Καισαρεία, που έκανε πολλά φιλανθρωπικά έργα. Μέσα από αυτές τις ιστορίες, λοιπόν, οι γονείς μπορούν να διδάξουν στα παιδιά τους την αγάπη, τη γενναιοδωρία, την ανιδιοτέλεια, την ελπίδα, τη βοήθεια προς τον συνάνθρωπο, την ισότητα απέναντι στο δικαίωμα να είμαστε ευτυχισμένοι. Βέβαια, ακόμη πιο αποτελεσματικό απ' το να διηγηθούμε μια ιστορία είναι να κάνουμε πράξη αυτές τις αρχές, δίνοντας οι ίδιοι το παράδειγμα στα παιδιά μας.

Έτσι, οι ημέρες των γιορτών είναι μια πρώτη τάξεως ευκαιρία να προτείνουμε στο παιδί μας να μαζέψει τα παιχνίδια που δεν χρησιμοποιεί ή κάποια ρούχα που δεν του κάνουν πια και να πάμε μαζί του να τα προσφέρουμε σε παιδάκια που τα

έχουν ανάγκη, εξηγώντας του τους λόγους που το κάνουμε. (Στην Ιερουσαλήμ, η εκκλησία του Αγίου Νικολάου συλλέγει τέτοιου είδους προσφορές). Παράλληλα, καλό θα ήταν να μάθουμε στο παιδί μας ότι αυτό που έχει σημασία είναι να το θυμηθεί ο Άγιος Βασίλης και όχι η αξία του δώρου. Αν πάλι το παιδί μας ζητήσει ένα πολύ

ακριβό δώρο που δεν έχουμε την οικονομική δυνατότητα να αγοράσουμε, μπορούμε να του εξηγήσουμε ότι αν ο Άγιος Βασιλής ξοδέψει τόσα χρήματα μόνο για το δικό του δώρο, δεν θα του μείνουν αρκετά χρήματα και για τα υπόλοιπα παιδάκια και ότι είναι κρίμα μερικά παιδιά να μην πάρουν δώρο. Βέβαια, αυτό δε σημαίνει ότι αποθαρρύνουμε το παιδί μας απ' το να γράψει ένα γράμμα στον αγαπημένο του άγιο, ζητώντας του αυτό που ονειρεύεται. Κάθε άλλο. Ας το ενθαρρύνουμε και ας πάμε μαζί του στο ταχυδρομείο να στείλουμε το γραμματάκι του. Μ' αυτό τον τρόπο ίσως και να εκπλαγούμε, μάλιστα, διαπιστώνοντας ότι πολλές φορές τα παιδιά κάθε άλλο παρά υλικά πράγματα ζητούν από τον αγαπημένο τους άγιο.

Αντί λοιπόν για ακριβά παιχνίδια, φέτος, με την ευκαιρία της οικονομικής κρίσης και αντί οι γονείς να αισθάνονται ενοχές που δεν μπορούν να χαρίσουν στο παιδί τους το ακριβό δώρο που ζήτησε, μπορούν να περάσουν χρόνο με τα παιδιά τους στολίζοντας το σπίτι ή το χριστουγεννιάτικο δέντρο με αυτοσχέδια στολίδια, που θα αξιοποιήσουν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τόσο των ίδιων όσο και των παιδιών τους, να φτιάξουν γλυκά μαζί με τα παιδιά για να μοσχοβολήσει το σπίτι και κυρίως, να περάσουν περισσότερο χρόνο μαζί τους, κάτι που τόσο πολύ τα παιδιά έχουν ανάγκη στις μέρες μας. Τελικά, αυτό που φαίνεται να θυμούνται οι μικροί μπόμπιρες μεγαλώνοντας δεν είναι τόσο τα ακριβά δώρα που δέχτηκαν, όσο η ατμόσφαιρα που επικρατούσε στο σπίτι, οι μυρουδιές, τα συναισθήματα, τα κάλαντα, η συμμετοχή στις θρησκευτικές τελετές. Άλλωστε ακόμα και το καλύτερο δώρο δεν ικανοποιεί το παιδί όσο μια ζεστή αγκαλιά, όσο η αίσθηση ασφάλειας και προσοχής από τους γονείς του. Ας αφήσουμε τα παιδιά να ζήσουν τη μαγεία των Χριστουγέννων προσμένοντας τον ερχομό του αγαπημένου τους αγίου. Όσο υπάρχει αγάπη, ελπίδα και δυνατότητα να ονειρεύεσαι «το απίθανο», υπάρχει και Άγιος Βασίλης.

Άλλωστε ποιος είπε ότι δεν υπάρχει; ■

Κατασκευή-Σχεδιασμός
Ιστοσελίδων
Συμβουλευτική Ίντερνετ
Διαχείριση Ηλεκτρονικής
Πρώθισης-Προβολής

Σιδερίδη Μάρα
Τηλ: 6976555354

www.mare-art.com • info@mare-art.com

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΕΠΟΧΩΝ

Κείμενο : ΑΣΤΕΡΙΟΣ Γ. ΚΕΦΑΛΑΣ

Πριν πολλά χρόνια, σε ένα από τα ταξίδια μου, για να γίνει το μακρινό ταξίδι των 12+ ωρών λιγότερο ανιαρό, άρχισα να διαβάζω ένα βιβλίο **Ισμαήλ: μια Περιπέτεια του Νού και του Πνεύματος**. Το βιβλίο είναι μια συνομιλία μεταξύ ενός νέου συγγραφέα και ενός γορίλα, με το όνομα Ισμαήλ. Το κύριο θέμα της συνομιλίας είναι «**τι έκανε τον άνθρωπο... άνθρωπο**»; Η απάντηση σ' αυτή τη ερώτηση επιδιώκεται λέγοντας ιστορίες. Η ιδέα είναι ότι τα όντα της γης είναι αυτά που είναι επειδή πραγματοποίησαν την ιστορία τους. Υπάρχουν δυο βασικές κατηγορίες όντων: οι μοντέρνοι άνθρωποι που λέγονται «**αυτοί που παίρνουν**» και ο υπόλοιπος κόσμος και τα ζώα «**αυτοί που αφήνουν**». Η ιστορία του ανθρώπου είναι η βασική αρχή ότι «**ο κόσμος ανήκει στον άνθρωπο**». Η ιστορία αυτών που αφήνουν είναι ότι «**ο άνθρωπος ανήκει στον κόσμο**». Το μήνυμα φυσικά είναι ότι ακολουθώντας αυτή τη βασική αρχή ο άνθρωπος υπόταξε όλα τα άλλα όντα, τα οποία αφού τα εκμεταλλεύτηκε, συνετέλεσε στην εξαφάνιση των και σαν αποτέλεσμα βρίσκεται τώρα εν όψη της δικής του εξαφάνισης!

Στο παρελθόν κάθε καλοκαίρι έκανα καθημερινούς περιπάτους για να θρέψω το αριστερό μου γόνατο, που του είχα κάνει μια μικρή ορθοσκοπική επέμβαση. Ξεκινούσα από το σπίτι στη Σταυρακίου, ανέβαινα στ' αλόν τ' Ζουμπά, περνούσα απ' Τζούρβα, τον Αι Νικόλα, ντ' γούρνα τσ' Σταυρακίου, και κατέληγα πίσου στου σπιτ'. Είναι ένας περίπατος μιας ώρας. Μια μέρα λοιπόν στα μέσα του περιπάτου, εκεί τσ' Στέριου τ' Ψέμμα του μαντρί, βρέθηκα ανάμεσα σε μια εικόνα τη οποία την ονόμασα «**η εικόνα των τριών εποχών**». Στ' αριστερά μου ήταν το μαντρί, η **Πρώτη Εποχή**. Στα δεξιά μου ήταν τρεις άνθρωποι, τρεις μοντέρνοι γεωργοί, που φόρτωναν μπάλες σ' ένα τρακτέρ. Αυτή είναι η **Δεύτερη Εποχή** ή ο άνθρωπος και η μηχανή, η μηχανοποιημένη γεωργία. Ευθεία μπροστά μου είδα δύο τεράστιες κεραιές κινητής τηλεφωνίας. Η **Τρίτη Εποχή**, ο άνθρωπος με τα παιχνίδια της

πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιών.

Όταν ήμουν παιδί αυτή η εικόνα ήταν μια και μόνη. Ήταν μια εικόνα ανθρώπων, ζώων, και γης. Πάνω στη γη έβλεπε κανείς ανθρώπους και ζώα. Στη γούρνα τσ' Σταυρακίου έβλεπα ένα κοπάδι γελάδια, ένα κοπάδι γίδια, ένα κοπάδι πρόβατα, μερικά άλογα, μουλάρια και πολλά γαϊδούρια. Όταν έφτασα στη γούρνα δεν βρήκα τίποτα, ούτε ένα γίδι, ούτε ένα βόδι, ούτε έναν τσομπάνη. Εγώ μόνος, κύριος του σύμπαντος τσ' Σταυρακίου. Κάθισα λίγο στη άκρη της γούρνας ονειροπολώντας το παρελθόν. Τι άραγε να έγιναν όλα μας τα βόδια, τα φοράδια, τα γαϊδούρια μας... το βίο μας, τα ζωντανά μας; Παλιά θα καθόμουν εδώ με τον Παρασκευά, τον πιστό μου γάιδαρο. Όταν γύρισα στο σπίτι δεν βρήκα τίποτα το έμψυχο, μόνο εγώ, κύριος του κόσμου γύρω μου. Εκεί που ήταν η καλύβα με τα αγελάδια, τώρα είναι ένα μοντέρνο σπίτι με ράδιο και κομπιούτερ. Που πήγαν τα ζα; Γιατί δεν υπάρχουν πλέον;

Οι γονείς μου, τα αδέλφια μου και εγώ παίξαμε τη ιστορία μας, όπως όλοι οι συγχωριανοί μου. Όλοι ακολουθήσαμε τη σειρά του εκπολιτισμού. Μεταπηδήσαμε από τη **εποχή της Γεωργίας**, στην **εποχή της Βιομηχανίας**, και τώρα στη **εποχή της Πληροφορίας, της Φαντασίας και του Παιχνιδιού**. Αυτές οι σκέψεις μου διακόπηκαν από κάτι κουνούνια. Α, λέω ονειρεύομαι. Τα ζώα γύρισαν στ' Σταυρακίου. Να η Ανηστάς μι τα γιλάδια. Να η Στέργιους μι τα πρόβατα. Να η Δημούδας μι τα γίδια. Έτρεξα στη βρύση και έπιασα κουβέντα με τα παιδιά. Μετά από λίγη ψιλοκουβέντα ρώτησα τον Ανεστάση «**ποιανού χωράφια ζευγαρίζεις με τα βόδια, ρε Ανεστάς**;» Ο Ανεστάσης με κοιτάζει για λίγο και μετά έβαλε τις φωνές «**Ζευγαρίζου; Δεν ξέρου Τσέλιου δεν είσι καλά; Ποιός ζευγαρίζ' σήμερα; Ιδώ δε ζευγαρίζ'ν αφτνοί π' εχ'ν τα τρακτέρια! ...για φαί είναι τα ζώα Τσέλιου, για φαί ...για ντου Χασάπ' ...κατάλαβις**;»

Κάτι κατάλαβα. Τί όμως δεν είμαι σίγουρος. Μόλις επιστρέψω στη Αμερική, λέω, θα πάω να ρωτήσω τον Ισμαήλ. Αυτός, είμαι σίγουρος, θα έχει την απάντηση. ■

Κουραχάνια της Ιερισσού

τ' Λάκη τ' Θύμκα

τ'ς Βαγγελίτσας ντου γιό

Π' αυτά που σας αραδιάζω, ισείς θα βγάλ'τι ντ' κρίσ'!

Δεν γκ'ντώ ιγώ. Μι γκ'τάτι κι γκ'ντώ.

Πια να μη μι λέτι αύριου κούχ-μούχ!

Ίκει στ' γειτονιά, η πιο μουρφομέν' ήταν η θειά μ' η Καλλιόπ' η Τριτλιλίνα. Κ' έλεγι στου σόμπουρου ικει. Όλες οι γειτόν'σες ντ'ν άκουγαν μι ευλάβεια:

- *Αχ μαρ' κουρίτσια αυτήνη η επιστήμ', μαρ' θαύματα κάνει!*

- *Είπι θα βρέξ'; Ντουρλάπ' του νερό!*

- *Είπι θα ρίξ' χαλάξ'; Μια π'θαμή του χαλάξ'!*

- *Είπι θα χιονίς'; Ένα γόνα του χιόνι!*

- *Τι μαρ' θαύματα κάνει αυτήνη η επιστήμ'!*

Κι η θειά μ' η Τριγώνα:

- *Αμ ποιά μαρ' καλπουζανιάκα είναι αυτή;*

Ούλα αυτή τα ξέρ'!

- *Ας μην ήταν η τηλεόρασ' να τα πεί, κι θα χιόν'ζι!*

Ου Ντερέκας στου χωριό ήταν γαμπρός πανάκριβους. Τσουρμπατζής ου πατέρας τ'! Πάει στου πατέρα τ', κι ντου λέει:

- *Ρε πατέρα, μι θελ'ν τρία καλά κουρίτσια εδώ στου χωριό.*

- *Ποια ρε;*

- *Να λο, αυτήνη, εκείν' κ' εκείν'.*

- *Μη παίρν'ς καμιά απ' αυτές, βρε, είναι αδελφές σ'!!!*

Πάει ζ' μάνα τ' γκαρίζοντας.

- *Α ρε μάνα τι κακό μι βρήκι! Μι θελ'ν τρία κουρίτσια στου χωριό, κι ου πατέρας μ' λέει να μην πάρου καμιά απ' αυτές. Είναι αδελφές μ'!*

- *Άντι βρε μη στηναχωρήσει! Πάρι όποια θέλ'ς! Ίγώ δε σ' έχου μι ντου πατέρα σ'!!!*

Κείμενο : ΚΩΣΤΑΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ • Φωτογραφίες : ΚΩΣΤΑΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ

Στο άκουσμα της φράσης "Πάμε στο παλιό χωριό" όλοι στην Ιερισσό και οι περισσότεροι που ζείτε στα χωριά γύρω απ' αυτήν, ξέρετε πιστεύω για ποια τοποθεσία της Ιερισσού μιλάμε και ίσως η πρώτη σας σκέψη να είναι: "Το παλιό χωριό το ξέρουμε, το έχουμε δει πολλές φορές".

Έχετε δίκιο! Όμως παρ' όλα αυτά θεωρώ ότι πολλές φορές υπάρχουν γύρω μας πράγματα αξιόλογα που νομίζοντας τα ασήμαντα, "δεν τα βλέπουμε". Με αυτό το σκεπτικό, λοιπόν, ελάτε μαζί μου για να "σουρτουκέψουμε" στα "γνωστά" μας μέρη του "παλιού χωριού".

Από μικρό παιδί ακόμη όταν σήκωνα το βλέμμα μου στους λόφους που ήταν χτισμένη αρχικά η Αρχαία Άκανθος και μετέπειτα η παλιά Ιερισσός, ένοιωθα μέσα μου μια νοσταλγία και ένα θυμό ταυτόχρονα, γιατί θα ήθελα και η νέα Ιερισσός να ήταν χτισμένη εκεί επάνω. Έτσι όποτε μου δινόταν η ευκαιρία, πήγαινα και αγνάντευα από εκεί την θάλασσα, τον κάμπο και τα σπίτια της νέας Ιερισσού απολαμβάνοντας την υπέροχη θέα, την ηρεμία του τοπίου και την θαλασινή αύρα που στα υψώματα την αισθάνεσαι πιο έντονα.

Πολλές φορές επίσης, μαζί με τους φίλους μου ξεκινούσαμε για ένα "ταξίδι" περιπέτειας εκεί, τριγυρνώντας σε κάθε πιθανό και απίθανο μέρος του παλιού χωριού. Βλέπετε, εκτός από την φυσική ομορφιά του τοπίου, υπήρχαν και οι ιστορίες των παππούδων και γιαγιάδων μας, που έλεγαν για τον χρυσό αργαλειό, ο οποίος ήταν κρυμμένος κάπου εκεί γύρω, για τον δράκο που φυλούσε έναν μεγάλο θησαυρό, για την μυστική σήραγγα που ξεκινούσε από κάποιο σημείο εκεί πάνω και κατέληγε στο κάτω χωριό, αλλά και για τις μάγισσες που τριγυρνούσαν τα βράδια στην περιοχή ψάχνοντας ποιος ξέρει τι... Όλα αυτά εξάπτανε την φαντασία μας και μας έκαναν να θέλουμε να πηγαίνουμε αρκετά συχνά εκεί πάνω.

Τα χρόνια πέρασαν, ο χρυσός αργαλειός δε βρέθηκε ποτέ, ο δράκος ακόμη φυλάει τον θησαυρό του, το μυστικό πέρασμα ακόμη το ψάχνουμε και οι μάγισσες ανέβηκαν στις σκούπες τους και πέταξαν μακριά. Όμως η ομορφιά του τοπίου και η δροσιά της θαλασινής αύρας εξακολουθούν να παραμένουν εκεί περιμένοντας μας καρτερικά.

Ας ξεκινήσουμε λοιπόν την περιήγησή μας, κατευθυνόμενοι προς το 1ο Δημοτικό Σχολείο της Ιερισσού. Μόλις φτάσουμε έξω από αυτό, αφήνουμε

τον ασφαλτοστρωμένο δρόμο και ακολουθούμε το χωματόδρομο που ανεβαίνει προς τα επάνω. Αφού προχωρήσουμε λίγα μέτρα συναντούμε μπροστά μας ένα καλντερίμι (πέτρινος δρόμος), ενώ ο χωματόδρομος συνεχίζει σε μια δεξιά στροφή.

Ακολουθώντας πρώτα τον πέτρινο δρόμο θα συναντήσουμε στα αριστερά μας το μεγάλο εκκλησάκι του Αγίου Δημητρίου. Πίσω και δίπλα από αυτό υπάρχουν μερικά ερείπια αρχαία κτιρίων. Βλέπεται η παλιά Ιερισσός συνυπήρχε και εξακολουθεί (ίσως και πιο έντονα λόγω των αρχαιολογικών αποκαλύψεων από τις ανασκαφές που γίνονται κατά καιρούς στην περιοχή) να συνυπάρχει με την Αρχαία Άκανθο.

Συνεχίζοντας την πορεία μας, μετά από λίγες δεκάδες μέτρα, βλέπουμε στα δεξιά μας ένα μεγάλο στέγαστρο, κάτω από το οποίο υπάρχουν αρκετά αυτή τη φορά αρχαία ερείπια που σύμφωνα με τους αρχαιολόγους ανήκουν πιθανόν σε κάποια έπαυλη της αρχαίας εποχής, τότε που η Αρχαία Άκανθος βρισκόταν σε ακμή.

Μέσα εδώ υπάρχει κι ένα μικρό πηγάδι με μαρμαρίνο στόμιο, που πάνω του έχουν χαραχτεί αυλάκια από το σχοινί με το οποίο ήταν συνδεδεμένος ο κάδος με τον οποίο έβγαζαν νερό μέσα από αυτό. Φανταστείτε τώρα πόσες φορές πρέπει ο κάδος να ανεβοκατέβει στο πηγάδι για να χαραχτούν αυλακώσεις στο μαρμαρίνο στόμιό του από το σχοινί! Αξίζει να το θαυμάσουμε από κοντά. Εξάλλου εκεί μέσα υπάρχουν και άλλα ενδιαφέροντα αντικείμενα να δούμε.

Τώρα, λίγο πιο πάνω στην ίδια πλευρά του εκεί λόφου έχει φτιαχτεί ένα μονοπάτι στην αρχή του οποίου στέκεται άγρυπνος φύλακας της περιοχής ένας μαρμαρίνος κύλινδρος, με μια αρχαία επιγραφή επάνω του. Η τοποθεσία ονομάζεται «Αροβίγλι» και έχει κατασκευαστεί εκεί ένα μικρό κiosk με πάγκους για εκείνους που θα ήθελαν να απολαύσουν την ηρεμία του τοπίου χαλαρώνοντας και σωματικά. Σε αυτό το μέρος γίνονται οι εκδηλώσεις για την Αυγουστιάτικη πανσέληνο, καθώς είναι επίσης το ιδανικό μέρος για να δεις το αυγουστιάτικο φεγγάρι που ξεπροβάλλει πίσω από το λόφο.

Τώρα ακολουθώντας το μονοπάτι που αναφέραμε πιο πριν, φτάνουμε πρώτα στο επίσης αρκετά μεγάλο εκκλησάκι του Αρχ. Μιχαήλ ενώ συνεχίζοντας, με λίγη προσπάθεια, ανεβαίνουμε στην κορυφή του λόφου στην οποία στέκεται ακόμη το Ιερό της εκκλησίας του παλιού χωριού. Η υπόλοιπη εκκλησία καταστράφηκε από τον σεισμό του 1932.

Η θέα που αντικρίζουμε από εδώ μας αποζημιώνει απόλυτα για την προσπάθεια. Αφού απολαύσουμε το

τοπίο και αναπνεύσουμε την αναζωογονητική θαλασινή αύρα, επιστρέφουμε πίσω, από τον ίδιο δρόμο που ανεβήκαμε.

Έτσι λοιπόν όταν φτάσουμε στον αρχικό χωματόδρομο, αυτή τη φορά τον ακολουθούμε, για να πάμε στην άλλη πλευρά του "παλιού χωριού". Στη διαδρομή προς τα εκεί βλέπουμε να στέκονται ακόμα μερικά παλιά σπίτια του, τα οποία είναι εγκαταλειμμένα ή έχουν μετατραπεί σε αποθήκες. Προχωρώντας ακόμα λίγο θα συναντήσουμε κάποια στιγμή άλλον έναν πέτρινο δρόμο, ο οποίος ξεκινάει από ένα σημείο της αριστερής πλευράς του χωματόδρομου και μας ανεβάζει με την σειρά του έως το εκκλησάκι του Αγ. Γεωργίου (είναι ένα μικρό χτιστό άσπρο εκκλησάκι). Κατά την άνοδο μας σε αυτό, θα περάσουμε από σημεία, από τα οποία φαίνεται το μεγαλύτερο σωζόμενο τμήμα των αρχαίων τειχών της Αρχαίας Ακάνθου. Με λίγη προσοχή μπορούμε ακόμη και να ανέβουμε πάνω σε αυτό για να το δούμε από κοντά.

Συνεχίζοντας φτάνουμε στο εκκλησάκι του Αγ. Γεωργίου. Εδώ στον αριστερό λόφο υπάρχουν ίχνη από τα ανατολικά όρια των ισχυρών κάποτε τειχών που περικλείανε την Αρχαία Άκανθο. Στην κορυφή του δεξιού λόφου απέναντι από το εκκλησάκι υπάρχει άλλο ένα τμήμα του αρχαίου τείχους. Από εκεί αν συνεχίσουμε ευθεία σχεδόν και περνώντας μέσα από δύο χωράφια θα φτάσουμε πρώτα στα απομεινάρια μιας ακόμη θεμελίωσης ενός αρχαίου ναού αυτή τη φορά. Άγνωστο μέχρι τώρα σε ποιόν Θεό ή Θεά ήταν αφιερωμένος. Με λίγο ψάξιμο ακόμη θα βρούμε στο δεξιά μέρος του εκεί λόφου το τέλος των τειχών της Αρχαίας Ακάνθου που οριοθετούνται από το ερείπια ενός στρογγυλού κτίσματος.

Γύρω από τον λόφο και κυρίως στις άκρες του υπάρχουν διάσπαρτα κομμάτια του αρχαίου τείχους, τα οποία βλέποντάς τα μπορούμε να καταλάβουμε γιατί ήταν τόσο ισχυρά.

Όλη η περιοχή έχει φοβερή θέα (ξέρανε που χτίζανε οι Αρχαίοι ημών πρόγονοι!). Καλή περιήγηση και προσοχή στο δράκο!!!

Η όλη διαδρομή διαρκεί γύρω στην μιάμιση ώρα χωρίς να υπολογίζουμε τις στάσεις.

Μικρές συμβουλές:

Έχετε μαζί σας ένα μπουκαλάκι νερό!

Φοράτε αθλητικά, άνετα παπούτσια! ■

*Κλίμακα δυσκολίας διαδρομής 1-5 (Εύκολο-δύσκολο)

ΜΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Κείμενο : ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΑΤΖΩΝΑΣ

Για τις χριστουγεννιάτικες διακοπές επαναφέρουμε μια περσινή ταινία κινουμένων σχεδίων, μιας και η απουσία κάποιας φετινής, κάνει ίσως πιο σκοτεινά τα Χριστούγεννα της κρίσης.

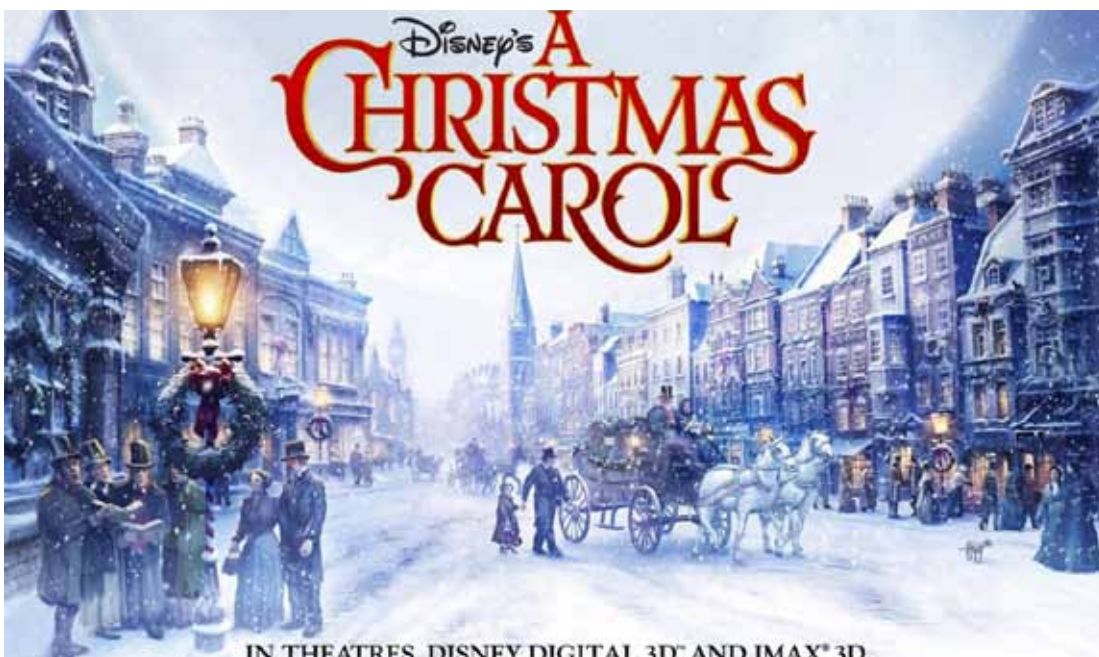
Ο Κάρολος Ντίκενς, ένας ευγενής συγγραφέας της Βικτωριανής εποχής, γίνεται πάντα επίκαιρος την εποχή των Χριστουγέννων χάρη στο βιβλίο του «Μια χριστουγεννιάτικη ιστορία».

Τα Χριστούγεννα δεν γιορτάζονταν παλιότερα με την αίγλη των ημερών μας. Ο Ντίκενς βοήθησε στη διαμόρφωση του κλίματος, που απολαμβάνουμε σήμερα, με τη νουβέλα του να αποτελεί για πάρα πολλά χρόνια μπέστ σέλλερ χαράς και αγάπης.

Το πολυδιασκευασμένο μυθιστόρημα που η υπόθεση του ετυλίσσεται την παραμονή των Χριστουγέννων κάπου στο Λονδίνο, έχει μεγαλώσει γενιές και γενιές, αφού ήταν για πολλές χριστουγεννιάτικες Χολλυγουντιανές σαϊζόν η ναυαρχίδα του στόλου της κινηματογραφικής βιομηχανίας.

Η Βικτωριανή εποχή είναι το σκηνικό της νουβέλας του Ντίκενς, μια εποχή ευμάρειας από τη μια για τη Βρετανική αποικιοκρατία, αλλά και αρκετής φτώχειας και ανέχειας από την άλλη!

Την εποχή της κορύφωσης της βιομηχανικής επανάστασης η αντικατάσταση του ανθρώπου από

τη μηχανή είχε ως αποτέλεσμα την έκπτωση και την αντικατάσταση διαφόρων αξιών, μεταξύ των οποίων και του εορτασμού των Χριστουγέννων.

Ο Ντίκενς κοινωνικά ευαισθητοποιημένος και με τρομερή έφεση στη δημιουργία έντονων και ρεαλιστικών χαρακτήρων, ξετυλίγει το κουβάρι της χριστουγεννιάτικης ιστορίας του με πολύ πρωτοποριακό στυλ. Μεταξύ των άλλων προθέσεων του στη χριστουγεννιάτικη ιστορία θέλει να επανέλθει στο παραδοσιακό εθιμοτυπικό των αγγλικών Χριστουγέννων, και τα κατάφερε περίτρανα, αφού για χρόνια είχε συνδέσει το όνομά του με την πιο γλυκιά περίοδο των παιδικών διακοπών.

Ωστόσο αυτό που μένει από εκείνη την εποχή είναι η άνθιση κι η προετοιμασία για μια νέα εποχή και ένα νέο ήθος!

Ο Εμπένιζερ Σκρούτζ, ο πιο διάσημος τσιγγούνης όλων των εποχών, σηματοδοτεί κι αποτελεί το κορυφαίο σύμβολο του εξατομικευμένου σύγχρονου ανθρώπου.

Ο χαρακτήρας του διαμορφώθηκε από τραυματικές εμπειρίες της παιδικής και της νεανικής του ηλικίας κι έτσι σφυρηλατήθηκε άχαρος και

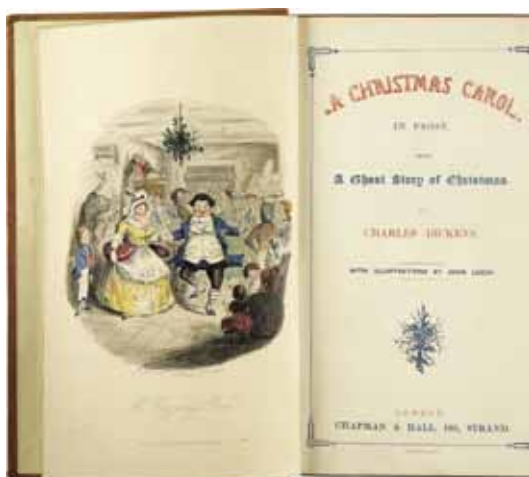
σκληρός. Αλλά μόνο με τη βοήθεια του εκλιπόντος συνεργάτη του, Μάρλει, που τον προειδοποιεί, ο Σκρούτζ θα καταφέρει να εξανθρωπιστεί, περνώντας μια φαντασμαγορική περιπέτεια στο παγωμένο βικτωριανό Λονδίνο.

Η τελευταία ταινία για τον Σκρούτζ φτιαγμένη με τον ευφάνταστο “συνδυαστικό” τρόπο του animation, αλλά και γυρίσματα με τους ηθοποιούς, είναι το πιο συγγενές σ’ αυτό που φαντάστηκε ο Ντίκενς.

Ο Τζιμ Κάρει στον πρωταγωνιστικό ρόλο με την καρτουνίστικη διάθεσή του διανθίζει καταπληκτικά τον χαρακτήρα του Σκρούτζ, υπηρετώντας το κείμενο με την πρέπουσα ακρίβεια!

Ο σκηνοθέτης R. Zemmeckis, έχει μια μακρά πορεία στο φανταστικό κινηματογράφο με ταινίες όπως «Επιστροφή στο Μέλλον», «Ποιός παγίδεψε τον Roger Rabbit», «Polar Express» κ.α., σ’ αυτή την ταινία καταφέρνει να αναπαράξει πιστά τα γραφόμενα του Ντίκενς, ιδιαίτερα αυτά που αφορούν τις φανταστικές σκηνές με τις επισκέψεις των τριών πνευμάτων.

Κλασική περίπτωση Disney! ■

Μάγγος Ιωακείμ

τηλ: 23770 31015

Νέα Ρόδα

www.maggos.eu

ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΑ

ΧΡΩΜΑΤΑ

ΕΙΔΗ ΑΛΙΕΙΑΣ

ΚΑΥΣΙΜΑ

Η Σημασία της Διατροφής στην Πρόληψη και Αντιμετώπιση των Καρδιαγγειακών Νοσημάτων

Κείμενο : **ANNA ΚΟΛΟΒΟΥ**, Διαιτολόγος
Διατροφολόγος

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας και οι σύγχρονες συνθήκες διαβίωσης μας έχουν οδηγήσει σε κακές επιλογές τροφίμων, με αποτέλεσμα να θεωρείται η διατροφή ένας από τους πλέον σημαντικούς παράγοντες οι οποίοι συμβάλλουν στην εμφάνιση και ανάπτυξη πολλών παθολογικών νοσημάτων. Παρά τις αματώδεις εξελίξεις της ιατρικής επιστήμης ο παράγον διατροφή κατέχει το σημαντικότερο και το μεγαλύτερο ποσοστό μεταξύ άλλων αναφορικά με την πρόληψη αλλά και την αντιμετώπιση πολλών νοσημάτων. Ενδεχομένως η συνηθέστερη νόσος που σχετίζεται με τη διατροφή είναι η **στεφανιαία**. Αυτή οφείλεται σε βλάβη των αγγείων που βρίσκονται στο μυοκάρδιο.

Πως όμως οι αρτηρίες μας φράζουν και πως η διατροφή προλαμβάνει τη στένωσή τους;

Όταν γεννιόμαστε οι αρτηρίες μας είναι καθαρές, ανοιχτές και ελαστικές. Ωστόσο αρκετά νωρίς και μόλις από τη δεύτερη δεκαετία της ζωής του ανθρώπου ξεκινάει η σταδιακή απόφραξη τους από πλάκες αθηρωματώδους υλικού. Τα αθηρώματα (αθηρωματικές πλάκες) παράγονται από συσσώρευση κυρίως χοληστερόλης, τριγλυκεριδίων και άλλων λιπιδίων που **«τραυματίζουν»** την εσωτερική επιφάνεια των αγγείων. Το αποτέλεσμα είναι η σκλήρυνση τους και η αύξηση της αρτηριακής πίεσης. Οι συχνότερα προσβαλλόμενες αρτηρίες είναι αυτές που **«θρέφουν»** το μυοκάρδιο το οποίο είναι ο μυς που κινεί την καρδιά σαν αντλία. Αποτέλεσμα της απόφραξης είναι η μη σωστή αιμάτωση του μυοκαρδίου και κατ' επέκταση οι καρδιολογικά παθολογικές μεταβολές που οδηγούν στην εμφάνιση σοβαρότατων για την υγεία καταστάσεων. Χωρίς καμιά αμφιβολία τα υψηλά επίπεδα χοληστερόλης, τριγλυκεριδίων και άλλων λιπιδίων (LDL, VLDL...) συμβάλλουν στην ανάπτυξη αρτηριοσκληρόνωσης και αυξάνουν τον κίνδυνο καρδιαγγειακών παθήσεων.

Η νόσος αυτή είναι η κυριότερη αιτία θανάτου

σήμερα στις αναπτυγμένες χώρες. Στην εμφάνισή της συμβάλλουν πολλοί παράγοντες όπως είναι η κληρονομικότητα, η υπέρταση, το κάπνισμα, η έλλειψη άσκησης, ο διαβήτης, η παχυσαρκία, και το stress. Παρόλο που η νόσος είναι πολυπαραγοντική, κύρια θέση καταλαμβάνει η διατροφή, μιας και αυτή συμβάλλει στη μείωση ή αντίθετα στην αύξηση της αθηροσκλήρωσης. Εάν λοιπόν ανακόψουμε την πορεία της – ο κίνδυνος της οποίας αυξάνεται όσο μεγαλώνουμε – τότε έχουμε κάνει το πιο μεγάλο βήμα ενάντια στο έμφραγμα. Πρόσφατες μελέτες απέδειξαν πως ακόμα κι αν έχουμε ήδη εκδηλώσει καρδιακό νόσημα, η αλλαγή στο καθημερινό διαιτολόγιο μπορεί να αποτρέψει περαιτέρω επιδείνωση στο μέλλον και να αναστρέψει τη βλάβη που έχουν υποστεί οι αρτηρίες.

Η διατροφή σαν παράγοντας κινδύνου ανάπτυξης στεφανιαίας νόσου, σχετίζεται κυρίως με την υψηλή πρόσληψη θερμίδων (εμφάνιση παχυσαρκίας), λιπών και **κορεσμένων λιπαρών οξέων** (ζωικά λίπη), που αυξάνουν τα επίπεδα της **«κακής» LDL χοληστερόλης** και της **ολικής χοληστερόλης**. Τα επίπεδα αυτών μπορούν να μειωθούν με τον περιορισμό του σωματικού βάρους των υπέρβαρων ατόμων. Τα τρόφιμα στα οποία περιέχονται σε μεγαλύτερες ποσότητες τα ανωτέρω λιπαρά οξέα (κορεσμένα) είναι το πλήρες γάλα, το πλήρες τυρί, το ζωικό βούτυρο, τα λιπαρά κρέατα, το σκώτι, ο κρόκος του αυγού κ.α.

Με βάση τα δεδομένα επιδημιολογικών ερευνών προκύπτουν ενδείξεις ότι τα **μονοακόρεστα λιπαρά οξέα** μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην πρόληψη της στεφανιαίας νόσου. Τα μονοακόρεστα μπορούν να αντικαταστήσουν τα κορεσμένα λιπαρά στη διατροφή και έτσι να υπάρχει μείωση ή διατήρηση των επιπέδων της ολικής χοληστερόλης σε χαμηλά επίπεδα. Τέτοιο μονοακόρεστο λιπαρό οξύ είναι και το **ελαιόλαδο**, γι' αυτό και η **μεσογειακή διατροφή** που περιέχει ελαιόλαδο, είναι η καλύτερη πρόληψη για της καρδιαγγειακές παθήσεις.

Το **stress** μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη και στην εξέλιξη της στεφανιαίας νόσου γιατί προκαλεί την οξειδωση της **«κακής» LDL χοληστερόλης**.

Αυτό βέβαια μπορεί να προληφθεί μέσω της πρόσληψης αντιοξειδωτικών βιταμινών με τη διατροφή. Οι βιταμίνες που εξετάστηκαν είναι η **βιταμίνη C** που βρίσκεται στα εσπεριδοειδή, στα ακτινίδια και στα ωμά λαχανικά και κυρίως στην κόκκινη πιπεριά, το **β-καροτένιο** που βρίσκεται στα φρούτα και στα λαχανικά, η **βιταμίνη E** που βρίσκεται στα φυτικά έλαια, στους ξηρούς καρπούς και στα δημητριακά ολικής αλέσεως, το **συνένζυμο Q10** που ανακαλύφθηκε πρόσφατα και προστατεύει τις αρτηρίες βρίσκεται στα λιπαρά ψάρια (σαρδέλες, σκουμπρί), στα φιστίκια και στα καρύδια και τα **βιοφλαβονοειδή** που βρίσκονται στο κόκκινο κρασί.

Επίσης άλλες επιδημιολογικές μελέτες προτείνουν ότι η **διαιτητική χοληστερόλη** αυξάνει τον κίνδυνο στεφανιαίας νόσου. Η συνήθης κατανάλωση κρέατος και άλλων τροφών παρέχει τουλάχιστον 300 mg χοληστερόλης στον οργανισμό. Με ειδική δίαιτα μπορεί να ελαττωθεί στα 200 mg ημερησίως που είναι και η επιθυμητή ποσότητα. Βέβαια θα πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη προσοχή και στη **μείωση της απορρόφησης** από τον οργανισμό της προσλαμβανόμενης χοληστερόλης. Αυτό επιτυγχάνεται με την κατανάλωση φυτικών στερολών (μαργαρίνες) και υδατοδιαλυτών φυτικών ινών που βρίσκονται στα φρούτα και στα ωμά λαχανικά.

Τέλος δε θα πρέπει να παραβλέψουμε και την προστατευτική δράση που ασκούν τα **ω-3 λιπαρά οξέα** έναντι της εμφάνισης στεφανιαίας νόσου και του αιφνίδιου θανάτου, καθώς μειώνουν τα επίπεδα των τριγλυκεριδίων στο αίμα και αυτά με τη σειρά τους την LDL χοληστερόλη. Επίσης τα αποτελέσματα μελετών τεκμηριώνουν την **αντι-αρρυθμική, αντι-πηκτική και αντι-φλεγμονώδη** δράση των ω-3 λιπαρών οξέων. Αυτά βρίσκονται στα λιπαρά ψάρια (σαρδέλα, σκουμπρί, σολομός), στο ιχθυέλαιο και στα καρύδια.

Εν κατακλείδι, η μεσογειακή διατροφή συνιστά το μεγαλύτερο όπλο που έχουμε ως λαός ενάντια στην ανάπτυξη των καρδιαγγειακών νοσημάτων, μια σπάνια ευλογία που απλόχερα μας έδωσε ο Θεός. Ας την αξιοποιήσουμε και ας την εκμεταλλευτούμε, πάνω απ' όλα για έναν εύρωστο, ισορροπημένο και υγιή οργανισμό. ■

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΗΣ ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
επιτήλο-κουζίνα-μπατίο
ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΗΣ
Επιτήλο
Ηπιόνιο
Κουζίνα
Ηλεκτρικά

MAGNET
Παλιόκωρι Χαλκιδικής Τηλ. & Fax: 23720 42030-4202
Ιερισσός Χαλκιδικής Τηλ.: 23770 22035
Κιν. 6936551221
E-mail: eleftheroudis@yahoo.gr

ΤΖΙΜΟΥΡΤΟΣ Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Λοχαίων Σταγίων 19
63075 Ιερισσός

ΤΗΛ.: 23770 21114
ΚΙΝ.: 6945 295 183

e-mail: TzimourtosV@gmail.com

En Oiko
Κουρτίνες - Κουρτινόξυλα
Χαλιά - Λευκά είδη
Ιωάννης Νταμπάκης
Ιερισσός Χαλκιδικής τηλ. 23770 22060

ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΑ (ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΙΕΡΙΣΣΙΩΤΙΚΗ)

Κείμενο : ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΡΥΣΟΥΛΗΣ

Υλικά

2 κιλά αλεύρι
προζύμι ή μαγιά
1 κουταλάκι του γλυκού αλάτι
νερό (όσο πάρει)
200 γρ. λίγδα
500 γρ. κατσικίσιο τυρί (προαιρετικά)

Εκτέλεση

Κοσκινίζουμε το αλεύρι, μέσα σε μία μεγάλη λεκάνη. Σε ένα μικρό κατσαρολάκι ανακατεύουμε (με το σύρμα) το προζύμι με λίγο αλεύρι και χλιαρό νερό, κάνοντας ένα χυλό. (Αν χρησιμοποιήσουμε μαγιά απλώς την διαλύουμε με

χλιαρό νερό.)

Στην μέση της μεγάλης λεκάνης με το αλεύρι κάνουμε μία λακούβα και προσθέτουμε νερό, το προζύμι και το αλάτι και ζυμώνουμε καλά. Σ' ένα κατσαρολάκι έχουμε ζεστάνει τη λίγδα μέχρι να λιώσει. Βουτάμε τα χέρια μας στη λίγδα και ζυμώνουμε, προσθέτοντας και την υπόλοιπη (στο σημείο αυτό προσθέτουμε και το φLOURI). Αφήνουμε να ξεκουραστεί μέχρι να φουσκώσει. Χωρίζουμε ένα μικρό κομμάτι ζυμάρι για τα πλουμίνια της πίτας. Στο τέλος, αν το επιθυμούμε, προσθέτουμε το τυρί.

Βάζουμε το ζυμάρι σε ένα ταψί κάνοντας μία μεγάλη φρατζόλα. Με το κομμάτι της ζύμης που κρατήσαμε πλάθουμε ένα λεπτό μπαστουνάκι. Ενώνοντας τις δύο άκρες του δημιουργούμε ένα κύκλο που το τοποθετούμε στο κέντρο της πίτας (αυτό είναι το κομμάτι του Αγίου Βασιλείου). Με δύο πιρούνια, τρυπώντας την επιφάνεια της πίτας, σχεδιάζουμε συμμετρικά κομμάτια. Ο αριθμός των κομματιών που σχεδιάζουμε είναι ανάλογος με τον αριθμό των μελών της οικογένειας (Οι παλιοί έβγαζαν κομμάτια για τα χωράφια, τα ζώα και τις δουλειές τους).

Ψήνουμε την πίτα για τριάντα με σαράντα λεπτά στους εκατόν ογδόντα βαθμούς,

σε προθερμασμένο φούρνο.

Στο τέλος τοποθετούμε ένα μικρό κλαδάκι ελιάς στο κέντρο της.

Η Ιερισσιώτικη βασιλόπιτα είναι ένα λιγδωψωμο, απλό στην παρασκευή του και πολύ νόστιμο. Νομίζω ότι είναι

μία καλή πρόταση για αντικατάσταση της βασιλόπιτας –τσουρέκι (που σπανίως καταναλώνεται μετά την εξεύρεση του φLOURIOU) μιας και αντικαθιστά το ψωμί στο πρωτοχρονιάτικο τραπέζι. Τη λίγδα μπορούμε άνετα να την αντικαταστήσουμε με ελαιόλαδο, με εξίσου γευστικό αποτέλεσμα.

Καλή επιτυχία!

Σημείωση

Ευχαριστώ πολύ την κυρία Μαίρη Υψηλάντη και την κόρη της Σοφία, που μου έδωσαν την συνταγή και τις κυρίες Ρούλα Χαλέβα και Άννα Λαγόντζου για τις πολύ χρήσιμες συμβουλές τους. ■

ΟΙΝΟΣ ΕΥΦΡΑΙΝΕΙ ΚΑΡΔΙΑΝ...

Κείμενο : ΒΙΒΗ ΛΕΜΠΙΔΑ • ΘΑΝΑΣΗΣ ΓΚΙΟΡΣΟΣ

Όσο πλησιάζουμε στις γιορτές των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, τόσο πιο συχνές θα είναι οι στιγμές εκείνες συντροφιάς με αγαπημένα φιλικά και συγγενικά πρόσωπα που θα συνοδεύονται με τη κατανάλωση αλκοολούχων ποτών. Αρκετά διαδεδομένη είναι η κατανάλωση οίνου και τσίπουρου, προϊόντων της Ελληνικής υπαίθρου, προσिता στον καθένα.

Άλλωστε ονομαστός ήταν και ο παραγόμενος στην αρχαία Άκανθο οίνος. Είναι βέβαιο ότι παράγονταν πολλά σταφύλια και κρασιά εκλεκτής ποιότητας. Αυτό βεβαιώνεται από τον Θουκυδίδη αλλά και από την παράσταση φύλλων αμπελιού σε σειρά από τα τετράδραχμά της. Γεγονός που μαρτυρά την μεγάλη εξαγωγή κρασιού. Πρέπει κατά παράδοση να ήταν έμπειροι αμπελοουργοί γιατί κύριος Θεός τους, που λατρεύονταν με μεγάλες τιμές ήταν ο Θεός Διόνυσος στον οποίο υπήρχε αφιερωμένος λαμπρός ναός και άλσος.

Πρώτη ύλη του κρασιού είναι η άμπελος. Οι καρποί της (το σταφύλι) περιέχουν τα απαραίτητα σάκχαρα, που θα μετατραπούν κατά τη διαδικασία της αλκοολικής ζύμωσης σε οινόπνευμα. Η ποιότητα του σταφυλιού εξαρτάται από την ποικιλία του, το έδαφος, τις κλιματικές συνθήκες αλλά και από τη χρονική στιγμή της ωρίμανσης του.

Η πρώτη φάση της παραγωγής είναι ο τρύγος και η μεταφορά των σταφυλιών στο πατητήρι, όπου εξαγάγεται ο μούστος (γλεύκος) από τις ρώγες. Η έκθλιψη του μούστου μπορεί να γίνει είτε παραδοσιακά (πάτημα σταφυλιών) είτε μηχανικά.

Η ζύμωση των λευκών κρασιών συνήθως διαρκεί περισσότερο προκειμένου να πάρουμε περισσότερα αρώματα.

Τα στερεά μέρη του σταφυλιού που απομένουν μπορούν να οδηγηθούν σε ειδικούς βραστήρες (καζάνια), όπου με τη βοήθεια υψηλών θερμοκρασιών απελευθερώνεται η αιθυλική αλκοόλη που περιέχουν, δίνοντας ένα εξίσου αγαπημένο αλκοολούχο ποτό, το τσίπουρο.

Συνήθως από λευκές ποικιλίες σταφυλιών παίρνουμε λευκό κρασί και από ερυθρές κόκκινο. Στην πραγματικότητα όμως αυτό που καθορίζει το χρώμα του κρασιού είναι οι ανθοκυάνες που βρίσκονται στη ρώγα. Στην ερυθρά οινοποίηση, συνήθως, χρησιμοποιούνται κόκκινα σταφύλια αλλά και πιο ανοιχτόχρωμες ποικιλίες ενώ στη λευκή οινοποίηση χρησιμοποιούνται σταφύλια κάθε χρώματος, αρκεί από το πάτημα να ληφθεί

μόνο ο χυμός. Στη περίπτωση των "ροζέ" κρασιών, αυτά δεν παράγονται από ροζέ σταφύλια αλλά από κόκκινα με διαφορετική διαδικασία οινοποίησης.

Τα κρασιά διακρίνονται επίσης σε γλυκά και ημίγλυκα τα οποία περιέχουν μη ζυμωμένα σάκχαρα, στη ρετσίνα η οποία περιέχει ρητίνη πεύκων, στους αφρώδεις οίνους οι οποίοι περιέχουν διοξείδιο του άνθρακα που προκύπτει κατά τη διάρκεια της ζύμωσης (στη περίπτωση αυτή η ζύμωση συνεχίζεται και μετά την εμφιάλωση).

Πολλά κρασιά ωριμάζουν μέσα σε βαρέλια προκειμένου να αναδείξουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως το άρωμα και τη γεύση τους, δίνοντας ένα ιδιαίτερο "μπουκέτο" χαρακτηριστικών. Αξίζει να αναφερθεί ότι παράλληλα με το επάγγελμα αυτό υπήρχε και το επάγγελμα του βαρελοποιού, που στις μέρες μας έχει εκλείψει. Τελευταίος βαρελοποιός της Ιερισσού υπήρξε ο Γιώργος Συκιώτης. Μαρτυρία του στο βιβλίο της κ. Άννας Τσουκαλά-Κουφού "ΙΕΡΙΣΣΟΣ (ΑΚΑΝΘΟΣ)" αναφέρει ότι πολλοί στην Ιερισσό ασχολήθηκαν με το επάγγελμα αυτό τόσο, ώστε έλαβαν και το όνομα "βαρελάς" ή "βαγιωνάς", που σημαίνει επίσης βαρελοποιός.

Τα παλιά χρόνια στην Ιερισσό υπήρχαν πολλοί και καλοί αμπελοουργοί. Την παράδοση αυτή συνεχίζουν νέοι παραγωγοί στην περιοχή μας οι οποίοι με μεράκι παράγουν ποιοτικά προϊόντα. Είναι λοιπόν ευκαιρία αυτές τις γιορτινές μέρες να γευτούμε τοπικά μας προϊόντα. Το κρασί είναι απαραίτητος σύντροφος στο χριστουγεννιάτικο τραπέζι, χαλαρώνει τις αισθήσεις και "καταργεί όλες τας λύπας" όπως έλεγε και ο Παπαδιαμάντης, αρκεί, θα προσθέταμε εμείς, η κατανάλωση του να γίνεται πάντα με μέτρο!

Στην υγεία σας και καλές γιορτές!

Ευχαριστούμε για τις χρήσιμες πληροφορίες την οικ. Προδρομίδη. ■

Φέτα Ήπειρος, όχι απλά φέτα

...γιατί εμείς οι Έλληνες δύσκολα αλλάζουμε συνήθειες και κυρίως γεύσεις. Παραδοσιακά αυθεντική, με τα ίδια αγνά υλικά, την ίδια ποιότητα, τις ίδιες αξίες κάθε φορά. Απόλαυση κρυμμένη στη γεύση, που δίνει άλλη αίσθηση, σκέψη, σε σαλάτες, πίτες, λαδερά, αλλά και σε κάθε γευστική μας περιπλάνηση. Η φέτα που δικαιώνει την αυθεντική απόλαυση και τώρα όλος ο κόσμος την αναγνωρίζει, χαρίζοντάς της 5 διεθνείς διακρίσεις. Γι' αυτό... Φέτα Ήπειρος, όχι απλά φέτα.

Χρυσό Βραβείο
Γεύσης 2007

2009

Κορυφαίο Ελληνικό
Τυρί 2009

Διεθνές Βραβείο
Ποιότητας & Εμπορικού
Κύρους 2009

2010

